

وضعیت بخش کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

گروه پژوهشی نظام‌های نوین برنامه‌ریزی، بودجه‌ریزی و مدل‌سازی

مجموعه گزارش شماره ۲۲۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شناسه گزارش

عنوان	وضعیت بخش کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰
کد شناسه	۹۹-۹-۱۰۲۶۹
گروه پژوهشی	نظام‌های نوین برنامه‌ریزی، بودجه‌ریزی و مدل‌سازی
پدیدآورنده	امور آب، کشاورزی و محیط زیست
همکاران	حمید حسین‌پور، سعید دشتی، لیدا صدقیان، سعید دزیانی و مریم ابوالفتحی
ناظر علمی	دکتر فرخ مسجدی
ناشر	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
تاریخ انتشار	دی ۱۳۹۹
طراح جلد	پدرام حاجی اسمعیلی
مطالب این گزارش لزوماً بیانگر نظر رسمی سازمان برنامه و بودجه کشور و مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری نیست.	
حقوق معنوی اثر به پدیدآورندگان و حقوق مادی آن، به مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری سازمان برنامه و بودجه کشور تعلق دارد و استفاده از آن با ذکر مأخذ بلامانع است.	
آدرس: تهران - خیابان نجات‌اللہی - خیابان سیند شرقی - پلاک ۱۶ شماره‌های تماس ۰۲۱-۴۳۳۰۶۰۰۰ شماره پیام‌رسان ۰۹۹۲۱۵۷۵۸۴۳	
https://www.dfrc.ir/	

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
خلاصه مدیریتی.....	أ
۱- بررسی، تحلیل و تبیین فعالیت‌های بخش، منابع و مصارف آن.....	۱
۱-۱- مقدمه.....	۱
۲-۱- تحلیل و تبیین مهم‌ترین متغیرهای اقتصادی یا اجتماعی بخش و پیش‌بینی آن در سال ۱۴۰۰.....	۲
۳-۱- تحلیل و تبیین نماگرهای عملکردی بخش.....	۴
۴-۱- چالش‌ها، تنگناها و مسائل اساسی در بخش.....	۸
۵-۱- جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌های بخش، تعیین شده در بخشنامه بودجه ۱۴۰۰.....	۹
۶-۱- تبصره‌های بودجه مربوط به بخش.....	۱۰
۷-۱- تحلیل و تبیین وضعیت درآمدهای دستگاه‌ها و نوع درآمدهای مختلف در بخش.....	۱۳
۸-۱- تحلیل و تبیین اعتبارات هزینه‌ای بخش (برحسب برنامه- دستگاه اجرایی و...) - ردیف‌های متفرقه.....	۲۸
۹-۱- تحلیل و تبیین نماگرهای مالی بخش (رشد سالیانه، سهم برنامه‌ها و فصل از بودجه عمومی دولت).....	۳۸
۱۰-۱- منبع: سازمان برنامه و بودجه کشور، ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور بررسی و تحلیل اصلاحات ساختاری در بودجه دستگاه‌های بخش.....	۴۲
۱۱-۱- مهم‌ترین ویژگی‌های بودجه بخش در سال ۱۴۰۰.....	۴۳
۱۲-۱- سیاست‌های اتخاذ شده و آثار و پیامدهای اجرایی آن.....	۴۳
۱۳-۱- ترسیم نقش بخش خصوصی در فعالیت‌های بخش.....	۴۴
۱۴-۱- وضعیت واگذاری تولید و خدمات بخش، به بخش غیردولتی.....	۴۴
۱۵-۱- مهم‌ترین اقدامات و عملیات اولویت‌دار در فعالیت‌های بخش.....	۴۵
۲- بررسی طرح‌ها و پروژه‌های ذیل فصول بخش.....	۴۶
۱-۲- مهم‌ترین تنگناها و مشکلات اجرایی طرح‌ها و پروژه‌های بخش.....	۴۶
۲-۲- اولویت‌ها در طرح‌ها و پروژه‌های بخش.....	۴۶
۳-۲- تعداد طرح‌ها و پروژه‌های بخش کشاورزی (تعداد طرح‌ها برحسب برنامه در دستگاه‌های اجرایی بخش).....	۴۶
۴-۲- نحوه تأمین مالی و طرح‌ها و پروژه‌های بخش.....	۴۷

- ۲-۵- تحلیل و تبیین اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای طرح‌ها و پروژه‌ها بخش برحسب برنامه و دستگاه ۴۸
- ۲-۶- تحلیل و تبیین نماگرهای مالی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (سهم برنامه‌ها از فصل-از امور-بودجه عمومی دولت- توزیع اعتبارات بین دستگاه‌های اجرایی و بین برنامه‌های آن و ...) طرح‌ها برحسب برنامه و دستگاه اجرایی ۵۰
- ۲-۷- واگذاری طرح‌ها و پروژه‌های ذیل فصل در سال ۱۴۰۰ و سال‌های قبل ۶۰
- ۲-۸- طرح‌ها و پروژه‌هایی که در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ به بهره‌برداری رسیده است ۶۹
- ۲-۹- طرح‌ها و پروژه‌هایی که در سال ۱۴۰۰ به بهره‌برداری می‌رسد ۷۰
- منابع ۷۱

فهرست جداول

صفحه

عنوان

- جدول ۱-۱: تولید ناخالص داخلی برخی از مهم‌ترین بخش‌های اقتصادی کشور..... ۲
- جدول ۲-۱: وضعیت بازار کار کشور به تفکیک بخش منتهی به سال ۱۳۹۸..... ۳
- جدول ۳-۱: مقایسه اهداف برنامه و عملکرد منابع مالی و اشتغال در بخش کشاورزی از رسته‌های منتخب در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۴
- جدول ۴-۱: عملکرد نماگرهای عمده بخش کشاورزی..... ۴
- جدول ۵-۱: اهداف، راهبردها و اقدامات اجرایی بخش کشاورزی..... ۱۰
- جدول ۶-۱: تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ قابل استفاده در بخش کشاورزی (مستقیم و غیرمستقیم)..... ۱۲
- جدول ۷-۱: درآمدها، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی مرتبط با وزارت جهاد کشاورزی و دستگاه‌های تابعه در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ به تفکیک ردیف‌های درآمدی..... ۱۴
- جدول ۸-۱: درآمدها، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی مرتبط با وزارت جهاد کشاورزی و دستگاه‌های تابعه در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ به تفکیک دستگاه اجرایی..... ۱۶
- جدول ۹-۱: مقایسه اعتبارات درآمدهای اختصاصی وزارت جهاد کشاورزی در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ و لایحه ۱۴۰۰..... ۲۶
- جدول ۱۰-۱: خلاصه اعتبارات هزینه‌ای بخش کشاورزی و منابع طبیعی..... ۲۸
- جدول ۱۱-۱: مقایسه اعتبارات هزینه‌ای وزارت جهاد کشاورزی مندرج در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ و لایحه بودجه ۱۴۰۰..... ۳۰
- جدول ۱۲-۱: مقایسه اعتبارات ردیف‌های متفرقه ملی مندرج در جدول شماره ۷-۱ در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ و لایحه ۱۴۰۰..... ۳۲
- جدول ۱۳-۱: مقایسه اعتبارات ردیف‌های متفرقه ملی مندرج در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ و لایحه ۱۴۰۰ (جدول شماره ۹)..... ۳۶
- جدول ۱۴-۱: مقایسه اعتبارات هزینه‌ها از محل درآمد اختصاصی وزارت جهاد کشاورزی در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ و لایحه ۱۴۰۰..... ۳۷
- جدول ۱۵-۱: مقایسه اعتبار برنامه‌های ذیل فصل کشاورزی و سهم آنها از منابع بودجه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی دولت..... ۳۸
- جدول ۱۶-۱: فهرست طرح‌های برخوردار از محل منابع ورودی سال ۱۴۰۰ صندوق توسعه ملی..... ۳۹
- جدول ۱۷-۱: فهرست فصول و برنامه‌های ذیل آنها اعتبارات هزینه‌ای مرتبط با وزارت جهاد کشاورزی و دستگاه‌های تابعه آن در قانون بودجه سال ۱۴۰۰..... ۴۰

- جدول ۱-۲: خلاصه اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه اجرایی بخش کشاورزی و منابع طبیعی ۵۰
- جدول ۲-۲: خلاصه اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه اجرایی بخش کشاورزی و منابع طبیعی ۵۱
- جدول ۳-۲: فهرست طرح‌های مرتبط با بخش کشاورزی و منابع طبیعی بر اساس لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ و تغییرات در منابع اعتباری آنها ۵۲
- جدول ۴-۲: فهرست طرح و پروژه‌های ملی برنامه مشارکت عمومی- خصوصی بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ ..... ۶۱
- جدول ۵-۲: عملکرد مهم‌ترین طرح‌ها/ شاخص‌های بخش کشاورزی و منابع طبیعی در برنامه ششم توسعه ۶۹

فهرست نمودار

صفحه	عنوان
۳	نمودار ۱-۱: سهم بخش‌های اقتصادی در ایجاد اشتغال در سال ۱۳۹۸.....
۶	نمودار ۲-۱: عملکرد توسعه سامانه‌های آبیاری نوین.....
۶	نمودار ۳-۱: وضعیت اجرای شبکه‌های آبیاری و زهکشی در اراضی کشاورزی.....
۷	نمودار ۴-۱: وضعیت توسعه گلخانه‌های کشاورزی در کشور.....
۷	نمودار ۵-۱: عملکرد عملیات آبخیزداری در کشور.....

خلاصه مدیریتی

بخش کشاورزی و منابع طبیعی به دلیل داشتن نقش حیاتی در تأمین غذای مورد نیاز کشور، در راستای تحقق امنیت غذایی و توسعه پایدار یکی از مهم‌ترین بخش‌های اقتصاد کشور محسوب می‌شود. این بخش به لحاظ ارتباط پیشین و پسین خود در تأمین نهادهای مورد نیاز سایر بخش‌های اقتصادی، تولید ناخالص داخلی، افزایش صادرات غیرنفتی و اشتغال نیروی کار از جایگاه پراهمیتی برخوردار است. بر این مبنا بودجه فصل کشاورزی و منابع طبیعی در سال ۱۴۰۰ نیز مطابق با برنامه‌ها، سیاست‌ها و اقدامات توسعه‌ای مندرج در قانون برنامه ششم توسعه با محور قرار دادن اهداف زیر و اولویت پروژه‌های مربوطه مدون شد:

- ۱- افزایش بهره‌وری منابع و عوامل تولید کشاورزی، به‌ویژه آب.
  - ۲- افزایش ضریب خوداتکایی در محصولات راهبردی کشاورزی.
  - ۳- حفاظت و بهره‌برداری بهینه از منابع پایه و منابع طبیعی.
- با توجه به راهبردهای کلان ذکر شده و همچنین ماهیت بخش کشاورزی و منابع طبیعی و تنوع فعالیت‌ها در این بخش (تولید محصولات مختلف کشاورزی و ضرورت حفظ سلامت و ایمنی آنها، ضرورت حفظ کاربری اراضی از جمله از طریق رفع تداخلات و تثبیت مالکیت، حفاظت از گستره وسیع منابع طبیعی و ...)، مهم‌ترین اولویت‌های اجرایی، شامل موارد زیر در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ پیش‌بینی شده است که عبارتند از:
- اجرای طرح‌های حفاظت خاک و صیانت جنگل‌ها و مراتع کشور؛
  - حفاظت و بازسازی ذخایر ژنتیکی گیاهی، دامی و آبریان؛
  - اجرای طرح‌های احداث شبکه‌های آبیاری و زهکشی، تجهیز و نوسازی اراضی کشاورزی و توسعه روش‌های نوین آبیاری؛
  - بازسازی و نوسازی قنوت با مشارکت کشاورزان؛
  - کنترل و مراقبت بهداشتی تولیدات دامی و آبریان از بیماری‌های واگیر و مشترک و قرنطینه دامی؛
  - مبارزه با آفات و بیماری‌های گیاهی و تأمین تجهیزات مبارزه با آفات عمومی و همگانی و قرنطینه‌ای؛
  - ساماندهی عشایر و تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز؛
  - مطالعه و اجرای زیرساخت‌های شهرک‌های کشاورزی.
- بر این مبنا اعتبارات بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور در بخش هزینه‌ای ۵۷/۲ درصد (رشد اعتبارات کل کشور در بخش هزینه‌ای ۴۶/۱ درصد) در بخش تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ۳۰/۳ درصد (رشد اعتبارات کل کشور در بخش تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ۱۸/۲ درصد) و در بخش یارانه‌ها ۲۸۱/۵ درصد رشد دارد که در این گزارش به تفصیل عنوان شده است. همچنین اعتبارات ردیف‌های متفرقه و درآمد اختصاصی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۹ در این بخش از رشدی معادل ۹۱ درصد برخوردار است. از عمده دلایل افزایش اعتبار ردیف متفرقه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای می‌توان به افزایش نرخ تسعیر یورو در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ اشاره کرد.

این گزارش به تحلیل محتوایی مهم‌ترین متغیرهای اقتصادی یا اجتماعی بخش، تبیین نماگرهای عملکردی، چالش‌ها، تنگناها و مسائل اساسی بخش بر مبنای جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌های تعیین شده در بخشنامه بودجه ۱۴۰۰ پرداخته است. همچنین، ضمن بررسی تبصره‌های مربوطه در لایحه بودجه و عملکرد مربوط به شاخص‌های بخش در سال ۱۳۹۸ به جهت‌گیری‌ها و ویژگی‌های لایحه بودجه ۱۴۰۰ به شرح اجمالی زیر می‌پردازد:

آمارهای مرکز آمار ایران، رشد مثبت ارزش افزوده بخش را تأیید و به میزان ۳ درصد برآورد کرده است. بر اساس برآوردهای بانک جهانی، ارزش افزوده بخش کشاورزی با رشد ۰,۵ درصدی در سال ۱۳۹۹ همراه خواهد شد و بانک جهانی پیش‌بینی کرده که ارزش افزوده بخش کشاورزی، صنعت و خدمات در سال ۱۴۰۰ به ترتیب رشدهای یک درصد، ۲,۲ درصد و ۱,۱ درصد را داشته باشد.

در خصوص اشتغال نیز بررسی‌ها نشان می‌دهند از کل اشتغال ایجاد شده در سال ۱۳۹۸ به میزان ۴۳۲ هزار نفر، ۷۱ هزار نفر در بخش کشاورزی (۱۷ درصد) شاغل شده‌اند.

میزان تولید محصولات کشاورزی (اعم از محصولات زراعی، باغی، صید و آبی‌پروری، دام و طیور) به حدود ۱۲۳ میلیون تن در سال ۱۳۹۸ رسیده و برآورد می‌شود در سال ۱۴۰۰ با رشد حدود ۵,۷ درصدی به میزان ۱۳۰ میلیون تن برسد.

در راستای افزایش بهره‌وری منابع و عوامل تولید کشاورزی، به‌ویژه آب در قانون بودجه سال جاری و لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ علاوه بر تأمین اعتبار توسعه روش‌های نوین آبیاری در ردیف‌ها، معادل ۱۰۰ میلیون یورو از محل تسهیلات صندوق توسعه ملی پیش‌بینی شده است. بر این اساس، برآورد می‌شود اجرای روش‌های نوین آبیاری در سطحی معادل ۱۰۰ هزار هکتار در سال ۱۴۰۰ قابل حصول باشد که علاوه بر افزایش بهره‌وری مصرف آب در بخش کشاورزی، در صورت جلوگیری از اضافه برداشت آب صرفه‌جویی شود، منجر به بهبود وضعیت منابع آب‌های زیرزمینی کشور خواهد شد.

در مجموع بر اساس قانون بودجه سال ۱۴۰۰، طرح‌های تملکی بخش کشاورزی و منابع طبیعی در قالب ۵ فصل، ۲۹ برنامه و ۹۴ طرح به شرح زیر پادار هستند:

از فصل کشاورزی و منابع طبیعی در قالب ۲۲ برنامه شامل ۶۸ طرح که ۴ طرح از آنها استانی شده‌اند، از فصل تحقیق و توسعه در امور اقتصادی ذیل یک برنامه و ۱۷ طرح، در فصل صنعت و معدن تحت یک برنامه و یک طرح، از فصل بازرگانی در قالب ۴ برنامه شامل ۵ طرح، از فصل حمل و نقل در قالب یک برنامه و ۳ طرح.

تعداد طرح‌های فصل کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۹، به تعداد ۲ طرح با توجه به خاتمه آنها کمتر است.

همچنین در راستای اصلاحات ساختاری بودجه و در اجرای تصویب نامه شورای عالی اداری (شماره ۳۰۸۲۲ مورخ ۱۳۹۹/۲/۱) به منظور اصلاح ساختار سازمانی، حذف واحدهای موازی و سازماندهی مؤسسات و مراکز تحقیقات وابسته به وزارت جهاد کشاورزی، ادغام شش ردیف بودجه به سه ردیف بودجه در لایحه ۱۴۰۰ صورت پذیرفته است.

۱- بررسی، تحلیل و تبیین فعالیت‌های بخش، منابع و مصارف آن

۱-۱- مقدمه

بررسی روند تاریخی توسعه اقتصادی کشورها نشان می‌دهد که عمده کشورهای توسعه یافته، کشاورزی را به عنوان یکی از مهم‌ترین بخش‌های زیربنایی و تولیدی توسعه اقتصادی خود انتخاب کرده و با استفاده از ظرفیت‌های فراوان این بخش توانسته‌اند علاوه بر تولید و تأمین نهاده‌های مورد نیاز برای افزایش تولید و رشد بخش، به توسعه سایر بخش‌ها نیز کمک کنند. اساساً بخش کشاورزی در روند رشد و توسعه کشورهای مختلف، نقش‌های مختلفی را بر عهده دارد که از جمله مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به تأمین غذا برای انسان‌ها و مواد خام و اولیه مورد نیاز بسیاری از صنایع بالادستی، ایجاد اشتغال و از طرفی مصرف تولیدات سایر بخش‌های صنعتی از قبیل کودها و سموم شیمیایی و ماشین‌آلات کشاورزی، ارزآوری برای کشور و تأمین مالی سایر بخش‌های زیربنایی را یاد کرد.

با توجه به رشد جمعیت و محدودیت‌های افزایش تولید محصولات کشاورزی، تلاش اکثر کشورها طی سال‌ها و نسل‌های گذشته، تشویق و گسترش هرچه بیشتر مردم به فعالیت کشاورزی و تولید محصولات غذایی بوده است. به هنگام بروز جنگ‌ها و عدم دسترسی مردم به مواد اولیه مورد نیاز، به خصوص مواد غذایی، حتی دولت‌هایی مقتدر نیز با نابسامانی‌ها و ناهماهنگی‌های عدیده‌ای مواجه شده‌اند. به طوری که از آغاز قرن جاری و با ایجاد بحران‌های غذایی، اکثر کشورها ضمن پی بردن به اهمیت تولید کشاورزی، اقدامات وسیعی را در جهت خودکفایی محصولات عمده غذایی به عمل آورده‌اند.

علاوه بر این، با مطالعه روند تصاعدی افزایش جمعیت کشورهای توسعه نیافته، پیوسته مقدار تقاضا برای مواد غذایی بیشتر شده است. از این جهت، فقر و گرسنگی کشورهای توسعه نیافته در ابعاد گسترده‌تری گریبان‌گیر مردم خواهد شد. تجربیات زیادی که اکثر مردم کشورهای جهان، به‌ویژه در قرن اخیر به دست آورده‌اند، نقش تولیدات کشاورزی در کشورهای در حال توسعه به‌عنوان بزرگ‌ترین بخش فعالیت جهت تأمین مواد غذایی جمعیت و برقراری امنیت و استقلال کشور مشخص شده است.

علاوه بر موارد فوق، همواره بخش کشاورزی نقش مهمی در اشتغال مردم، به خصوص در مناطق روستایی و کشاورزی داشته است؛ اما سهم بخش کشاورزی در اشتغال با روند توسعه کشورها کاهش یافته است. با توجه به اینکه سهم اشتغال بخش کشاورزی طی دهه گذشته روند کاهشی داشته و از ۲۱ درصد به حدود ۱۸٫۵ درصد تقلیل یافته است؛ این پرسش مطرح است که آیا بخش کشاورزی در دستیابی و حفظ سهم خود در اشتغال کشور، موفق نبوده است؟ و چگونه می‌توان سهم بخش کشاورزی را در اشتغال پایدار افزایش داد؟

بر اساس تجربه کشورهای مختلف همزمان با روند توسعه، سهم نسبی کشاورزی از تولید کل و اشتغال طی زمان کاهش می‌یابد؛ اما سهم کسب و کارهای کشاورزی در اشتغال و تولید، روند رو به رشدی داشته است. بنابراین، برای توسعه اشتغال در بخش کشاورزی لازم است بر توسعه کسب و کارهای کشاورزی تمرکز نمود. با توجه به موارد فوق، برای بررسی اهمیت بخش کشاورزی در اشتغال، لازم است سهم کسب و کارهای کشاورزی از مرحله تأمین نهاده‌ها تا تجارت و عرضه محصول به مصرف‌کنندگان در بازارهای داخلی و بین‌المللی

برجسته شود. بر این اساس، سهم کسب و کارهای بخش کشاورزی در ایران، بیش از ۳۰ درصد از کسب و کارهای کشور است. لذا، ضرورت دارد تا با بهبود کسب و کارهای بخش کشاورزی، ضمن صیانت از اشتغال موجود بخش، به اشتغال پایدار در بخش کشاورزی و مناطق روستایی کمک کرد.

۱-۲- تحلیل و تبیین مهم‌ترین متغیرهای اقتصادی یا اجتماعی بخش و پیش‌بینی آن در سال ۱۴۰۰

در جداول زیر برخی از متغیرهای اقتصادی و اجتماعی کشور و سهم بخش کشاورزی در آنها نشان داده شده است:

جدول ۱-۱: تولید ناخالص داخلی برخی از مهم‌ترین بخش‌های اقتصادی کشور

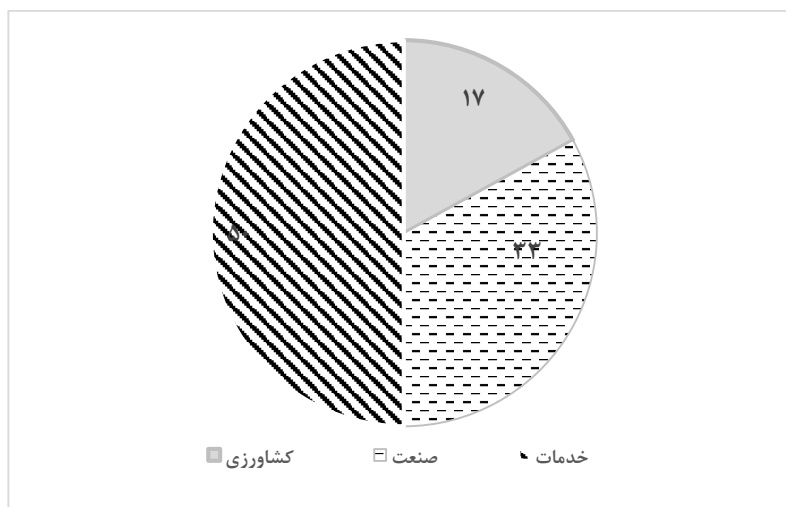
رشد (درصد)		به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ به میلیارد ریال			شرح / عنوان فعالیت
۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
۸,۸	-۰,۹	۴۹۱۴۷۰	۴۵۱۷۱۴	۴۵۶۰۱۸	گروه کشاورزی
۲,۳	-۴,۳	۱۶۲۴۲۱۶	۱۵۸۸۰۵۹	۱۶۵۹۶۰۰	گروه صنایع و معادن
-۰,۲	-۵,۵	۳۴۳۶۶۵۴	۳۴۴۲۱۶۴	۳۴۶۲۱۶۶	گروه خدمات
-۶,۵	-۵,۴	۶۱۳۷۳۳۶	۶۵۶۴۷۰۹	۶۹۴۰۸۳۷	تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه

منبع: سازمان برنامه و بودجه کشور، گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۸

- از حیث تولید ناخالص داخلی در سال ۱۳۹۸ با توجه به شرایط مناسب اقلیمی، به‌ویژه به دلیل بارش‌های بعضاً سیل‌آسای بهاری در اقصی نقاط کشور، بخش کشاورزی در مقایسه با سال‌های قبل (۱۳۹۶ و ۱۳۹۷) از رشد نسبتاً خوبی برخوردار بوده (معادل ۸,۸ درصد بر اساس آمارهای بانک مرکزی) و حتی توانسته است بخشی از رشد منفی اقتصاد را جبران کند. آمارهای مرکز آمار ایران نیز رشد مثبت ارزش افزوده بخش را تأیید و به میزان ۳ درصد برآورد کرده است (کمتر از بانک مرکزی) (سازمان برنامه و بودجه کشور، گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۸).

بر اساس برآوردهای بانک جهانی، ارزش افزوده بخش کشاورزی با رشد ۰,۵ درصدی در سال ۱۳۹۹ همراه خواهد شد و بخش صنعت و خدمات به ترتیب رشدهای منفی ۵,۵ درصد و منفی ۴,۶ درصد در ارزش افزوده را تجربه خواهند کرد. با وجود این، بانک جهانی پیش‌بینی کرده ارزش افزوده بخش کشاورزی، صنعت و خدمات در سال ۱۴۰۰ به ترتیب رشدهای یک درصد، ۲,۲ درصد و ۱,۱ درصد را داشته باشد (معاونت بررسی‌های اقتصادی اتاق بازرگانی تهران).

در خصوص اشتغال نیز بررسی‌ها نشان می‌دهند از کل اشتغال ایجاد شده در سال ۱۳۹۸ به میزان ۴۳۲ هزار نفر، ۷۱ هزار نفر در بخش کشاورزی (۱۷ درصد)، ۱۴۳ هزار نفر در بخش صنعت (۳۳ درصد) و ۲۱۸ هزار نفر در بخش خدمات (۵۰ درصد) ایجاد شده است (سازمان برنامه و بودجه کشور، گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۸).

نمودار ۱-۱: سهم بخش‌های اقتصادی در ایجاد اشتغال در سال ۱۳۹۸

جدول ۱-۲: وضعیت بازار کار کشور به تفکیک بخش منتهی به سال ۱۳۹۸

تغییرات سال به سال ۱۳۹۸ (هزار نفر) ۱۳۹۷	هزار نفر		شاخص / سال	
	۱۳۹۸	۱۳۹۷		
۶۶۵	۶۱۶۶۶	۶۱۰۰۱	جمعیت ۱۵ سال و بیشتر	مرد و زن
۲۶	۲۷۱۶۷	۲۷۱۴۱	جمعیت فعال	
۴۳۰	۲۴۲۷۳	۲۳۸۴۴	جمعیت شاغل	
۷۲	۴۲۹۳	۴۲۲۲	کشاورزی	جمعیت شاغل بخش‌های اقتصادی
۴۳۲	۲۴۲۷۳	۲۳۸۴۰	جمع شاغلین	

منبع: سازمان برنامه و بودجه کشور، گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۸

از جمله ظرفیت‌های دیگر ایجاد اشتغال در بخش کشاورزی، اجرای برنامه تولید و اشتغال موضوع بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه کل کشور در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ بوده است. بر این اساس، برنامه‌های تولید و اشتغال گسترده و مولد توسط سازمان برنامه و بودجه کشور در ۱۴ حوزه با همکاری دستگاه‌های اجرایی تدوین و جهت اجرا ابلاغ شده است که در مجموع برای ایجاد بیش از یک میلیون فرصت شغلی برنامه‌ریزی شده بود. عملکرد این حوزه نشان می‌دهد در مجموع مبلغ ۷۵۹۶۹ میلیارد ریال برای اجرای این برنامه‌ها از منابع عمومی بودجه کشور در نظر گرفته شده که تا اواخر تیر ماه سال ۱۳۹۹ مبلغی معادل ۳۱۶۰۹ میلیارد ریال، معادل ۴۲ درصد تخصیص داده شد.

جدول ۱-۳: مقایسه اهداف برنامه و عملکرد منابع مالی و اشتغال در بخش کشاورزی از رسته‌های منتخب در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

عنوان فعالیت	اشتغال (نفر)		تسهیلات از محل منابع بانکی و صندوق توسعه ملی (میلیارد ریال)			تأمین منابع از محل بودجه عمومی (میلیارد ریال)	
	برنامه	عملکرد	برنامه	عملکرد	درصد تخصیص	برنامه	درصد عملکرد
بخش کشاورزی	۶۰۱۵۴	-	۱۱۵۳۴۲	۱۴۷۹۸	۱۳	۸۸۶۹	۴۰

منبع: سازمان برنامه و بودجه کشور، گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۸

از نقاط ضعف و علل عدم موفقیت‌ها در این خصوص می‌توان به کمبود نظارت تخصصی مؤثر و کارآمد در بررسی و اجرای طرح‌های دستگاه اجرایی و محدودیت منابع برای انجام این نظارت‌ها، وجود اشکال در سامانه‌های دستگاه‌های اجرایی در خصوص ثبت عملکرد، به‌ویژه در مورد ایجاد اشتغال، عدم وجود هماهنگی بین برخی دستگاه‌های اجرایی با مؤسسات عامل و صندوق توسعه ملی و در بخش کشاورزی به‌خصوص می‌توان به تطویل برنامه، عدم توازن در پیشبرد زیرپروژه‌ها و تمرکز نادرست دستگاه مجری در اجرای برخی زیرپروژه‌ها نظیر رسته گلخانه و بی‌توجهی به سایر حوزه‌های مورد تفاهم در برنامه، پیش‌بینی نامناسب و غیردقیق اهداف در هنگام تدوین برنامه اشاره کرد (سازمان برنامه و بودجه کشور، گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۸).

۱-۳- تحلیل و تبیین نماگرهای عملکردی بخش

جدول ۱-۴: عملکرد نماگرهای عمده بخش کشاورزی

عنوان شاخص	واحد سنجش	ابتدای انقلاب	سال ۱۳۹۲	سال ۱۳۹۸	پیش‌بینی سال ۱۳۹۹	پیش‌بینی ۱۴۰۰
تولید محصولات کشاورزی	زراعی	۲۰	۶۸	۸۲	۸۶	۸۶٫۹
	باغبانی	۴	۱۶	۲۳	۲۴٫۸	۲۵
	دام و طیور	۳٫۳	۱۱٫۹	۱۵٫۷	۱۶	۱۶٫۶
	آبزیان	۰٫۰۳	۰٫۹	۱٫۲۸	۱٫۴	۱٫۵
	جمع	۲۷٫۳۳	۹۶٫۸	۱۲۳٫۱	۱۲۸٫۲	۱۳۰
توسعه سطح گلخانه‌ها (تجمعی)	هکتار	۵۰۰	۸۸۱۸	۱۸۵۰۰	۲۲۰۰۰	۲۳۵۰۰
سطح تحت پوشش اجرای طرح‌های آبخیزداری و حفاظت خاک (تجمعی)	هزار هکتار	۵۰۰	۲۵۰۰۰	۳۰۰۰۰	۳۱۶۵۰	۳۲۴۰۰
سطح تحت پوشش اجرای عملیات آب و خاک (تجمعی)	هزار هکتار	۱۲۱	۱۳۶۶	۱۶۴۷	۱۶۵۸	۱۶۶۳
سطح تحت پوشش احداث شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی (تجمعی)	هزار هکتار	۱۴۰	۱۰۲۰	۱۶۰۷	۱۶۷۵	۱۷۰۶
سطح تحت پوشش اجرای سامانه‌های نوین آبیاری (تجمعی)	هزار هکتار	۳۷	۱۲۹۰	۲۰۴۱	۲۱۲۱	۲۲۵۲

منبع: سازمان برنامه و بودجه کشور، گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۸

- میزان تولید محصولات کشاورزی (اعم از محصولات زراعی، باغی، صید و آبی پروری، دام و طیور) از حدود ۹۷ میلیون تن در سال ۱۳۹۲ به حدود ۱۲۳ میلیون تن در سال ۱۳۹۸ رسیده و برآورد می‌شود در سال ۱۴۰۰ با رشد حدود ۵,۷ درصدی به میزان ۱۳۰ میلیون تن برسد. نگاهی به میزان تولید در سنوات گذشته نشان می‌دهد تولید این محصولات طی سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸ به‌طور متوسط بالغ بر ۸ درصد سالانه رشد داشته است.

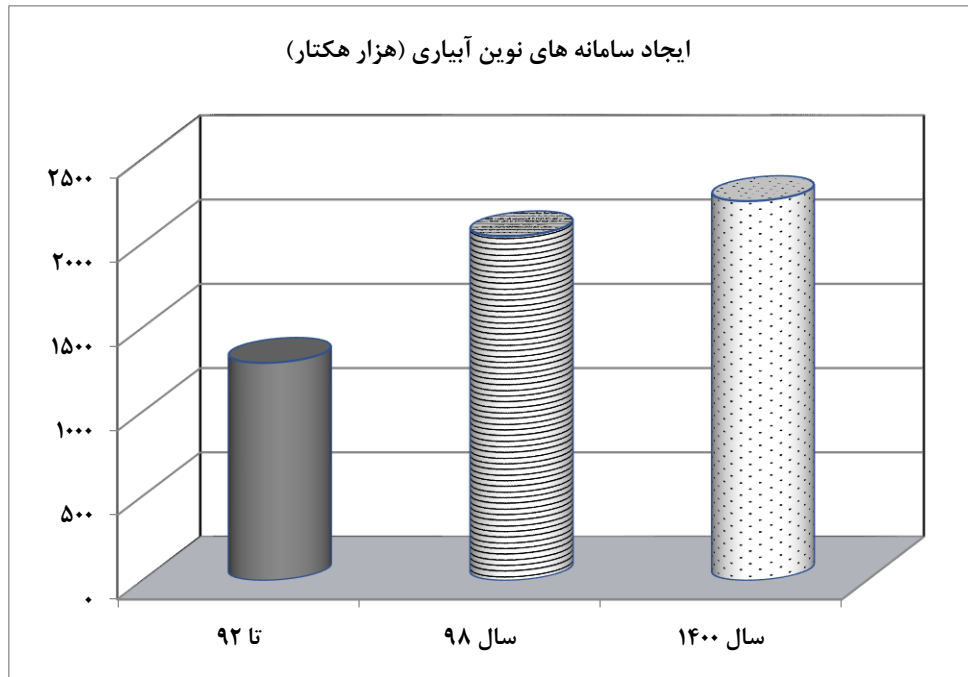
- اجرای سامانه‌های آبیاری نوین در مزارع کشاورزی از اقدامات مهمی است که با رویکرد افزایش بهره‌وری آب در بخش کشاورزی در سال‌های اخیر مورد توجه جدی سیاستگذاران و برنامه‌ریزان کشور است. این مهم تا سال ۱۳۹۲ در مجموع در سطحی ۱۲۹۰ هزار هکتار اجرا شده بود که در سال ۱۳۹۸ به سطحی معادل ۲۰۴۱ هزار هکتار رسیده است. برای اجرای عملیات این طرح، علاوه بر اعتبارات منابع عمومی دولت در برخی سال‌ها از محل منابع صندوق توسعه ملی نیز استفاده شده است. در سال ۱۴۰۰ نیز با لحاظ معادل ریالی (بر مبنای نرخ ارز نیمایی) مبلغ ۱۰۰ میلیون یورو، پیش‌بینی می‌شود سطحی معادل ۱۳۱ هزار هکتار دیگر نیز تحت پوشش قرار گیرد.

- احداث شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی نیز که تا سال ۱۳۹۲ در سطحی معادل ۱۰۲۰ هزار هکتار اجرا شده بود در سال ۱۳۹۸ به حدود ۱۶۰۷ هزار هکتار رسیده و در سال ۱۴۰۰ با توجه به منابع اعتباری پیش‌بینی شده به بیشتر از ۱۷۰۶ هزار هکتار خواهد رسید.

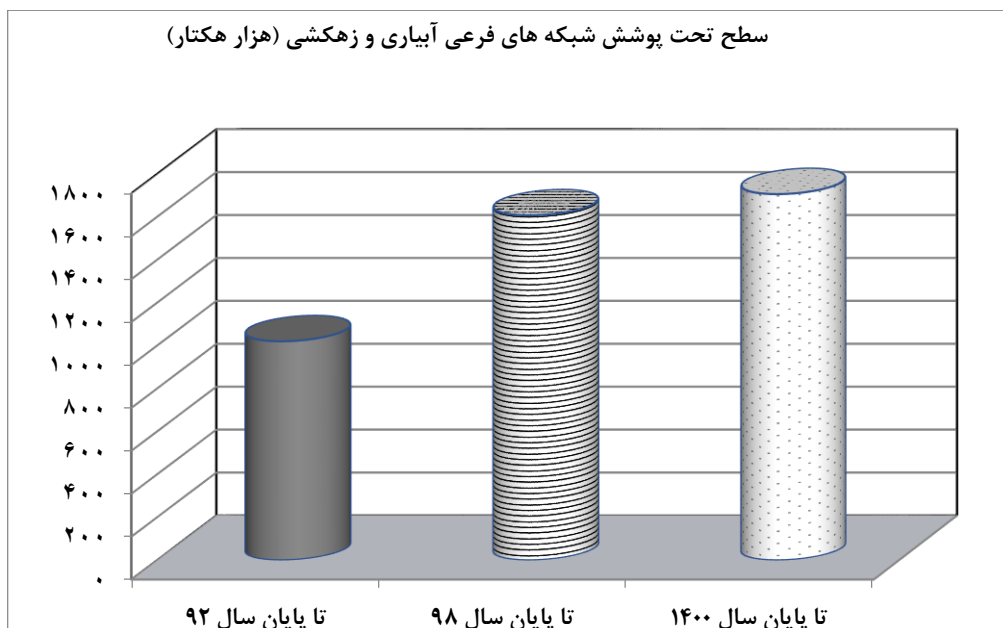
- با توجه به اثربخشی اجرای عملیات آبخیزداری در کنترل فرسایش و رسوب و همچنین بهبود آبخوان‌ها، سطح اجرا شده آن از ۳۹۱ هزار هکتار در سال ۱۳۹۲ به ۱۷۵۰ هزار هکتار در سال ۱۳۹۸ رسیده است.

- به منظور ارتقای ضریب مکانیزاسیون و توسعه و نوسازی ناوگان ماشین‌آلات کشاورزی با ایجاد ۶ خط اعتباری بالغ بر ۶۰۰۰ میلیارد تومان سرمایه‌گذاری صورت پذیرفته است. در نتیجه آن، ۹۸ هزار دستگاه انواع تراکتور و بیش از ۲۶۰۰ دستگاه انواع کمباین برداشت غلات و بیش از ۶۰۰۰ دستگاه کمباین برنج و ... تحویل کشاورزان شده است. علاوه بر آن، بیش از ۲۰۵۰۰۰ دستگاه انواع ماشین‌آلات و ادوات کشاورزی نیز تأمین و تحویل کشاورزان شده است. در سال ۱۳۹۲ ضریب مکانیزاسیون ۱,۲ اسب بخار در هکتار بوده که این رقم به ۱,۸ در سال ۱۳۹۸ رسیده است.

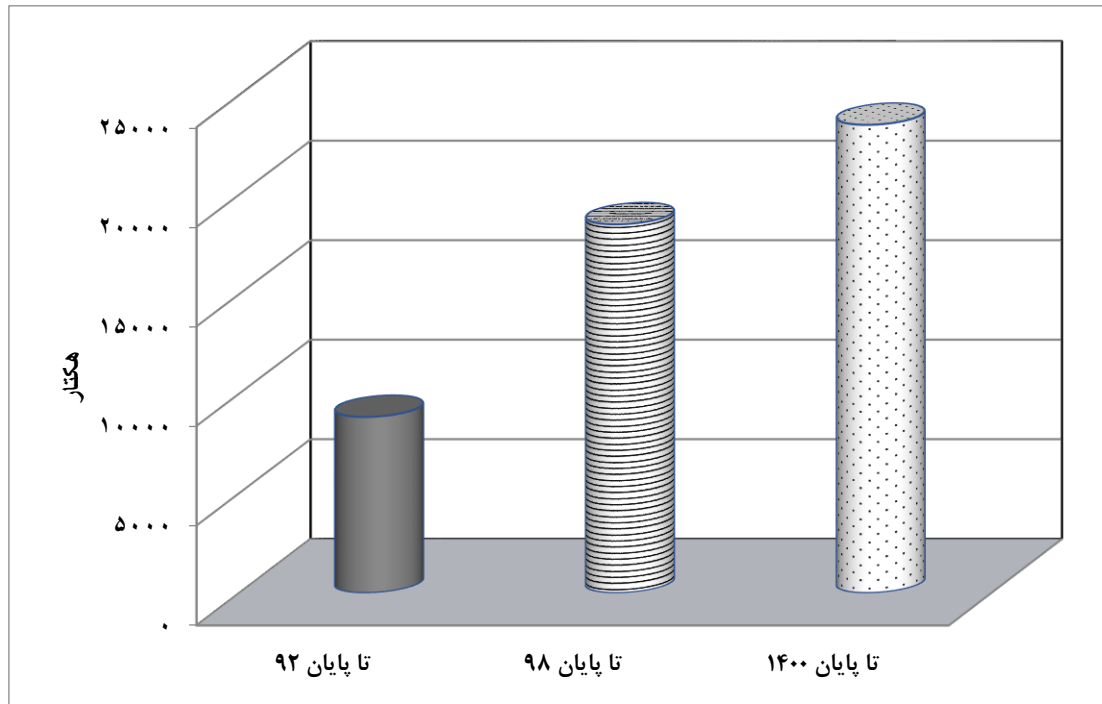
- یکی از اقدامات دیگری که در بخش کشاورزی مورد توجه بوده مقابله با پدیده گرد و غبار و بیابان‌زایی بوده است. عملیات اجرایی تثبیت کانون‌های بحرانی تولید گرد و غبار و همچنین کنترل شن‌های روان در مناطق بیابانی کشور نیز در سنوات مذکور همانند گذشته، مورد توجه خاص بوده است. این عملیات که در سال ۱۳۹۲ در سطحی معادل ۱۰,۸ هزار هکتار انجام شده بود، سال ۱۳۹۸ نیز در ۱۲۷ هزار هکتار اجرا شده که میانگین رشد سالانه آن معادل ۳۸ درصد بوده است.

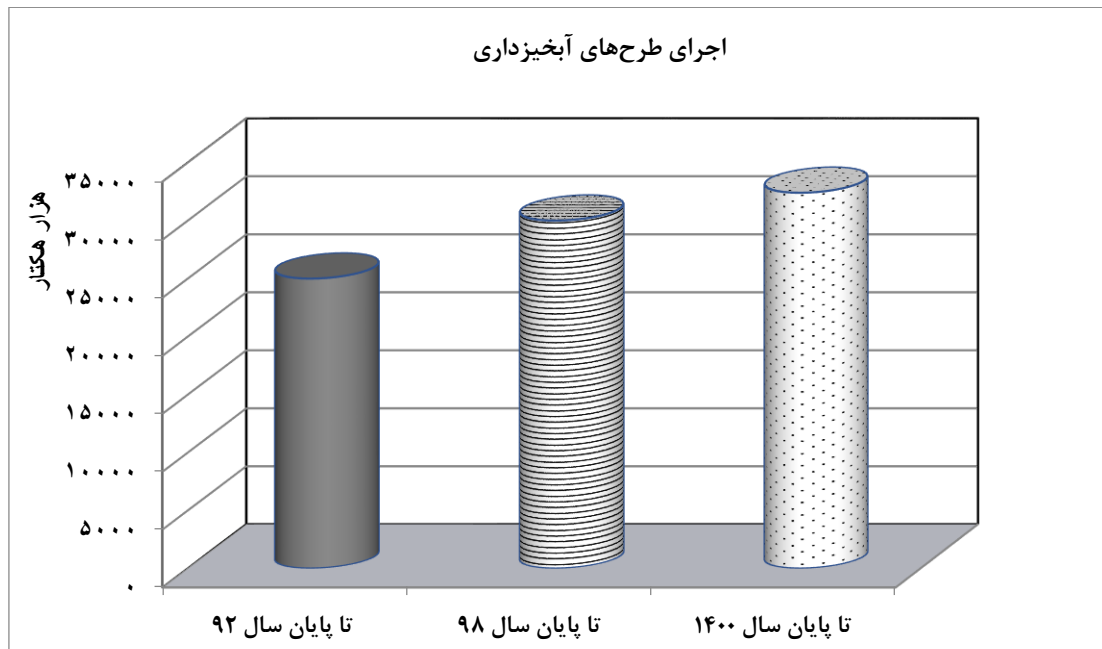
نمودار ۱-۲: عملکرد توسعه سامانه‌های آبیاری نوین

نمودار ۱-۳: وضعیت اجرای شبکه‌های آبیاری و زهکشی در اراضی کشاورزی

نمودار ۱-۴: وضعیت توسعه گلخانه‌های کشاورزی در کشور

نمودار ۱-۵: عملکرد عملیات آبخیزداری در کشور

۴-۱- چالش‌ها، تنگناها و مسائل اساسی در بخش

با توجه به بالا رفتن قیمت ارز و افزایش هزینه‌ها و ثابت بودن میزان اعتبارات مصوب، در سال ۱۳۹۸ حجم عملیات بسیاری از طرح‌ها کاهش یافته و امکان تحقق بسیاری از اهداف برنامه ناکام مانده است.

فعالیت‌های کشاورزی و منابع طبیعی وابستگی زیادی به بارندگی و شرایط جوی دارد، هرچند که در سال ۱۳۹۸ از میزان خشکسالی‌های چند سال اخیر کاسته شده است، اما در برخی از نقاط بخش کشاورزی و منابع طبیعی از خشکسالی و شرایط اقلیمی حاکم در کشور رنج برده است.

فعالیت‌های تولیدی بخش کشاورزی و منابع طبیعی دارای ریسک بالا و میزان درآمد کمتری نسبت به سایر بخش‌های اقتصادی است که این موضوع میزان علاقه‌مندی بخش خصوصی را به این بخش کم می‌کند. این امر سبب عدم جاذبه برای دانش‌آموختگان و نخبگان برای فعالیت در عرصه کشاورزی و منابع طبیعی شده است. بدیهی است که این افراد در صورت جذب در بخش می‌توانند کمک شایانی به توسعه بخش نمایند.

بخش کشاورزی و منابع طبیعی دارای دامنه وسیعی از فعالیت‌ها بوده که این فعالیت‌ها به علت مخاطرات طبیعی و ریسک بسیار بالا مورد استقبال صنعت بیمه برای پوشش بیمه‌ای قرار نمی‌گیرد، لذا بیمه نتوانسته است در این بخش موفق عمل کند.

بدیهی است که به علت بالا بودن تعداد بهره‌برداران بخش کشاورزی و منابع طبیعی هرگونه فعالیت به منظور تقویت و تجهیز و ساماندهی تشکلهای و اتحادیه‌های مربوطه می‌تواند نقش بسزایی در توسعه بخش داشته باشد، اما به علت نبود سیاست‌های حمایتی کافی در این خصوص اقدام مناسبی صورت نگرفته است.

بخش کشاورزی و منابع طبیعی دارای نقاط ضعف زیادی بوده که توسعه آن را با دشواری همراه کرده است. برای تولید برخی از محصولات این بخش نیاز به نهاده‌های وارداتی دارد (نظیر نهاده‌های دامی) که تأمین آنها در شرایطی مانند شرایط تحریم بسیار سخت است. به علت گستردگی تعداد بهره‌برداران و فعالیت‌های بخش و ارائه آموزش‌های متناسب و به‌روز به آنها بسیار مشکل است. همچنین میزان بهره‌وری عوامل تولید بخش به دلیل پایین بودن سرمایه‌گذاری و نیز به علت پایین بودن سطح استفاده از فناوری‌های نوین به دلیل بالا بودن هزینه‌های آن پایین است.

از چالش‌های دیگر می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- نبود راهبردهای میان‌مدت و بلندمدت و ناکارآمدی و عدم استمرار سیاست‌ها.
- ناپایداری منابع کشاورزی (آب، منابع طبیعی و ذخایر ژنتیکی).
- عدم استقبال صنعت بیمه برای پوشش بیمه‌ای در دامنه وسیع فعالیت‌های کشاورزی.
- ریسک بالای فعالیت‌های تولیدی بخش کشاورزی.
- افزایش هزینه‌ها به علت تورم و بالا رفتن قیمت ارز.
- عدم پیش‌بینی ردیف اعتباری برای برخی از اهداف تعیین شده در برنامه و محدودیت تأمین منابع مالی.
- عدم جاذبه برای دانش‌آموختگان و نخبگان برای فعالیت در عرصه کشاورزی و منابع طبیعی به دلیل پایین بودن میزان درآمد نسبت به سایر بخش‌های اقتصادی.

- پراکنش نامناسب بارندگی و شرایط اقلیمی حاکم بر کشور و در نتیجه آن، محدودیت منابع آبی کشور به تناسب ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های موجود برای توسعه بخش کشاورزی.
- وجود مسائل و مشکلات زیست‌محیطی مانند فرسایش شدید خاک در حوزه‌های آبخیز، افزایش روند بیابان‌زایی و کاهش توان بیولوژیک، بهره‌برداری بی‌رویه و تخریب جنگل‌ها و مراتع و ...
- کمبود ماشین‌های تخصصی مورد نیاز در بخش کشاورزی و همچنین تکنولوژی نامناسب و فرسوده بودن ماشین‌ها و ادوات کشاورزی و تجهیز آبیاری و ماشین‌آلات صنایع تبدیلی و تکمیلی و نگهداری.
- وجود ضایعات بالای محصولات کشاورزی در مراحل مختلف تولید.
- کمبود ظرفیت‌های نگهداری و ذخیره‌سازی محصولات کشاورزی در مناطق عمده تولید.
- کمبود تحقیقات کاربردی در فعالیتهای بخش کشاورزی و پایین بودن ارتباط لازم بین تحقیقات کاربردی مورد نیاز و فرایندهای اجرایی.
- پایین بودن راندمان آبیاری و بهره‌وری پایین از منابع آب و خاک.
- پایین بودن سطح استفاده از فناوری‌های نوین به دلیل بالا بودن هزینه‌های آن.
- پایین بودن میزان بهره‌وری عوامل تولید به دلیل پایین بودن سرمایه‌گذاری.
- ترکیب نامناسب نیروی انسانی و عدم ارائه آموزش‌های متناسب و به‌روز به جامعه بهره‌برداران بخش کشاورزی و منابع طبیعی.
- کارآمدی پایین تشکلهای بخش کشاورزی.
- کمبود متخصص و مشکلات جذب متخصصان در بخش کشاورزی و منابع طبیعی.
- نارسایی در ارائه خدمات بیمه‌ای در بخش کشاورزی.
- پایین بودن بهره‌وری در استفاده از نهاده‌ها و عوامل تولید در بخش کشاورزی.
- وابستگی تولید برخی از محصولات این بخش به نهاده‌های وارداتی مانند نهاده‌های دامی.
- بهره‌برداری بی‌رویه از منابع آبیاری و ضعف حفاظت از منابع دریایی.
- کمبود آمار و منابع اطلاعاتی صحیح، منسجم و به‌هنگام در خصوص منابع پایه و تولیدات در بخش کشاورزی.

۱-۵- جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌های بخش، تعیین شده در بخشنامه بودجه ۱۴۰۰

جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌های بخش که در تدوین بخشنامه بودجه ۱۴۰۰ نیز مورد توجه بوده است را می‌توان در همان چارچوب سیاست‌ها و احکام قانون برنامه ششم توسعه و سیاست‌های ابلاغی اقتصاد مقاومتی برشمرد. بر این اساس، مهم‌ترین این جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌های بخش به شرح جدول زیر است:

جدول ۱-۵: اهداف، راهبردها و اقدامات اجرایی بخش کشاورزی

اهداف	راهبردها	اقدامات اجرایی
افزایش بهره‌وری منابع و عوامل تولید کشاورزی به‌ویژه آب	دانش‌بنیان ساختن کشاورزی و توانمندسازی منابع انسانی و نوسازی ساختار تحقیق، آموزش و ترویج کشاورزی	تنظیم و توسعه روابط در بخش کشاورزی با کشورها و نهادهای بین‌المللی
		توسعه شبکه‌های آبیاری و بهبود بهره‌وری آب کشاورزی
		تهیه اطلاعات و آمار بخش کشاورزی
		حمایت از فعالیتهای تولیدی بخش کشاورزی
		پژوهش‌های کاربردی در بخش کشاورزی و منابع طبیعی
افزایش ضریب خوداتکایی در محصولات راهبردی کشاورزی	ارتقاء امنیت غذایی، سلامت و غنی‌سازی محصولات کشاورزی	افزایش تولید محصولات زراعی
		افزایش تولید محصولات دام و طیور
		ارتقای ضریب مکانیزاسیون کشاورزی
		افزایش تولید محصولات باغی
		حفظ کاربری ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی کشاورزی
		کنترل و پایش بیماری‌های واگیر و قرنطینه‌ای دام، طیور و آبزیان
		پوشش بیمه کشاورزی
		کنترل و مبارزه با آفات و بیماری‌های گیاهی و علف‌های هرز
		توسعه صنایع کشاورزی و زنجیره‌های عرضه
		تأمین ذخایر مطمئن راهبردی و تنظیم بازار داخلی
حفاظت و بهره‌برداری بهینه از منابع پایه، منابع طبیعی	حفاظت و صیانت از جنگل‌ها و مراتع با رویکرد ارتقاء مشارکت مردم و جوامع محلی، اجرای عملیات آبخیزداری و آبخوان‌داری، تثبیت و مهار کانون‌های بیابان‌زا و مراکز انتشار گرد و غبار داخلی	آبخیزداری و حفاظت خاک
		احیاء، توسعه و بهره‌برداری اصولی از جنگل‌های کشور
		احیاء، توسعه و بهره‌برداری اصولی از مراتع کشور
		تثبیت و مهار کانون‌های بحرانی بیابان‌زا و منشأ گرد و غبار داخلی
		حفاظت و حمایت از منابع طبیعی کشور

منبع: سازمان برنامه و بودجه کشور، بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۰ و اسناد بخشی قانون برنامه ششم توسعه، ۱۳۹۶

۱-۶- تبصره‌های بودجه مربوط به بخش

بند (الف) تبصره (۳): امکان برخورداری سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی از مبلغ یک میلیارد دلار از تسهیلات تأمین مالی خارجی (فاینانس) برای استفاده از منابع بانک‌ها و مؤسسات مالی و توسعه‌ای بین‌المللی به منظور تجهیز آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها.

جزء (۳) بند (الف) تبصره (۴): اعطای تسهیلات ارزی - ریالی از طرف بانک‌های عامل به سرمایه‌گذاران بخش‌های خصوصی، تعاونی، نهادهای عمومی غیردولتی برای طرح‌های صنایع تکمیلی و تبدیلی کشاورزی.

بند (هـ) تبصره (۴): اختصاص منابع ورودی سال ۱۴۰۰ صندوق توسعه به شرح زیر:

ردیف (۱): طرح آبیاری تحت فشار و نوین تا سقف ۱۰۰ میلیون یورو.

ردیف (۲): آبخیزداری و آبخوان‌داری تا سقف ۱۰۰ میلیون یورو.

ردیف (۳): مقابله با اثرات مخرب ریزگردها و تأثیر آن بر شبکه‌های برق تا سقف ۲۰ میلیون یورو (سهم وزارت متبوع پس از تصویب قانون بودجه سال ۱۴۰۰، توسط سازمان برنامه و بودجه ابلاغ خواهد شد).

ردیف (۹): طرح‌های آبرسانی روستایی، عشایری و توسعه شبکه‌های آن تا سقف ۱۰۰ میلیون یورو (سهم سازمان امور عشایر ایران پس از تصویب قانون بودجه سال ۱۴۰۰، توسط سازمان برنامه و بودجه ابلاغ خواهد شد).

ردیف (۱۴): حق عضویت در مجامع بین‌المللی تا سقف ۵۶ میلیون یورو (سهم وزارت متبوع پس از تصویب قانون بودجه سال ۱۴۰۰، توسط سازمان برنامه و بودجه ابلاغ خواهد شد).

بند (الف) تبصره ۶: اختصاص ۲۰ درصد فروش آب‌بهای شهری برای آبرسانی شرب عشایر معادل ۱۹/۳ میلیارد تومان است که نسبت به اعتبار مشابه قانون بودجه سال ۹۹ ثابت باقی‌مانده است.

بند (الف) تبصره ۸: اختصاص سهم بلاعوض (۸۵ درصد) دولت برای اجرای سامانه‌های نوین آبیاری، شبکه‌های آبیاری و زهکشی کشاورزی و طرح‌های آب و خاک در اجرای بند (ب) ماده (۳۵) قانون برنامه ششم توسعه و اصلاحات بعدی آن.

بند (هـ) تبصره ۸: اختصاص ۳۰ درصد اعتبار حاصل از اخذ آب‌بهای چاه‌های کشاورزی مجاز فاقد کنتور هوشمند برای اجرای طرح‌های افزایش بهره‌وری آب به وزارت متبوع معادل ۴۵ میلیارد تومان.

بند (ح) - تبصره ۹: مشارکت وزارت جهاد کشاورزی در تدوین آئین‌نامه اجرایی مصرف اعتبارات پژوهشی.

بند (۲) تبصره ۱۳: اختصاص مبلغ ۲۱۲۰ میلیارد تومان جهت پرداخت سهم دولت و تقویت صندوق بیمه محصولات کشاورزی از محل ماده (۱۰) قانون تنظیم و ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور به صورت نقدی و یا اسناد خزانه اسلامی.

تبصره ۱۴: اهم اعتبارات جدول هدفمندی یارانه‌ها که به طور مستقیم و غیرمستقیم مرتبط با بخش کشاورزی است:

مطابق ردیف ۱۶ جدول تبصره ۱۴ لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ مبلغ ۲۲۰۰۰ میلیارد تومان بابت یارانه نان و خرید تضمینی گندم پیش‌بینی شده است.

مطابق ردیف ۱۷ جدول تبصره ۱۴ لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ مبلغ ۲۴۸۰ میلیارد تومان بابت پرداخت یارانه نهاده‌ها، عوامل تولید، خرید تضمینی محصولات بخش کشاورزی پیش‌بینی شده است.

مطابق ردیف ۱۸ جدول تبصره ۱۴ لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ مبلغ ۲۰۰ میلیارد تومان بابت ساماندهی تولید و خرید تضمینی چای کشور پیش‌بینی شده است.

مطابق ردیف ۲۰ جدول تبصره ۱۴ لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ مبلغ ۵۱۸ میلیارد تومان بابت خرید واکسن و واکسیناسیون دام و یارانه سود تسهیلات سرمایه در گردش واحدهای پرورش نژاد آرین پیش‌بینی شده است (سهم سرمایه در گردش نژاد آرین ۱۶۸ میلیارد تومان است).

مطابق ردیف ۲۳ جدول تبصره ۱۴ لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ مبلغ ۷۰۰۰ میلیارد تومان بابت تولید و اشتغال (بند الف تبصره ۱۸)، حمایت از کسب و کارهای آسیب‌دیده از بحران کرونا و حمل و نقل ریلی پیش‌بینی شده است. سهم وزارتخانه بعد از تصویب قانون بودجه و ابلاغ اعتبار از طرف سازمان برنامه و بودجه کشور مشخص می‌شود.

بند (الف) تبصره ۱۸: پیش‌بینی اعتبارات مندرج در جدول تبصره (۱۴) این قانون در قالب وجوه اداره شده، یارانه نرخ سود، کمک بلاعوض با تسهیلات بانکی حسب مورد ترکیب و برای اجرای برنامه‌های جهش تولید، ایجاد اشتغال مولد، تثبیت اشتغال موجود، کمک به کسب و کارهای آسیب‌دیده از بیماری کووید-۱۹، اجرای سیاست‌های بازار کار و تکمیل اجرای برنامه‌های بند (الف) تبصره (۱۸) قانون بودجه سال‌های ۱۳۹۷، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ کل کشور و مشارکت وزارت جهاد کشاورزی در تدوین آئین‌نامه اجرایی آن.

تبصره ۱۹: در اجرای ماده (۲۷) قانون الحاق (۲) دستگاه‌های اجرایی مکلفند از محل منابع بودجه کل کشور تمهیدات لازم برای اجرای طرح جدید، نیمه‌تمام و آماده بهره‌برداری از طریق انعقاد قرارداد و یا مشارکت با بخش خصوصی، تعاونی و شهرداری‌ها و دهیاری‌ها را فراهم کنند.

جدول ۱-۶: تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ قابل استفاده در بخش کشاورزی (مستقیم و غیرمستقیم)

تبصره	بند	جزء	مفاد لایحه بودجه ۱۴۰۰	دستگاه اجرایی مرتبط
۸	الف	-	در راستای اجرای بند (ب) ماده (۳۵) قانون برنامه ششم توسعه، دولت مکلف است اعتبارات مورد نیاز را از محل طرح‌های ذیل برنامه‌های ۱۳۰۶۰۱۲۰۰۰ و ۱۳۰۷۰۰۲۰۰۰ به عنوان سهم کمک بلاعوض دولت هزینه کند. سهم باقی‌مانده به عنوان سهم بهره‌برداران به صورت نقدی یا تأمین کارگر و تأمین مصالح یا کارکرد وسایل راه‌سازی و نقلیه یا تهاتر زمین و یا نصب کنتورهای هوشمند بر روی چاه‌های دارای پروانه بهره‌برداری قابل پذیرش است.	وزارت جهاد کشاورزی
۸	هـ	-	در اجرای بند (ب) ماده (۳۳) قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۶/۱۲/۱۳۶۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی و جهت حفظ و صیانت از آبخوان‌های کشور و افزایش اطمینان‌پذیری تأمین آب برای مصارف مختلف در بخش‌های شرب، صنعت و کشاورزی، شرکت‌های آب منطقه‌ای استان‌ها و سازمان آب و برق خوزستان مکلفند با توجه به شرایط اقتصادی و اقلیمی مناطق مختلف کشور از مصرف‌کنندگان آب کشاورزی برای چاه‌های مجاز فاقد کنتور هوشمند بر اساس پروانه بهره‌برداری آنها به ازای هر متر مکعب برداشت آب از آبخوان‌ها، حداکثر معادل دویست ریال متناسب با کشت غالب منطقه و میزان درآمد کشاورزان مطابق دستورالعمل مشترک وزرای نیرو و جهاد کشاورزی، دریافت و به ردیف شماره ۱۶۰۱۱۲ جدول شماره (۵) این قانون نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نمایند. معادل مبلغ واریزی پس از مبادله موافقت‌نامه از محل ردیف ۵۲-۵۳۰۰۰۰ جدول شماره (۹) این قانون به ترتیب هفتاد درصد برای تحقق اهداف برنامه‌های تعادل بخشی و بهبود بهره‌برداری آب و انجام مطالعه در دشت‌هایی که با فرونشست زمین مواجه است و یافتن راهکارهای پیشگیری و برگرداندن آن به شرایط قبل در اختیار سازمان مدیریت منابع آب ایران و سی درصد در اختیار وزارت جهاد کشاورزی برای اجرای طرح‌های افزایش بهره‌وری آب قرار گیرد. قرار می‌گیرد. آیین‌نامه اجرائی این بند توسط وزارتخانه‌های نیرو و جهاد کشاورزی و سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد. در خصوص چاه‌های غیرمجاز وفق بند (هـ) ماده (۴۵) قانون توزیع عادلانه آب نسبت به مسلوب المنفعه نمودن این چاه‌ها اقدام و جریمه مربوط به میزان برداشت آب تا زمان انسداد چاه به ازای هر مترمکعب حداکثر یک هزار ریال متناسب با افت سفره و حجم کسری مخزن سفره که حسب دستورالعمل وزیر نیرو تعیین می‌شود دریافت می‌گردد.	وزارتخانه‌های نیرو و جهاد کشاورزی
۱۳	-	۲	در اجرای جزء (۱) بند (ب) ماده (۳۲) و همچنین بند (ث) ماده (۳۳) قانون برنامه ششم توسعه به ترتیب تا مبلغ بیست هزار میلیارد ریال و تا مبلغ یک هزار و دویست میلیارد	وزارت جهاد کشاورزی

تبصره	بند	جزء	مفاد لایحه بودجه ۱۴۰۰	دستگاه اجرایی مرتبط
			ریال جهت پرداخت سهم دولت به صندوق بیمه محصولات کشاورزی به صورت نقدی و یا اسناد خزانه اسلامی.	
۱۴	الف	۱۷ جدول	پرداخت یارانه نهاده‌ها، عوامل تولید، خرید تضمینی محصولات بخش کشاورزی به مبلغ ۲۴۸۰۰ میلیارد ریال	وزارت جهاد کشاورزی
۱۴	الف	۱۸ جدول	ساماندهی تولید و خرید تضمینی چای کشور به مبلغ ۲۰۰۰ میلیارد ریال	وزارت جهاد کشاورزی
۱۴	الف	۲۰ جدول	خرید واکسن واکسیناسیون دام (۳۵۰۰) و یارانه سود تسهیلات سرمایه در گردش واحدهای پرورش نژاد آرین (۱۶۸۰) به مبلغ ۵۱۸۰ میلیارد ریال	وزارت جهاد کشاورزی

منبع: سازمان برنامه و بودجه کشور، ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

۷-۱- تحلیل و تبیین وضعیت درآمدهای دستگاه‌ها و نوع درآمدهای مختلف در بخش

اهتمام به اتخاذ سیاست‌های مالی با تصحیح فعالیت‌ها، استراتژی اصلی تدوین بودجه در سال‌های اخیر بوده است، چراکه کارایی سیاست‌های مالی در گرو تناسب و ترکیب ابزارهای مالی یعنی درآمدها و مخارج دولتی و نیز انعطاف‌پذیری تأثیرگذاری آنها بر اهداف اقتصادی است. وابستگی بودجه دولت صرفاً به یک گروه از درآمدها باعث انعطاف‌ناپذیری مخارج دولت و ناکارآمدی سیاست‌های مالی می‌گردد و این امر نقش مهم انواع درآمدهای غیرنفتی را در اقتصاد ایران پررنگ‌تر می‌سازد. درآمدهای دولت در بخش کشاورزی و منابع طبیعی با توجه به ماهیت دستگاه در دو دسته درآمدهای اختصاصی در مؤسسات تحقیقاتی و درآمدهای عمومی دولت در دستگاه‌های اجرایی که به استناد قوانین موضوعه و تعرفه‌های مصوب در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ نیز پادار هستند. درآمدها، واگذاری دارائی‌های سرمایه‌ای و مالی مرتبط با وزارت جهاد کشاورزی و دستگاه‌های تابعه در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ به تفکیک دستگاه اجرایی به شرح جدول زیر ارائه شده است:

بر اساس جدول مزبور بالغ بر ۹۸ درصد درآمدهای عمومی سال ۱۴۰۰ بخش (۱۱۲۲۱ میلیارد ریال) به صورت ملی بوده و سهم درآمدهای اختصاصی نیز از کل درآمدهای بخش (۲۲۳۳۷ میلیارد ریال) مجموع درآمدهای عمومی و اختصاصی) معادل ۵۰ درصد میزان پیش‌بینی شده است.

مجموع درآمدهای (عمومی و اختصاصی) پیش‌بینی شده دستگاه‌های اجرایی مذکور، در مقایسه با سال ۱۳۹۹ از میزان رشد ۷۲ درصدی برخوردار است. تغییرات مزبور از نظر درآمد عمومی بیش از ۶۰ درصد و در درآمدهای اختصاصی نیز بیش از ۸۵,۵ درصد رشد داشته است.

جدول ۱-۷: درآمدها، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی مرتبط با وزارت جهاد کشاورزی و دستگاه‌های تابعه در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ به تفکیک ردیف‌های درآمدی (میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی	عنوان	درآمد عمومی			درآمد اختصاصی			جمع		
		ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع
۱۳۰۳۰۱	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان‌ها و اراضی (از جمله امکانات و فضاهای آموزشی، فرهنگی، هنری و ورزشی کلیه دستگاه‌های اجرائی)	۲۵۰,۰۰۰	۰	۲۵۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۵۰,۰۰۰
۱۳۰۴۱۶	درآمد حاصل از بهره مالکانه و حق بهره‌برداری طرح‌های منابع طبیعی و انتفاع و تغییر نمایندگی اراضی ملی و دولتی	۱,۰۰۰,۰۰۰	۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱,۰۰۰,۰۰۰
۱۴۰۱۰۵	درآمد حاصل از خدمات کشاورزی، صنعتی و معدنی، اکتشافی و حق فنی استعلامات تطبیق اراضی	۲۰۰,۰۰۰	۱۵۱,۳۵۰	۳۵۱,۳۵۰	۱,۸۲۵,۰۰۰	۰	۱,۸۲۵,۰۰۰	۲,۰۲۵,۰۰۰	۱۵۱,۳۵۰	۲,۱۷۶,۳۵۰
۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۰	۰	۰	۳۰,۰۰۰	۰	۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۰	۳۰,۰۰۰
۱۴۰۱۰۴	درآمد حاصل از خدمات بهداشتی - درمانی	۹۰۰,۰۰۰	۰	۹۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۹۰۰,۰۰۰
۱۴۰۱۰۷	درآمد حاصل از خدمات پژوهشی و تحقیقاتی	۰	۰	۰	۶۰۹,۰۰۰	۰	۶۰۹,۰۰۰	۶۰۹,۰۰۰	۰	۶۰۹,۰۰۰
۱۴۰۱۷۷	درآمد حاصل از حق فنی استعلامات	۵۰,۰۰۰	۰	۵۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵۰,۰۰۰
۱۴۰۲۰۱	درآمدهای حاصل از فروش کالاهای کشاورزی	۴۱۰,۰۰۰	۳۵,۰۰۰	۴۴۵,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۴۵,۰۰۰
۱۴۰۲۰۶	درآمدهای حاصل از فروش سایر کالاها	۰	۰	۰	۸,۰۰۰,۰۰۰	۰	۸,۰۰۰,۰۰۰	۸,۰۰۰,۰۰۰	۰	۸,۰۰۰,۰۰۰
۱۵۰۱۰۶	درآمدهای حاصل از جرائم و فروش صید آلات، ادوات و مواد بازداشتی	۳۱۵,۰۰۰	۰	۳۱۵,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۱۵,۰۰۰
۱۵۰۱۱۵	درآمد حاصل از جرائم و خسارت ناشی از اجرای قانون اصلاح قانون حفظ کار بری اراضی زراعی و باغ‌ها	۱,۳۰۰,۰۰۰	۰	۱,۳۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱,۳۰۰,۰۰۰

وضعیت بخش کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

شماره طبقه بندی	عنوان	درآمد عمومی			درآمد اختصاصی			جمع		
		ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع
۱۵۰۱۲۱	درآمد حاصل از خسارات ناشی از اجرای طرح های عمرانی و معدنی در عرصه منابع طبیعی	۱,۹۵۰,۰۰۰	.	۱,۹۵۰,۰۰۰	.	.	۱,۹۵۰,۰۰۰	.	.	۱,۹۵۰,۰۰۰
۱۵۰۱۳۶	درآمد حاصل از وصول جریمه ها و خسارات مربوط به آلودگی خاک موضوع ماده ۲۵ قانون حفاظت از خاک	۱۰,۰۰۰	.	۱۰,۰۰۰	.	.	۱۰,۰۰۰	.	.	۱۰,۰۰۰
۱۶۰۱۲۵	درآمد موضوع ماده (۵) قانون نظارت شرعی بر ذبح و صید و ماده ۱۲ قانون نظام جامع دامپروری	۹۰,۰۰۰	.	۹۰,۰۰۰	.	.	۹۰,۰۰۰	.	.	۹۰,۰۰۰
۱۶۰۱۴۱	مازاد درآمد اختصاصی مؤسسات تحقیقاتی و پژوهشی وابسته به سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی	.	.	.	.	۱۵۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	.	.	۱۵۰,۰۰۰
۱۶۰۱۵۶	درآمد حاصل از دریافت هزینه و قیمت اراضی رفع تداخل شده موضوع ماده ۵۴ قانون رفع موانع تولید	۱۰۰,۰۰۰	.	۱۰۰,۰۰۰	.	.	۱۰۰,۰۰۰	.	.	۱۰۰,۰۰۰
۱۶۰۱۷۶	درآمد حاصل از اخذ عوارض واردات سموم و داروهای دامپزشکی آماده مصرف و واکسن های طیور	۲۵۰,۰۰۰	.	۲۵۰,۰۰۰	.	.	۲۵۰,۰۰۰	.	.	۲۵۰,۰۰۰
۲۱۰۲۰۱	منابع حاصل از فروش ساختمان ها و تأسیسات دولتی	۳,۰۰۰,۰۰۰	.	۳,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰	.	۳,۰۰۰,۰۰۰	.	۱,۰۰۰	۳,۰۰۱,۰۰۰
۲۱۰۲۰۲	منابع حاصل از فروش و واگذاری اراضی دولتی	۵۰۰,۰۰۰	.	۵۰۰,۰۰۰	۵۰۰	.	۵۰۰,۰۰۰	.	۵۰۰	۵۰۰,۵۰۰
۲۱۰۲۰۳	منابع حاصل از فروش ماشین آلات و تجهیزات دستگاه های دولتی	۳,۰۰۰	.	۳,۰۰۰	۵۰۰	.	۳,۰۰۰	.	۵۰۰	۳,۵۰۰
۲۱۰۲۰۴	منابع حاصل از فروش و واگذاری سایر دارایی های سرمایه ای	۱۵۰,۰۰۰	.	۱۵۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	.	۱۵۰,۰۰۰	.	۵۰۰,۰۰۰	۶۵۰,۰۰۰

شماره طبقه‌بندی	عنوان	درآمد عمومی			درآمد اختصاصی			جمع	
		ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع	استانی	جمع
۲۱۰۲۱۱	منابع حاصل از واگذاری اراضی برای اسکان عشایر	۱,۵۰۰	۰	۱,۵۰۰	۰	۰	۰	۰	۱,۵۰۰
۲۱۰۲۱۲	منابع حاصل از ماده ۱۲ قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی	۵۰۰,۰۰۰	۰	۵۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۵۰۰,۰۰۰
۲۱۰۲۱۵	سازمان امور عشایری- فروش فروشگاه‌ها، جایگاه‌های سوخت سنگواره‌ای (فسیلی)، انبارهای ذخیره علوفه و کالا	۵۵,۰۰۰	۰	۵۵,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۵۵,۰۰۰
	جمع ردیف‌های درآمدی مستقیم با بخش کشاورزی	۱۱,۰۳۴,۵۰۰	۱۸۶,۳۵۰	۱۱,۲۲۰,۸۵۰	۱۱,۱۱۶,۰۰۰	۰	۱۱,۱۱۶,۰۰۰	۱۱,۱۱۶,۰۰۰	۲۲,۳۳۶,۸۵۰

منبع: سازمان برنامه و بودجه کشور، ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

جدول ۸-۱: درآمدها، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی مرتبط با وزارت جهاد کشاورزی و دستگاه‌های تابعه در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ به تفکیک دستگاه اجرایی

شماره طبقه‌بندی	عنوان	درآمد عمومی			درآمد اختصاصی			جمع (میلیون ریال)	
		ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع	استانی	جمع
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی- ۱۳۴۰۰۳									
۱۴۰۱۰۵	درآمد حاصل از خدمات کشاورزی، صنعتی و معدنی، اکتشافی و حق فنی استعلامات تطبیق اراضی	۱	۰	۰	۱۳۰۰۰۰۰	۰	۱,۳۰۰,۰۰۰	۰	۱,۳۰۰,۰۰۰
۱۶۰۱۴۱	مازاد درآمد اختصاصی مؤسسات تحقیقاتی و پژوهشی وابسته به سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی	۰	۰	۰	۱۵۰,۰۰۰	۰	۱۵۰,۰۰۰	۰	۱۵۰,۰۰۰
۲۱۰۲۰۱	منابع حاصل از فروش ساختمان‌ها و تأسیسات دولتی	۰	۰	۰	۱,۰۰۰	۰	۱,۰۰۰	۰	۱,۰۰۰

وضعیت بخش کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

شماره طبقه‌بندی	عنوان	درآمد عمومی			درآمد اختصاصی			جمع (میلیون ریال)		
		ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع
۲۱۰۲۰۲	منابع حاصل از فروش و واگذاری اراضی دولتی	۰	۰	۰	۵۰۰	۰	۵۰۰	۰	۰	۵۰۰
۲۱۰۲۰۴	منابع حاصل از فروش و واگذاری سایر دارائی‌های سرمایه‌ای	۰	۰	۰	۵۰۰,۰۰۰	۰	۵۰۰,۰۰۰	۰	۰	۵۰۰,۰۰۰
	جمع	۰	۰	۰	۱,۹۵۱,۵۰۰	۰	۱,۹۵۱,۵۰۰	۰	۰	۱,۹۵۱,۵۰۰
مؤسسه تحقیقات برنج کشور - ۱۳۴۰۱۵										
۱۴۰۱۰۵	درآمد حاصل از خدمات کشاورزی، صنعتی و معدنی، اکتشافی و حق فنی استعلامات تطبیق اراضی	۰	۰	۰	۵۰,۰۰۰	۰	۵۰,۰۰۰	۰	۰	۵۰,۰۰۰
	جمع	۰	۰	۰	۵۰,۰۰۰	۰	۵۰,۰۰۰	۰	۰	۵۰,۰۰۰
سازمان دامپزشکی کشور ۱۳۵۵۰۰										
۱۴۰۱۰۴	درآمد حاصل از خدمات بهداشتی - درمانی	۹۰۰,۰۰۰	۰	۹۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۹۰۰,۰۰۰
۱۶۰۱۷۶	درآمد حاصل از اخذ عوارض واردات سموم و داروهای دامپزشکی آماده مصرف و واکسن‌های طیور	۲۵۰,۰۰۰	۰	۲۵۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۵۰,۰۰۰
۱۶۰۱۲۵	درآمد موضوع ماده (۵) قانون نظارت شرعی بر ذبح و صید و ماده ۱۲ قانون جامع دامپروری	۹۰,۰۰۰	۰	۹۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۹۰,۰۰۰
	جمع	۱,۲۴۰,۰۰۰	۰	۱,۲۴۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱,۲۴۰,۰۰۰

شماره طبقه‌بندی	عنوان	درآمد عمومی			درآمد اختصاصی			جمع (میلیون ریال)		
		ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع
مؤسسه رازی ۱۳۶۰۰۰										
۱۴۰۲۰۶	درآمدهای حاصل از فروش سایر کالاها	۰	۰	۰	۸,۰۰۰,۰۰۰	۰	۸,۰۰۰,۰۰۰	۸,۰۰۰,۰۰۰	۰	۸,۰۰۰,۰۰۰
	جمع	۰	۰	۰	۸,۰۰۰,۰۰۰	۰	۸,۰۰۰,۰۰۰	۸,۰۰۰,۰۰۰	۰	۸,۰۰۰,۰۰۰
سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور ۱۳۹۰۰۰										
۱۳۰۳۰۱	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان‌ها و اراضی (از جمله امکانات و فضاهای آموزشی، فرهنگی، هنری و ورزشی کلیه دستگاه‌های اجرایی)	۵۰,۰۰۰	۰	۵۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵۰,۰۰۰
۱۳۰۴۱۶	درآمد حاصل از بهره مالکانه و حق بهره‌برداری طرح‌های منابع طبیعی و انتفاع و تغییر نمایندگی اراضی ملی و دولتی	۱,۰۰۰,۰۰۰	۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱,۰۰۰,۰۰۰
۱۴۰۱۰۵	درآمد حاصل از خدمات کشاورزی، صنعتی و معدنی، اکتشافی و حق فنی استعلامات تطبیق اراضی	۲۰۰,۰۰۰	۰	۲۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۰۰,۰۰۰
۱۴۰۱۷۷	درآمد حاصل از حق فنی استعلامات	۵۰,۰۰۰	۰	۵۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵۰,۰۰۰
۱۵۰۱۰۶	درآمدهای حاصل از جراثم و فروش صید آلات، ادوات و مواد بازداشته	۳۰۰,۰۰۰	۰	۳۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۰۰,۰۰۰
۱۵۰۱۲۱	درآمد حاصل از خسارات ناشی از اجرای طرح‌های عمرانی در عرصه منابع طبیعی	۱,۹۵۰,۰۰۰	۰	۱,۹۵۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱,۹۵۰,۰۰۰
	جمع	۳,۵۵۰,۰۰۰	۰	۳,۵۵۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳,۵۵۰,۰۰۰
مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور ۱۴۹۵۱۱										
۱۴۰۱۰۷	درآمد حاصل از خدمات پژوهشی و تحقیقاتی	۰	۰	۰	۴۵,۰۰۰	۰	۴۵,۰۰۰	۴۵,۰۰۰	۰	۴۵,۰۰۰

وضعیت بخش کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

شماره طبقه‌بندی	عنوان	درآمد عمومی			درآمد اختصاصی			جمع (میلیون ریال)		
		ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع
	جمع	۰	۰	۰	۴۵,۰۰۰	۰	۴۵,۰۰۰	۴۵,۰۰۰	۰	۴۵,۰۰۰
مؤسسه آموزش و ترویج جهاد کشاورزی - ۱۴۹۵۱۶										
۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۰	۰	۰	۳۰,۰۰۰	۰	۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۰	۳۰,۰۰۰
	جمع	۰	۰	۰	۳۰,۰۰۰	۰	۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۰	۳۰,۰۰۰
مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور ۱۴۹۵۲۰										
۱۴۰۱۰۷	درآمد حاصل از خدمات پژوهشی و تحقیقاتی	۰	۰	۰	۹۰,۰۰۰	۰	۹۰,۰۰۰	۹۰,۰۰۰	۰	۹۰,۰۰۰
	جمع	۰	۰	۰	۹۰,۰۰۰	۰	۹۰,۰۰۰	۹۰,۰۰۰	۰	۹۰,۰۰۰
سازمان امور عشایر ایران - ۱۴۹۶۰۰										
۲۱۰۲۱۱	منابع حاصل از واگذاری اراضی برای اسکان عشایر	۱,۵۰۰	۰	۱,۵۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱,۵۰۰
۲۱۰۲۱۵	فروش فروشگاه‌ها، جایگاه‌های سوخت سنگواره‌ای (فسیلی)، انبارهای ذخیره علوفه و کالا	۵۵,۰۰۰	۰	۵۵,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵۵,۰۰۰
	جمع	۵۶,۵۰۰	۰	۵۶,۵۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵۶,۵۰۰
وزارت جهاد کشاورزی ۱۵۱۰۰۰										
۱۴۰۱۰۵	درآمد حاصل از خدمات کشاورزی، صنعتی و معدنی، اکتشافی و حق فنی استعلامات تطبیق اراضی	۰	۱,۳۵۰	۱,۳۵۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱,۳۵۰

شماره طبقه‌بندی	عنوان	درآمد عمومی			درآمد اختصاصی			جمع (میلیون ریال)	
		ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع	ملی	استانی
۱۴۰۲۰۱	درآمدهای حاصل از فروش کالاهای کشاورزی	۳۳۰,۰۰۰	۳۵,۰۰۰	۳۶۵,۰۰۰	۰	۰	۰	۳۳۰,۰۰۰	۳۵,۰۰۰
۱۵۰۱۳۶	درآمد حاصل از وصول جریمه‌ها و خسارات مربوط به آلودگی خاک موضوع ماده ۲۵ قانون حفاظت از خاک	۱۰,۰۰۰	۰	۱۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۱۰,۰۰۰	۰
۲۱۰۲۰۱	منابع حاصل از فروش ساختمان‌ها و تأسیسات دولتی	۳,۰۰۰,۰۰۰	۰	۳,۰۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۳,۰۰۰,۰۰۰	۰
۲۱۰۲۰۳	منابع حاصل از فروش ماشین‌آلات و تجهیزات دستگاه‌های دولتی	۳,۰۰۰	۰	۳,۰۰۰	۰	۰	۰	۳,۰۰۰	۰
۲۱۰۲۱۲	منابع حاصل از ماده ۱۲ قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی	۵۰۰,۰۰۰	۰	۵۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۵۰۰,۰۰۰	۰
	جمع	۳,۸۴۳,۰۰۰	۳۶,۳۵۰	۳,۸۷۹,۳۵۰	۰	۰	۰	۳,۸۴۳,۰۰۰	۳۶,۳۵۰
سازمان امور اراضی ۱۵۱۰۱۹									
۱۳۰۳۰۱	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان‌ها و اراضی (از جمله امکانات و فضاهای آموزشی، فرهنگی، هنری و ورزشی کلیه دستگاه‌های اجرایی)	۲۰۰,۰۰۰	۰	۲۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۲۰۰,۰۰۰	۰
۱۵۰۱۱۵	درآمد حاصل از جرائم و خسارت ناشی از اجرای قانون اصلاح قانون حفظ کار بری اراضی زراعی و باغ‌ها	۱,۳۰۰,۰۰۰	۰	۱,۳۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۱,۳۰۰,۰۰۰	۰

شماره طبقه‌بندی	عنوان	درآمد عمومی			درآمد اختصاصی			جمع (میلیون ریال)		
		ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع
۱۶۰۱۵۶	درآمد حاصل از دریافت هزینه و قیمت اراضی رفع تداخل شده موضوع ماده ۵۴ قانون رفع موانع تولید	۱۰۰,۰۰۰	۰	۱۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۰۰,۰۰۰
۲۱۰۲۰۲	منابع حاصل از فروش و واگذاری اراضی دولتی	۵۰۰,۰۰۰	۰	۵۰۰,۰۰۰	۵۰۰	۰	۵۰۰	۰	۰	۵۰۰,۵۰۰
	جمع	۲,۱۰۰,۰۰۰	۰	۲,۱۰۰,۰۰۰	۵۰۰	۰	۵۰۰	۰	۰	۲,۱۰۰,۵۰۰
مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال ۱۵۱۰۰۲										
۱۴۰۱۰۷	درآمد حاصل از خدمات پژوهشی و تحقیقاتی	۰	۰	۰	۳۵۰,۰۰۰	۰	۳۵۰,۰۰۰	۰	۰	۳۵۰,۰۰۰
	جمع	۰	۰	۰	۳۵۰,۰۰۰	۰	۳۵۰,۰۰۰	۰	۰	۳۵۰,۰۰۰
وزارت جهاد کشاورزی - مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی ۱۵۱۰۰۳										
۱۴۰۱۰۷	درآمد حاصل از خدمات پژوهشی و تحقیقاتی	۰	۰	۰	۱۴,۰۰۰	۰	۱۴,۰۰۰	۰	۰	۱۴,۰۰۰
	جمع	۰	۰	۰	۱۴,۰۰۰	۰	۱۴,۰۰۰	۰	۰	۱۴,۰۰۰
مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر ۱۵۱۰۰۵										
۱۴۰۱۰۵	درآمد حاصل از خدمات کشاورزی، صنعتی و معدنی، اکتشافی و حق فنی استعلامات تطبیق اراضی	۰	۰	۰	۱۳۰,۰۰۰	۰	۱۳۰,۰۰۰	۰	۰	۱۳۰,۰۰۰
	جمع	۰	۰	۰	۱۳۰,۰۰۰	۰	۱۳۰,۰۰۰	۰	۰	۱۳۰,۰۰۰

جمع (میلیون ریال)			درآمد اختصاصی			درآمد عمومی			عنوان	شماره طبقه‌بندی
جمع	استانی	ملی	جمع	استانی	ملی	جمع	استانی	ملی		
مؤسسه تحقیقات علوم دامی ۱۵۱۰۰۶										
۱۸۵,۰۰۰	.	۱۸۵,۰۰۰	۱۸۵,۰۰۰	.	۱۸۵,۰۰۰	.	.	.	درآمد حاصل از خدمات کشاورزی، صنعتی و معدنی، اکتشافی و حق فنی استعلامات تطبیق اراضی	۱۴۰۱۰۵
۱۸۵,۰۰۰	.	۱۸۵,۰۰۰	۱۸۵,۰۰۰	.	۱۸۵,۰۰۰	.	.	.	جمع	
مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی ۱۵۱۰۰۷										
۵۰,۰۰۰	.	۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	.	۵۰,۰۰۰	.	.	.	درآمد حاصل از خدمات کشاورزی، صنعتی و معدنی، اکتشافی و حق فنی استعلامات تطبیق اراضی	۱۴۰۱۰۵
۵۰,۰۰۰	.	۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	.	۵۰,۰۰۰	.	.	.	جمع	
مؤسسه تحقیقات خاک و آب ۱۵۱۰۰۸										
۵۰,۰۰۰	.	۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	.	۵۰,۰۰۰	.	.	.	درآمد حاصل از خدمات کشاورزی، صنعتی و معدنی، اکتشافی و حق فنی استعلامات تطبیق اراضی	۱۴۰۱۰۵
۵۰,۰۰۰	.	۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	.	۵۰,۰۰۰	.	.	.	جمع	
مؤسسه تحقیقات فنی و مهندسی کشاورزی ۱۵۱۰۰۹										
۳۵,۰۰۰	.	۳۵,۰۰۰	۳۵,۰۰۰	.	۳۵,۰۰۰	.	.	.	درآمد حاصل از خدمات کشاورزی، صنعتی و معدنی، اکتشافی و حق فنی استعلامات تطبیق اراضی	۱۴۰۱۰۵
۳۵,۰۰۰	.	۳۵,۰۰۰	۳۵,۰۰۰	.	۳۵,۰۰۰	.	.	.	جمع	

جمع (میلیون ریال)			درآمد اختصاصی			درآمد عمومی			عنوان	شماره طبقه بندی
جمع	استانی	ملی	جمع	استانی	ملی	جمع	استانی	ملی		
پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری ۱۵۱۰۱۳										
۲۵,۰۰۰	.	۲۵,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	.	۲۵,۰۰۰	.	.	.	درآمد حاصل از خدمات کشاورزی، صنعتی و معدنی، اکتشافی و حق فنی استعلامات تطبیق اراضی	۱۴۰۱۰۵
۲۵,۰۰۰	.	۲۵,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	.	۲۵,۰۰۰	.	.	.	جمع	
پژوهشکده بیوتکنولوژی کشاورزی ۱۵۱۱۰۰										
۳۰,۰۰۰	.	۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	.	۳۰,۰۰۰	.	.	.	درآمد حاصل از خدمات پژوهشی و تحقیقاتی	۱۴۰۱۰۷
۳۰,۰۰۰	.	۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	.	۳۰,۰۰۰	.	.	.	جمع	
مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی ۱۳۴۰۱۳										
۸۰,۰۰۰	.	۸۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰	.	۸۰,۰۰۰	.	.	.	درآمد حاصل از خدمات پژوهشی و تحقیقاتی	۱۴۰۱۰۷
۸۰,۰۰۰	.	۸۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰	.	۸۰,۰۰۰	.	.	.	جمع	
سازمان شیلات ایران ۱۵۱۲۰۰										
۱۵۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	.	.	.	.	۱۵۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	.	درآمد حاصل از خدمات کشاورزی، صنعتی و معدنی، اکتشافی و حق فنی استعلامات تطبیق اراضی	۱۴۰۱۰۵
۸۰,۰۰۰	.	۸۰,۰۰۰	.	.	.	۸۰,۰۰۰	.	۸۰,۰۰۰	درآمدهای حاصل از فروش کالاهای کشاورزی	۱۴۰۲۰۱
۱۵,۰۰۰	.	۱۵,۰۰۰	.	.	.	۱۵,۰۰۰	.	۱۵,۰۰۰	درآمدهای حاصل از جرائم و فروش صیدآلات، ادوات و مواد بازداشته	۱۵۰۱۰۶

شماره طبقه‌بندی	عنوان	درآمد عمومی			درآمد اختصاصی			جمع (میلیون ریال)		
		ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع
۲۱۰۲۰۴	منابع حاصل از فروش و واگذاری سایر دارائی‌های سرمایه‌ای	۱۵۰,۰۰۰	۰	۱۵۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۵۰,۰۰۰
	جمع	۲۴۵,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۳۹۵,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۱۵۰,۰۰۰	۳۹۵,۰۰۰
	جمع کل ردیف‌های درآمدی مستقیم با بخش کشاورزی	۱۱,۰۳۴,۵۰۰	۱۸۶,۳۵۰	۱۱,۲۲۰,۸۵۰	۱۱,۱۱۶,۰۰۰	۰	۲۲,۱۵۰,۵۰۰	۱۸۶,۳۵۰	۰	۲۲,۳۳۶,۸۵۰
سازمان دامپزشکی کشور - ۱۳۵۵۰۰										
۱۶۰۱۰۹	درآمد حاصل از موضوع ماده ۴۸ و ۶۹ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی (۲) و بند (ح) ماده (۳۱) قانون برنامه ششم توسعه کشور (سازمان امور مالیاتی کشور)	۷,۵۰۰,۰۰۰	۰	۷,۵۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۷,۵۰۰,۰۰۰
۱۶۰۱۳۵	درآمد حاصل از اخذ عوارض از واردات گوشت قرمز و مرغ (گمرک جمهوری اسلامی ایران)	۴۰۰,۰۰۰	۰	۴۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴۰۰,۰۰۰
	جمع	۷,۹۰۰,۰۰۰	۰	۷,۹۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۷,۹۰۰,۰۰۰
وزارت جهاد کشاورزی - ۱۵۱۰۰۰										
۳۱۰۵۱۵	منابع حاصل از فروش سهام و سهم الشرکه شرکت‌های دولتی وابسته به جهاد کشاورزی (سازمان خصوصی‌سازی)	۲,۰۰۰,۰۰۰	۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲,۰۰۰,۰۰۰
	جمع	۲,۰۰۰,۰۰۰	۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲,۰۰۰,۰۰۰
سازمان حفظ نباتات ۵-۱۵۱۰۰۰										

وضعیت بخش کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

جمع (میلیون ریال)			درآمد اختصاصی			درآمد عمومی			عنوان	شماره طبقه‌بندی
جمع	استانی	ملی	جمع	استانی	ملی	جمع	استانی	ملی		
۶۰۰,۰۰۰	۰	۶۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۶۰۰,۰۰۰	۰	۶۰۰,۰۰۰	درآمد حاصل از اخذ عوارض از واردات میوه و سبزیجات و سموم کشاورزی (گمرک جمهوری اسلامی ایران)	۱۶۰۱۳۲
۶۰۰,۰۰۰	۰	۶۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۶۰۰,۰۰۰	۰	۶۰۰,۰۰۰	جمع	
۱۰,۵۰۰,۰۰۰	۰	۱۰,۵۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۱۰,۵۰۰,۰۰۰	۰	۱۰,۵۰۰,۰۰۰	جمع ردیف‌های درآمدی غیرمستقیم با بخش کشاورزی	

منبع: سازمان برنامه و بودجه کشور، ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

جدول ۱-۹: مقایسه اعتبارات درآمدهای اختصاصی وزارت جهاد کشاورزی در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ و لایحه ۱۴۰۰ (ارقام به میلیون ریال)

ردیف	کد دستگاه	دستگاه	قانون بودجه سال ۱۳۹۹			لایحه بودجه سال ۱۴۰۰			درصد رشد اعتبار لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ به قانون سال ۱۳۹۹		
			هزینه	تملك	جمع	هزینه	تملك	جمع	هزینه	تملك	جمع
۱	۱۳۴۰۰۳	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی	۱,۳۳۰,۰۰۰	۳۲۰,۰۰۰	۱,۶۵۰,۰۰۰	۱,۵۷۶,۵۰۰	۵۲۵,۵۰۰	۲,۱۰۲,۰۰۰	۱۸.۵۳	۶۴.۲۲	۲۷.۳۹
۲	۱۳۴۰۱۳	مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی	۳۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰	۱۰۰	-	۱۰۰
۳	۱۳۴۰۱۵	مؤسسه تحقیقات برنج کشور	۴۰,۰۰۰	۰	۴۰,۰۰۰	۳۷,۵۰۰	۱۲,۵۰۰	۵۰,۰۰۰	-۶.۲۵	-	۲۵
۴	۱۳۶۰۰۰	مؤسسه رازی	۲,۸۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	۳,۳۰۰,۰۰۰	۶,۸۰۰,۰۰۰	۱,۲۰۰,۰۰۰	۸,۰۰۰,۰۰۰	۱۴۲.۸۶	۱۴۰	۱۴۲.۴۲
۵	۱۴۹۵۱۱	مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور	۴۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۳۳,۷۵۰	۱۱,۲۵۰	۴۵,۰۰۰	-۱۵.۶۳	۱۲.۵	-۱۰
۶	۱۴۹۵۱۶	مؤسسه آموزش و ترویج جهاد کشاورزی	۱۵۰,۰۰۰	۰	۱۵۰,۰۰۰	۲۲,۵۰۰	۷,۵۰۰	۳۰,۰۰۰	-۸۵	-	-۸۰
۷	۱۴۹۵۲۰	مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور	۷۹,۰۰۰	۱۱,۰۰۰	۹۰,۰۰۰	۶۷,۵۰۰	۲۲,۵۰۰	۹۰,۰۰۰	-۱۴.۵۶	۱۰۴.۵۵	۰
۸	۱۵۱۰۰۲	مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال	۳۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۳۴۰,۰۰۰	۳۲۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۳۵۰,۰۰۰	۰	۵۰	۲.۹۴
۹	۱۵۱۰۰۳	وزارت جهاد کشاورزی - موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی	۱۲,۰۰۰	۲,۰۰۰	۱۴,۰۰۰	۱۲,۰۰۰	۲,۰۰۰	۱۴,۰۰۰	۰	۰	۰
۱۰	۱۵۱۰۰۵	مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر	۸۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۹۰,۰۰۰	۹۷,۵۰۰	۳۲,۵۰۰	۱۳۰,۰۰۰	۲۱.۸۸	۲۲۵	۴۴.۴۴
۱۱	۱۵۱۰۰۶	مؤسسه تحقیقات علوم دامی	۷۳,۰۰۰	۷,۰۰۰	۸۰,۰۰۰	۱۵۵,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۱۸۵,۰۰۰	۱۱۲.۳۳	۳۲۸.۵۷	۱۳۱.۲۵
۱۲	۱۵۱۰۰۷	مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی	۴۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۳۷,۵۰۰	۱۲,۵۰۰	۵۰,۰۰۰	-۶.۲۵	۲۵	۰
۱۳	۱۵۱۰۰۸	مؤسسه تحقیقات خاک و آب	۲۴,۰۰۰	۶,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۳۷,۵۰۰	۱۲,۵۰۰	۵۰,۰۰۰	۵۶.۲۵	۱۰۸.۳۳	۶۶.۶۷
۱۴	۱۵۱۰۰۹	مؤسسه تحقیقات فنی و مهندسی کشاورزی	۲۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۲۶,۲۵۰	۸,۷۵۰	۳۵,۰۰۰	۳۱.۲۵	-۱۲.۵	۱۶.۶۷

وضعیت بخش کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

ردیف	کد دستگاه	دستگاه	قانون بودجه سال ۱۳۹۹			لایحه بودجه سال ۱۴۰۰			درصد رشد اعتبار لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ به قانون سال ۱۳۹۹		
			هزینه	تملک	جمع	هزینه	تملک	جمع	هزینه	تملک	جمع
۱۵	۱۵۱۰۱۳	پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری	۱۲,۰۰۰	۰	۱۲,۰۰۰	۱۸,۷۵۰	۶,۲۵۰	۲۵,۰۰۰	۵۶.۲۵	-	۱۰۸.۳۳
۱۶	۱۵۱۱۰۰	پژوهشکده بیوتکنولوژی کشاورزی	۱۷,۵۰۰	۷,۵۰۰	۲۵,۰۰۰	۲۲,۵۰۰	۷,۵۰۰	۳۰,۰۰۰	۲۸.۵۷	۰	۲۰
جمع کل			۵,۰۶۷,۵۰۰	۹۲۳,۵۰۰	۵,۹۹۱,۰۰۰	۹,۳۲۴,۷۵۰	۱,۹۴۱,۲۵۰	۱۱,۲۶۶,۰۰۰	۸۴.۰۱	۱۱۰.۲۱	۸۸.۰۵

منبع: سازمان برنامه و بودجه کشور، ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

۸-۱- تحلیل و تبیین اعتبارات هزینه‌ای بخش (برحسب برنامه - دستگاه اجرایی و...)

ردیف‌های متفرقه

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ اعتبارات هزینه‌ای کل کشور از رقم ۴۳۶۰۳۱۵ میلیارد ریال با ۴۶٫۱ درصد رشد به ۶۳۷۰۱۱۶ رقم میلیارد ریال افزایش یافته است.

- اعتبارات هزینه‌ای ملی وزارت جهاد کشاورزی و دستگاه‌های تابعه از محل درآمد عمومی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ معادل ۳۱۰۴۶ میلیارد ریال است که نسبت به اعتبار مشابه قانون بودجه سال ۱۳۹۹ (۲۱۲۰۲ میلیارد ریال) معادل ۴۶/۴ درصد رشد را نشان می‌دهد.

جدول ۱-۱: خلاصه اعتبارات هزینه‌ای بخش کشاورزی و منابع طبیعی (ارقام به میلیارد ریال)

عنوان اعتبار هزینه‌ای	قانون بودجه سال ۱۳۹۹	لایحه بودجه سال ۱۴۰۰	درصد رشد یا کاهش
اعتبارات ردیف‌های اصلی قانون	۲۱۲۰۲	۳۱۰۴۶	۴۶/۴
اعتبارات ردیف‌های متفرقه (جدول ۱-۷)	۶۰۰۰	۸۶۸۹	۴۴/۸
اعتبارات ردیف‌های متفرقه (جدول ۹)	۳۳۶۹۹	۵۴۶۳۵	۶۲/۱
اعتبارات ردیف‌های اختصاصی	۵۰۶۸	۹۳۲۵	۸۴
جمع	۶۵۹۶۹	۱۰۳۶۹۵	۵۷/۲

منبع: سازمان برنامه و بودجه کشور، ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

- اعتبارات هزینه‌ای ملی وزارت جهاد کشاورزی و دستگاه‌های تابعه شامل ردیف‌های اصلی لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ (۳۱۰۴۶ میلیارد ریال)، ردیف‌های متفرقه لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ (جداول ۷، ۹ و هدفمندی) برابر (۶۳۳۲۴ میلیارد ریال) و ردیف‌های درآمدی اختصاصی برابر (۹۳۲۵ میلیارد ریال) و در مجموع برابر ۱۰۳۶۹۵ میلیارد ریال بوده که نسبت به اعتبار مشابه قانون بودجه سال ۹۹ برابر ۶۵۹۶۸ میلیارد ریال (۲۱۲۰۲ میلیارد ریال از ردیف‌های اصلی، ۳۹۶۹۹ میلیارد ریال ردیف‌های متفرقه جداول ۷ و ۹ و ردیف‌های درآمد اختصاصی ۵۰۶۸ میلیارد ریال) معادل ۵۷/۲ درصد رشد را نشان می‌دهد.

- اعتبار «یارانه نهاده‌ها، عوامل تولید، خرید تضمینی محصولات کشاورزی» در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، مبلغ ۲۴۸۰۰ میلیارد ریال در جدول مصارف هدفمندی تبصره (۱۴) پیش‌بینی شده است که نسبت به اعتبار سال ۱۳۹۹ به میزان ۶۵۰۰ میلیارد ریال رشد ۲۸۱/۵ درصدی را نشان می‌دهد.

- اعتبار «ساماندهی تولید و خرید تضمینی چای» در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ مبلغ ۲۰۰۰ میلیارد ریال در جدول مصارف هدفمندی تبصره (۱۴) پیش‌بینی شده است که نسبت به رقم سال ۹۹ به میزان ۱۶۰۰ میلیارد ریال رشد ۲۵ درصدی را نشان می‌دهد.

- اعتبار ردیف ۳۸-۷۵۰۰۰۰ (موضوع وزارت جهاد کشاورزی- سیاستگذاری، تحقیق، پژوهش و فعالیت‌های اصلاح نژادی مرغ لاین) از مبلغ ۲۸۱ میلیارد ریال در سال ۹۹ با رشدی معادل ۵۱۶/۴ درصد به مبلغ ۱۷۳۴ میلیارد ریال (۲۳۴ میلیارد ریال هزینه‌ای و ۱۵۰۰ میلیارد ریال تملکی) در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ افزایش یافته است. همچنین اعتبار هزینه‌ای جدید بابت «یارانه سود تسهیلات سرمایه در گردش واحدهای پرورش نژاد آراین» در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ به مبلغ ۱۶۸۰ میلیارد ریال در جدول مصارف هدفمندی تبصره (۱۴) پیش‌بینی شده است.

- اعتبار ردیف ۱۳۵۵۱۰ (سازمان دامپزشکی کشور- خرید واکسن و واکسیناسیون دام) از مبلغ ۲۱۹۳ میلیارد ریال در سال ۹۹ به مبلغ ۳۰۰۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ افزایش یافته است. همچنین اعتبار هزینه‌ای جدید علاوه بر مبلغ فوق بابت «خرید واکسن و واکسیناسیون دام» در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ به مبلغ ۳۵۰۰ میلیارد ریال در جدول مصارف هدفمندی تبصره (۱۴) پیش‌بینی شده است. با احتساب مبلغ فوق در مجموع رشدی معادل ۱۹۶/۴ درصد داشته است.

- اعتبار ردیف درآمد- هزینه ۹۸-۷۳۰۰۰۰ (وزارت جهاد کشاورزی- موضوع درآمدهای واحدهای اصلاح نژاد دام و طیور) از مبلغ ۲۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۹ با رشدی معادل ۱۱۵۰ به مبلغ ۳۰۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ بابت درآمدهای مجتمع مرغ لاین بابل کنار افزایش یافته است. این افزایش با توجه به مصوبات شورای عالی امنیت ملی و ابلاغ برنامه ملی احیای مرغ لاین نژاد آراین که مقرر گردیده است سهم این نژاد از حدود ۳ درصد فعلی در بازار به ۵۰ درصد در سال ۱۴۰۰ افزایش یابد. بر این مبنا، بر اساس سرمایه‌گذاری‌های انجام گرفته و تغییرات مدیریت مجتمع مرغ لاین بابل کنار پیش‌بینی می‌شود میزان درآمد حاصله از این مجتمع، در سال جاری به میزان فوق‌الذکر صورت گرفته است.

- ایجاد برنامه هزینه‌ای جدید با عنوان «برنامه مقابله و کنترل حوادث غیرمترقبه در بخش کشاورزی و منابع طبیعی (از طریق شرکت سهامی هواپیمایی خدمات ویژه)» ذیل ردیف هزینه‌ای شرکت مادر تخصصی خدمات کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ به مبلغ ۶۰ میلیارد ریال.

- اعتبار جدید در ردیف (۱۴) جدول بند (ه) تبصره (۴) لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ بابت حق عضویت در مجامع بین‌المللی تا سقف ۵۶ میلیون یورو پیش‌بینی شده است (سهم وزارت جهاد کشاورزی توسط سازمان برنامه و بودجه کشور تعیین می‌شود).

- ردیف هزینه‌ای جدید ۴-۵۲۰۰۰۰ تحت عنوان یارانه سود تسهیلات تولید و صادرات زعفران به مبلغ ۳۰۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ پیش‌بینی شده است.

جدول ۱-۱۱: مقایسه اعتبارات هزینه‌ای وزارت جهاد کشاورزی مندرج در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ و لایحه بودجه ۱۴۰۰

کد طبقه‌بندی دستگاه اجرایی	عنوان دستگاه	قانون بودجه سال ۱۳۹۹	لایحه بودجه سال ۱۴۰۰	درصد رشد یا کاهش
۱۳۴۰۰۳	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی	۵,۸۵۰,۵۴۲	۸,۰۱۵,۶۶۹	۳۷.۰۱
۱۳۴۰۰۸	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی- مؤسسه تحقیقاتی بین‌المللی تاس ماهیان دریای خزر	۴۰,۰۰۰	۰.۰۰۰	-۱۰۰
۱۳۴۰۱۲	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی- پاداش پایان خدمت	۹۰۰,۰۰۰	۱,۳۰۰,۰۰۰	۴۴.۴۴
۱۳۴۰۱۳	مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی	۴۵۷,۰۷۷	۷۳۹,۰۱۸	۶۱.۶۸
۱۳۴۰۱۵	مؤسسه تحقیقات برنج کشور	۲۳۵,۲۴۹	۳۱۲,۳۵۱	۳۲.۷۷
۱۳۴۰۱۷	مرکز تحقیقات برنج آسیای غربی و مرکزی	۴۰,۰۰۰	۰.۰۰۰	-۱۰۰
۱۳۴۰۱۸	مرکز تحقیقات ابریشم کشور	۲۰,۰۰۰	۰.۰۰۰	-
۱۳۴۰۱۹	مرکز تحقیقات گندم و سایر غلات و حبوبات امامزاده جعفر	۲۰,۰۰۰	۰.۰۰۰	-
۱۴۹۵۱۱	مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور	۴۸۳,۹۲۰	۷۶۰,۱۷۱	۵۷.۰۹
۱۴۹۵۱۶	مؤسسه آموزش و ترویج جهاد کشاورزی	۸۰۱,۴۲۴	۱,۰۰۷,۹۳۴	۲۵.۷۷
۱۴۹۵۲۰	مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور	۸۸۶,۰۵۶	۱,۲۴۶,۵۵۲	۴۰.۷
۱۵۱۰۰۲	مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال	۱۷۹,۲۹۵	۲۶۸,۸۳۰	۴۹.۹۴
۱۵۱۰۰۵	مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر	۳۳۶,۲۷۰	۵۶۱,۳۵۶	۶۶.۹
۱۵۱۰۰۶	مؤسسه تحقیقات علوم دامی	۲۰۰,۷۰۷	۳۲۵,۰۷۹	۶۱.۹۷
۱۵۱۰۰۷	مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی	۳۰۴,۸۸۳	۴۹۷,۳۷۵	۶۳.۱۴
۱۵۱۰۰۸	مؤسسه تحقیقات خاک و آب	۱۸۵,۸۹۰	۲۸۵,۴۶۵	۵۳.۵۷
۱۵۱۰۰۹	مؤسسه تحقیقات فنی و مهندسی کشاورزی	۱۱۵,۹۷۵	۱۷۵,۳۰۷	۵۱.۱۶
۱۵۱۰۱۳	پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری	۱۵۰,۲۹۹	۲۲۲,۳۳۵	۴۷.۹۳
۱۵۱۱۰۰	پژوهشکده بیوتکنولوژی کشاورزی	۲۷۲,۰۲۵	۴۰۱,۳۷۲	۴۷.۵۵
۱۳۶۰۰۰	مؤسسه رازی	۷۸۲,۲۷۱	۱,۰۸۷,۸۹۹	۳۹.۰۷
جمع سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی و مؤسسات تابعه		۱۲,۲۶۱,۸۸۳	۱۷,۲۰۶,۷۱۳	۴۰.۳۳
۱۳۵۵۰۰	سازمان دامپزشکی کشور	۵۴۳,۶۷۴	۷۸۵,۹۰۷	۴۴.۵۵
۱۳۵۵۱۰	سازمان دامپزشکی کشور- خریدواکسن و واکسیناسیون دام	۲,۱۹۲,۵۴۸	۳,۰۰۰,۰۰۰	۳۶.۸۳
۱۳۹۰۰۰	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	۷۸۳,۱۳۱	۱,۳۱۴,۹۰۵	۶۷.۹

وضعیت بخش کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

کد طبقه‌بندی دستگاه اجرایی	عنوان دستگاه	قانون بودجه سال ۱۳۹۹	لایحه بودجه سال ۱۴۰۰	درصد رشد یا کاهش
۱۵۱۰۰۰	وزارت جهاد کشاورزی	۲,۰۶۲,۴۷۵	۳,۴۰۳,۱۵۰	۶۵
۱۴۹۶۰۰	سازمان امور عشایری	۱۱۴,۱۶۷	۱۷۵,۶۹۸	۵۳.۹
۱۵۱۰۰۳	وزارت جهاد کشاورزی - مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی	۱۸۷,۶۲۳	۲۵۷,۴۷۸	۳۷.۲۳
۱۵۱۰۱۱	سازمان حفظ نباتات کشور	۲۰۳,۱۴۰	۳۱۹,۵۲۹	۵۷.۲۹
۱۵۱۰۱۲	سازمان چای کشور	۱۳۰,۰۰۰	۲۲۵,۵۵۸	۷۳.۵۱
۱۵۱۰۱۴	وزارت جهاد کشاورزی - نهادن مابندگی ولی فقیه در وزارت جهاد کشاورزی	۱۰,۰۳۷	۱۱,۰۴۱	۱۰
۱۵۱۰۱۷	وزارت جهاد کشاورزی - هزینه‌های نمایندگی سازمان خواروبار کشاورزی ملل متحد (فائو)	۶۲,۸۳۹	۹۰,۰۰۰	۴۳.۲۲
۱۵۱۰۱۹	سازمان امور اراضی	۲۱۳,۲۱۳	۳۱۸,۳۷۷	۴۹.۳۲
۲۸۶۸۰۰	شرکت مادر تخصصی خدمات کشاورزی	۲۷۹,۰۸۸	۴۶۵,۷۸۶	۶۶.۹
۱۵۱۲۰۰	سازمان شیلات ایران	۴۵۳,۹۱۱	۶۹۸,۳۹۱	۵۳.۸۶
۲۰۰۱۰۰	سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران	۱,۷۰۴,۴۰۱	۲,۷۷۳,۲۰۲	۶۲.۷۱
	جمع	۲۱,۲۰۲,۱۳۰	۳۱,۰۴۵,۷۳۵	۴۶.۴۳

منبع: سازمان برنامه و بودجه کشور، ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور (ارقام به میلیون ریال)

جدول ۱-۱۲: مقایسه اعتبارات ردیف‌های متفرقه ملی مندرج در جدول شماره ۱-۷ در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ و لایحه ۱۴۰۰ (ارقام به میلیون ریال)

ردیف	شماره طبقه‌بندی	موضوع	قانون بودجه سال ۱۳۹۹			لایحه بودجه سال ۱۴۰۰			درصد رشد اعتبار لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ به قانون سال ۱۳۹۹
			هزینه	تملک	جمع	هزینه	تملک	جمع	
۱	۷۵۰۰۰۰-۱۴	تقویت و توسعه فعالیت‌های پژوهشی و به‌روزرسانی منابع و تجهیزات پژوهشی	۲,۸۵۰	۸,۵۵۰	۱۱,۴۰۰	۲,۸۸۰	۸,۵۵۰	۱۱,۴۳۰	۰.۲۶
۲	۷۳۰۰۰۰-۶۸	اعتبارات موضوع عوارض واردات سموم و داروهای دامپزشکی و واکسن‌های طیور	۱۲۰,۰۰۰	۰	۱۲۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۰	۱۵۰,۰۰۰	۲۵
۳	۷۳۰۰۰۰-۵۹	اعتبار موضوع مواد ۴۸ و ۶۹ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) و بند ح ماده ۳۱ قانون برنامه ششم توسعه (۵۰ درصد سهم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ۳۰ درصد سهم وزارت ورزش و جوانان و ۲۰ درصد سهم سازمان دامپزشکی)	۶۹,۸۲۶	۱۶,۱۵۰	۸۵,۹۷۶	۳۵,۸۷۰	۸,۲۹۶	۴۴,۱۶۶	-۴۸.۶۳
۴	۷۳۰۰۰۰-۶۷	کنترل واردات دام زنده و گوشت و اپیدمی‌های دامی و اجرای ماده (۱۷) قانون نظام جامع دامپروری کشور و جزء (ب) ماده ۱۴ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی	۹۷,۵۰۰	۸,۸۴۰	۱۰۶,۳۴۰	۹۷,۵۰۰	۸,۸۴۰	۱۰۶,۳۴۰	۰
۵	۷۳۰۰۰۰-۶۶	سازمان دامپزشکی کشور - موضوع درآمد ماده ۱۴ قانون سازمان دامپزشکی کشور	۷۰۰,۰۰۰	۰	۷۰۰,۰۰۰	۹۰۰,۰۰۰	۰	۹۰۰,۰۰۰	۲۸.۵۷
۶	۷۳۰۰۰۰-۶۵	اعتبارات موضوع ماده (۵) قانون نظارت شرعی بر ذبح و صید	۶۷,۱۷۹	۰	۶۷,۱۷۹	۹۰,۰۰۰	۰	۹۰,۰۰۰	۳۳.۹۷
۷	۷۵۰۰۰۰-۳۰	سازمان جنگل‌ها و مراتع و آبخیزداری کشور - هزینه‌های توقف بهره‌برداری از جنگل‌های شمال کشور	۱,۶۶۰,۰۰۰	۰	۱,۶۶۰,۰۰۰	۲,۵۰۰,۰۰۰	۰	۲,۵۰۰,۰۰۰	۵۰.۶

ردیف	شماره طبقه‌بندی	موضوع	قانون بودجه سال ۱۳۹۹			لایحه بودجه سال ۱۴۰۰			درصد رشد اعتبار لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ به قانون سال ۱۳۹۹
			جمع	تملك	هزینه	جمع	تملك	هزینه	
۸	۷۳۰۰۰۰-۷۰	سازمان جنگل‌ها و مراتع و آبخیزداری کشور- احیاء و بازسازی عرصه منابع طبیعی موضوع ماده ۱۷ قانون اصلاح قانون معادن	۲۶۴,۲۲۶	۲۱۳,۵۰۹	۵۰,۷۱۷	۱,۳۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۳۹۲
۹	۷۵۰۰۰۰-۲۹	سازمان جنگل‌ها و مراتع و آبخیزداری کشور- هزینه‌های اطفاء حریق جنگل‌ها و مراتع	۱۱۴,۰۰۰	۰	۱۱۴,۰۰۰	۲۵۰,۰۰۰	۰	۲۵۰,۰۰۰	۱۱۹.۳
۱۰	۷۳۰۰۰۰-۶۹	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور- اعتبار موضوع ماده (۱۳) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی	۶۱۲,۹۹۴	۴۰۹,۰۱۱	۲۰۳,۹۸۳	۲,۲۷۰,۱۰۰	۱,۳۵۳,۶۰۰	۹۱۶,۵۰۰	۲۷۰.۳۳
۱۱	۷۳۰۰۰۰-۷۱	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور- اعتبارات موضوع خدمات الکترونیک به اشخاص بابت تطبیق نقشه‌ها و اعلام وضعیت اراضی	۲۰,۵۲۰	۰	۲۰,۵۲۰	۲۵,۶۵۰	۰	۲۵,۶۵۰	۲۵
۱۲	۷۵۰۰۰۰-۳۷	کمک به تأمین آب عشایر کشور جهت مبارزه با خشکسالی	۱۷۱,۰۰۰	۱۷۱,۰۰۰	۰	۱۷۱,۰۰۰	۱۷۱,۰۰۰	۰	۰
۱۳	۷۳۰۰۰۰-۹۶	سازمان امور عشایری - افزایش سهم دولت در صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی عشایری	۵۴,۶۲۸	۰	۵۴,۶۲۸	۰	۰	۰	-۱۰۰
۱۴	۷۵۰۰۰۰-۴۰	صندوق بیمه محصولات کشاورزی - پرداخت سهم دولت در پوشش بیمه محصولات کشاورزی	۳۱۳,۵۰۰	۰	۳۱۳,۵۰۰	۳۱۳,۵۰۰	۰	۳۱۳,۵۰۰	۰
۱۵	۷۵۰۰۰۰-۴۱	حمایت از ارتقای ضریب خوداتکایی در تولید محصولات راهبردی کشاورزی	۹۷۱,۶۹۸	۳۰۱,۱۹۸	۶۷۰,۵۰۰	۱,۷۷۱,۷۰۰	۱,۱۰۱,۲۰۰	۶۷۰,۵۰۰	۸۲.۳۳
۱۶	۷۵۰۰۰۰-۳۸	وزارت جهاد کشاورزی- سیاستگذاری، تحقیق، پژوهش و فعالیت‌های اصلاح نژادی مرغ لاین	۲۸۱,۲۹۰	۱۴۷,۵۰۰	۱۳۳,۷۹۰	۱,۷۳۳,۷۹۰	۱,۵۰۰,۰۰۰	۲۳۳,۷۹۰	۵۱۶.۳۷

ردیف	شماره طبقه‌بندی	موضوع	قانون بودجه سال ۱۳۹۹			لایحه بودجه سال ۱۴۰۰			درصد رشد اعتبار لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ به قانون سال ۱۳۹۹
			هزینه	تملک	جمع	هزینه	تملک	جمع	
۱۷	۷۵۰۰۰۰-۴۲	پوشش بیمه اجباری کلیه دام‌ها در مقابل بیماری‌های مشترک و واگیر- موضوع بند (ث) ماده (۳۳) قانون برنامه ششم توسعه	۳۱,۲۰۸	۰	۳۱,۲۰۸	۳۱,۲۰۸	۰	۰	
۱۸	۷۵۰۰۰۰-۴۳	حمایت از توسعه کشت گیاهان دارویی و باغات دیم در اراضی شیپ‌دار	۰	۶۶۵,۰۰۰	۶۶۵,۰۰۰	۶۶۵,۰۰۰	۰	۱۵۰.۳۸	
۱۹	۷۳۰۰۰۰-۶۷	وزارت جهاد کشاورزی- کنترل واردات دام زنده و گوشت و اپیدمی‌های دامی و اجرای ماده (۱۷) قانون نظام جامع دامپروری کشور و جزء (ب) ماده ۱۴ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی	۱۵,۰۰۰	۱,۳۶۰	۱۶,۳۶۰	۱۶,۳۶۰	۱,۳۶۰	۰	
۲۰	۷۳۰۰۰۰-۹۹	وزارت جهاد کشاورزی- کمک‌های فنی و اعتباری و حمایت از افزایش بهره‌وری و توسعه زیرساخت‌های تولید برنج در استان‌های گیلان و مازندران و کشتهای جایگزین در سایر استان‌های کشور	۰	۲۸۵,۰۰۰	۲۸۵,۰۰۰	۲۸۵,۰۰۰	۰	۰	
۲۱	۷۲۰۰۰۰-۳۹	ساماندهی وضعیت تولید، فرآوری، بازار و مصرف شیر و تشکیل صندوق حمایت از توسعه ذخیره صنعت شیر کشور	۱۷۹,۰۰۰	۰	۱۷۹,۰۰۰	۱۷۹,۰۰۰	۰	۰	
۲۲	۷۳۰۰۰۰-۹۷	وزارت جهاد کشاورزی- سرمایه اولیه صندوق‌های حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی	۴۷۵,۰۰۰	۰	۴۷۵,۰۰۰	۴۷۵,۰۰۰	۰	۰	
۲۳	۷۳۰۰۰۰-۹۸	وزارت جهاد کشاورزی- موضوع درآمدهای واحدهای اصلاح نژاد دام و طیور	۲۴,۲۸۲	۰	۲۴,۲۸۲	۲۴,۲۸۲	۰	۱۱۳۵.۴۸	

ردیف	شماره طبقه‌بندی	موضوع	قانون بودجه سال ۱۳۹۹			لایحه بودجه سال ۱۴۰۰			درصد رشد اعتبار لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ به قانون سال ۱۳۹۹
			هزینه	تملک	جمع	هزینه	تملک	جمع	
۲۴	۷۲۰۰۰۰-۳	افزایش سرمایه صندوق‌های غیردولتی حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی	۲۹۰,۰۰۰	۰	۲۹۰,۰۰۰	۲۹۰,۰۰۰	۰	۰	
۲۵	۷۳۰۰۰۰-۶۷	مؤسسه تحقیقات علوم دامی - کنترل واردات دام زنده و گوشت و اپیدمی‌های دامی و اجرای ماده (۱۷) قانون نظام جامع دامپروری کشور و جزء (ب) ماده ۱۴ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی	۳۷,۵۰۰	۳,۴۰۰	۴۰,۹۰۰	۳۷,۵۰۰	۳,۴۰۰	۴۰,۹۰۰	
۲۶	۷۳۰۰۰۰-۱۰۰	سازمان حفظ نباتات - موضوع درآمد حاصل از اخذ عوارض از واردات میوه و سبزیجات و سموم کشاورزی	۹۷,۹۴۵	۸۸,۱۳۶	۱۸۶,۰۸۱	۹۷,۹۴۵	۸۸,۱۳۵	۱۸۶,۰۸۰	
۲۷	۷۳۰۰۰۰-۶۹	اعتبار موضوع ماده (۱۳) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی	۱۳,۰۲۰	۲۶,۱۰۷	۳۹,۱۲۷	۵۸,۵۰۰	۸۶,۴۰۰	۱۴۴,۹۰۰	
۲۸	۷۳۰۰۰۰-۱۰۲	سازمان امور اراضی - اعتبارات موضوع ماده (۵۴) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور	۲۷,۰۰۰	۴۸,۴۵۰	۷۵,۴۵۰	۲۷,۰۰۰	۴۸,۴۵۰	۷۵,۴۵۰	
۲۹	۷۳۰۰۰۰-۱۰۱	اعتبار موضوع ماده (۵) قانون اصلاح قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها و هزینه‌های سنددار کردن اراضی کشاورزی	۴۳۶,۶۵۴	۹۳,۷۵۳	۵۳۰,۴۰۷	۶۰۰,۰۰۰	۱۶۱,۵۰۵	۷۶۱,۵۰۵	
۳۰	۷۳۰۰۰۰-۱۰۵	سازمان شیلات ایران - مرمت و نگهداری مراکز بازسازی ذخایر آبزیان و بنادر صیادی	۲۷,۱۹۶	۹,۳۶۲	۳۶,۵۵۸	۲۶,۰۰۰	۲۲,۸۰۰	۴۸,۸۰۰	
۳۱	۷۵۰۰۰۰-۴۴	پرورش ماهی در قفس	۳۵,۰۰۰	۱۲۴,۸۳۰	۱۵۹,۸۳۰	۳۵,۰۰۰	۱۲۴,۸۳۰	۱۵۹,۸۳۰	

ردیف	شماره طبقه‌بندی	موضوع	قانون بودجه سال ۱۳۹۹			لایحه بودجه سال ۱۴۰۰			درصد رشد اعتبار لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ به قانون سال ۱۳۹۹
			هزینه	تملك	جمع	هزینه	تملك	جمع	
۳۲	۷۳۰۰۰۰-۱۰۴	سازمان شیلات ایران - ایفای تعهدات موضوع تبصره (۳) ماده واحده قانون سازمان	۲۴,۱۰۰	۰	۲۴,۱۰۰	۲۴,۱۰۰	۰	۰	
۳۳	۷۳۰۰۰۰-۱۰۳	سازمان شیلات ایران - اعتبارات موضوع جرائم و فروش صید آلات و ادوات صیادی	۸,۵۵۰	۰	۸,۵۵۰	۸,۵۵۰	۰	-۲۴.۹۹	
			۶۰۰۴۴۸	۲۶۲۱۱۵۶	۸۶۲۱۶۰۴	۸۶۸۸۸۵۶	۷۶۳۸۳۶۶	۱۶۳۲۷۲۲۲	
								۴۴,۸	
								۱۹۱,۴۱	
								۸۹,۳۸	

منبع: سازمان برنامه و بودجه کشور، ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

جدول ۱-۱۳: مقایسه اعتبارات ردیف‌های متفرقه ملی مندرج در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ و لایحه ۱۴۰۰ (جدول شماره ۹) (ارقام به میلیون ریال)

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان ردیف متفرقه	قانون بودجه سال ۱۳۹۹	لایحه بودجه سال ۱۴۰۰	درصد رشد اعتبار
۱	۵۲۰۰۰۰	اعتبارات یارانه‌ای	۸,۱۰۰,۰۰۰	۳۰,۶۰۰,۰۰۰	۲۷۷.۷۸
۲	۵۵۰۰۰۰	اعتبارات ردیف‌های موردی (موقت)	۲۳,۵۷۰,۰۰۰	۲۲,۰۰۰,۰۰۰	-۶.۶۶
		جمع اعتبار ردیف‌های متفرقه غیر درآمد هزینه‌ای	۳۱,۶۷۰,۰۰۰	۵۲,۶۰۰,۰۰۰	۶۶.۰۹
۳	۵۳۰۰۰۰	اعتبارات درآمد - هزینه	۲,۰۲۸,۵۰۰	۲,۰۳۵,۰۰۰	۰
		جمع کل	۳۳,۶۹۸,۵۰۰	۵۴,۶۳۵,۰۰۰	۶۲.۱۳

جدول ۱-۱۴: مقایسه اعتبارات هزینه‌ها از محل درآمد اختصاصی وزارت جهاد کشاورزی در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ و لایحه ۱۴۰۰ (ارقام به میلیون ریال)

ردیف	کد دستگاه	دستگاه	قانون بودجه سال ۱۳۹۹	لایحه بودجه سال ۱۴۰۰	درصد رشد اعتبار
۱	۱۳۴۰۰۳	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی	۱,۳۳۰,۰۰۰	۱,۵۷۶,۵۰۰	۱۸.۵۳
۲	۱۳۴۰۱۳	مؤسسه تحقیقات علوم باغبانی	۳۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۱۰۰
۳	۱۳۴۰۱۵	مؤسسه تحقیقات برنج کشور	۴۰,۰۰۰	۳۷,۵۰۰	-۶.۲۵
۴	۱۳۶۰۰۰	مؤسسه رازی	۲,۸۰۰,۰۰۰	۶,۸۰۰,۰۰۰	۱۴۲.۸۶
۵	۱۴۹۵۱۱	مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور	۴۰,۰۰۰	۳۳,۷۵۰	-۱۵.۶۳
۶	۱۴۹۵۱۶	مؤسسه آموزش و ترویج جهاد کشاورزی	۱۵۰,۰۰۰	۲۲,۵۰۰	-۸۵
۷	۱۴۹۵۲۰	مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور	۷۹,۰۰۰	۶۷,۵۰۰	-۱۴.۵۶
۸	۱۵۱۰۰۲	مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال	۳۲۰,۰۰۰	۳۲۰,۰۰۰	۰
۹	۱۵۱۰۰۳	وزارت جهاد کشاورزی - موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی	۱۲,۰۰۰	۱۲,۰۰۰	۰
۱۰	۱۵۱۰۰۵	مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر	۸۰,۰۰۰	۹۷,۵۰۰	۲۱.۸۸
۱۱	۱۵۱۰۰۶	مؤسسه تحقیقات علوم دامی	۷۳,۰۰۰	۱۵۵,۰۰۰	۱۱۲.۳۳
۱۲	۱۵۱۰۰۷	مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی	۴۰,۰۰۰	۳۷,۵۰۰	-۶.۲۵
۱۳	۱۵۱۰۰۸	مؤسسه تحقیقات خاک و آب	۲۴,۰۰۰	۳۷,۵۰۰	۵۶.۲۵
۱۴	۱۵۱۰۰۹	مؤسسه تحقیقات فنی و مهندسی کشاورزی	۲۰,۰۰۰	۲۶,۲۵۰	۳۱.۲۵
۱۵	۱۵۱۰۱۳	پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری	۱۲,۰۰۰	۱۸,۷۵۰	۵۶.۲۵

۹-۱- تحلیل و تبیین نماگرهای مالی بخش (رشد سالیانه، سهم برنامه‌ها و فصل از بودجه عمومی

(دولت)

این موضوع در قالب جداول ۱-۱۵ و ۱-۱۷ در بخش دوم ارائه شده است.

در جدول ۱۵ وضعیت اعتباری برنامه‌های مرتبط با فصل کشاورزی و منابع طبیعی در داخل بخش و سهم آنها از کل منابع بودجه عمومی دولت (تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) قابل مشاهده است:

جدول ۱-۱۵: مقایسه اعتبار برنامه‌های ذیل فصل کشاورزی و سهم آنها از منابع بودجه تملك دارایی‌های سرمایه‌ای ملی دولت

ردیف	عنوان برنامه	اعتبار تملك لایحه سال ۱۴۰۰ (میلیون ریال)	سهم از فصل کشاورزی %	سهم از اعتبار تملکی منابع عمومی دولت %
۱	برنامه آبخیزداری و حفاظت خاک	۲,۳۴۵,۰۰۰	۸.۱۰	۰.۴۸
۲	برنامه احیا، توسعه و بهره‌برداری اصولی از جنگل‌های کشور	۱,۶۵۵,۰۰۰	۵.۷۲	۰.۳۴
۳	برنامه احیا، توسعه و بهره‌برداری اصولی از مراتع کشور	۱۲۰,۰۰۰	۰.۴۱	۰.۰۲
۴	برنامه ساماندهی مالکیت اراضی ملی	۱,۰۰۰,۰۰۰	۳.۴۶	۰.۲۰
۵	برنامه تثبیت شن‌های روان و مقابله با بیابان‌زایی	۱,۱۸۵,۰۰۰	۴.۱۰	۰.۲۴
۶	برنامه حفظ و حمایت از منابع طبیعی	۹۳۷,۰۰۰	۳.۲۴	۰.۱۹
۷	برنامه ترویج و توانمندسازی جوامع محلی و بهره‌برداران	۵۶۰,۰۰۰	۱.۹۴	۰.۱۱۳
۸	برنامه افزایش تولید محصولات باغی	۸۸۳,۰۰۰	۳.۰۵	۰.۱۷۹
۹	برنامه مطالعه، طراحی و اجرای زیرساخت مجتمع‌ها و شهرک‌های کشاورزی	۵۲۰,۰۰۰	۱.۸۰	۰.۱۰۵
۱۰	برنامه افزایش تولید محصولات زراعی	۷۸۰,۰۰۰	۲.۷۰	۰.۱۵۸
۱۱	برنامه توسعه شبکه‌های آبیاری و بهبود بهره‌وری آب کشاورزی	۱۴,۹۴۵,۰۰۰	۵۱.۶۵	۳.۰۲۸
۱۲	برنامه ارتقا ضریب مکانیزاسیون کشاورزی	۲۷۰,۰۰۰	۰.۹۳	۰.۰۵۵
۱۳	برنامه افزایش تولید محصولات دام و طیور	۴۵۵,۰۰۰	۱.۵۷	۰.۰۹۲
۱۴	برنامه کنترل و مبارزه با آفات و بیماری‌های گیاهی	۴۴۰,۰۰۰	۱.۵۲	۰.۰۸۹
۱۵	برنامه واگذاری و ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی کشاورزی	۵۸۰,۰۰۰	۲.۰۰	۰.۱۱۸
۱۶	برنامه حفاظت و صیانت از ذخایر و منابع آبی	۳۷۰,۰۰۰	۱.۲۸	۰.۰۷۵
۱۷	برنامه تکثیر و بازسازی ذخایر آبزیان	۱۶۱,۰۰۰	۰.۵۶	۰.۰۳۳
۱۸	برنامه افزایش تولید آبزیان پرورشی	۵۰,۰۰۰	۰.۱۷	۰.۰۱۰
۱۹	برنامه بررسی، کنترل و پایش بیماری‌های واگیر و قرنطینه‌ای دام، طیور و آبزیان	۲۸۰,۰۰۰	۰.۹۷	۰.۰۵۷
۲۰	برنامه بهداشت و تضمین کیفیت دارو و فرآورده‌های بیولوژیک و خدمات دامپزشکی	۲۲۰,۰۰۰	۰.۷۶	۰.۰۴۵
۲۱	برنامه ساماندهی عشایر	۶۶۰,۰۰۰	۲.۲۸	۰.۱۳۴
	جمع کل فصل کشاورزی و منابع طبیعی	۲۸,۹۳۶,۰۰۰	۱۰۰	۵.۸۶۳
	برنامه پژوهش‌های کاربردی کشاورزی و منابع طبیعی (در فصل تحقیق و توسعه در امور اقتصادی)	۱,۷۷۵,۰۰۰	۸۰	۰.۳۶۰

منبع: سازمان برنامه و بودجه کشور، ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

با توجه به جدول ۱۵ برنامه توسعه شبکه‌های آبیاری و بهبود بهره‌وری آب کشاورزی با ۵۱,۶ درصد بالاترین سهم اعتباری را در میان برنامه‌های ذیل فصل کشاورزی و منابع طبیعی برخوردار است. سهم فصل کشاورزی نیز از کل منابع بودجه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی دولت، به میزان ۵,۸۶ درصد و سهم برنامه پژوهش‌های کاربردی بخش کشاورزی (تحقیق و توسعه در امور اقتصادی) نیز به میزان ۰,۳۶ درصد است.

از طرف دیگر، بر اساس بند ه تبصره ۴ لایحه، منابعی نیز از صندوق توسعه برای این بخش پیش‌بینی شده است که شامل:

جدول ۱-۱۶: فهرست طرح‌های برخوردار از محل منابع ورودی سال ۱۴۰۰ صندوق توسعه ملی

ردیف	عنوان	مبلغ اختصاص یافته	درصد از کل
۱	طرح آبیاری تحت فشار و نوین	تا ۱۰۰ میلیون یورو	۳,۵
۲	طرح‌های آبخیزداری و آبخوان‌داری	تا ۱۰۰ میلیون یورو	۳,۵
۳	مقابله با اثرات مخرب ریزگرد و تأثیر آن بر شبکه‌های برق	تا ۲۰ میلیون یورو	۰,۷
۴	تقویت بنیه دفاعی نیروهای مسلح	تا ۲۰۰۰ میلیون یورو	۷۰,۳
۵	تجهیزات آزمایشگاهی و کارگاهی دانشگاه‌های وزارت‌های علوم و بهداشت	تا ۳۰ میلیون یورو	۱
۶	طرح‌های نوآورانه جهاد دانشگاهی	تا ۱۵ میلیون یورو	۰,۵
۷	طرح‌های نوآورانه معاون علمی و فناوری رئیس‌جمهور	تا ۷۰ میلیون یورو	۲,۵
۸	سازمان صدا و سیما در اجرای ماده ۹۳ قانون برنامه ششم و توسعه کمی و کیفی برنامه‌های تولیدی، پویانمایی، مستند و فیلم و سریال	تا ۱۵۰ میلیون یورو	۵,۳
۹	طرح‌های آب‌رسانی روستایی و عشایری و توسعه شبکه‌های آن	تا ۱۰۰ میلیون یورو	۳,۵
۱۰	شرکت‌های دانش‌بنیان معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور	تا ۳۵ میلیون یورو	۱,۲
۱۱	کارخانه‌های نوآوری معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور	تا ۲۵ میلیون یورو	۰,۹
۱۲	طرح فاضلاب شهر اهواز	تا ۵۰ میلیون یورو	۱,۸
۱۳	طرح شهید عشوری	تا ۹۴ میلیون یورو	۳,۳
۱۴	حق عضویت در مجامع بین‌المللی	تا ۵۶ میلیون یورو	۲
	جمع	۲۸۴۵۰۰۰۰۰۰ یورو	۱۰۰

منبع: سازمان برنامه و بودجه کشور، ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

ملاحظه می‌شود در این مدل مالی و اعتباری نیز سهم بخش کشاورزی و منابع طبیعی با احتساب سهم بخش از منابع ردیف مرتبط با ریزگرد (۱۱ میلیون یورو) و آب‌رسانی عشایری (۱۲ میلیون یورو) که بالغ بر ۷,۸ درصد از منابع صندوق را شامل می‌شود. این منابع به صورت ریالی و بر اساس نرخ ارز روز سامانه نظام یکپارچه مدیریت ارزی (نیمایی)، تسعیر و تخصیص می‌یابد.

همچنین در جدول ۱۷ وضعیت اعتبارات هزینه‌ای بخش کشاورزی و منابع طبیعی به تفکیک فصل و برنامه و نسبت/ سهم آنها از کل منابع بودجه فصل مربوط (هزینه‌ای) قابل مشاهده است:

جدول ۱-۱۷: فهرست فصول و برنامه‌های ذیل آنها اعتبارات هزینه‌ای مرتبط با وزارت جهاد کشاورزی و دستگاه‌های تابعه آن در قانون بودجه سال ۱۴۰۰

عنوان فصل / برنامه / طرح	اعتبار مندرج در قانون بودجه سال ۱۳۹۹	اعتبار مندرج در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰	در صد رشد اعتبار لایحه بودجه ۱۴۰۰ به اعتبار مصوب قانون بودجه ۱۳۹۹	درصد از فصل سال ۱۴۰۰
فصل کشاورزی و منابع طبیعی	۱۴,۸۷۹,۰۹۷	۲۲,۵۹۷,۸۰۵	۵۱.۸	۹۸
برنامه آبخیزداری و حفاظت خاک	۱۶۸,۱۷۵	۲۸۳,۰۰۰	۶۸	
برنامه احیا، توسعه و بهره‌برداری اصولی از جنگل‌های کشور	۱,۷۹۵,۶۰۹	۳,۱۹۶,۳۵۰	۷۸	
برنامه احیاء، توسعه و بهره‌برداری اصولی از مراتع کشور	۱۲۳,۴۵۸	۳۴۵,۱۰۵	۱۸۰	
برنامه ترویج و توانمندسازی جوامع محلی و بهره‌برداران	۷۶,۲۷۷	۱۵۶,۷۰۰	۱۰۵	
برنامه حفاظت و صیانت از ذخایر و منابع آبی	۶۵,۳۹۴	۹۳,۸۸۰	۴۴	
برنامه حفاظت و حمایت از منابع طبیعی کشور	۲۸۹,۱۷۴	۵۶۶,۵۰۰	۹۶	
برنامه ارتقای ضریب مکانیزاسیون کشاورزی	۱۳۴,۸۲۷	۲۳۸,۸۵۰	۷۷	
برنامه افزایش تولید آبزیان پرورشی	۱۹۶,۹۳۰	۲۷۲,۰۴۶	۳۸	
برنامه افزایش تولید محصولات باغی	۳۹۲,۸۳۰	۵۹۱,۶۳۲	۵۱	
برنامه افزایش تولید محصولات دام و طیور	۵۴۱,۱۵۴	۱,۱۰۳,۹۶۰	۱۰۴	
برنامه افزایش تولید محصولات زراعی	۱,۰۵۵,۲۵۷	۱,۳۱۸,۴۵۵	۲۵	
برنامه توسعه شبکه‌های آبیاری و بهبود بهره‌وری آب کشاورزی	۴۲۳,۲۲۴	۷۲۸,۴۰۸	۷۲	
برنامه بهبود فرآوری و کاهش ضایعات محصولات کشاورزی	۱۰۲,۶۱۳	۱۸۴,۷۵۰	۸۰	
برنامه بهبود و توسعه بازار آبزیان	۱۹,۸۴۲	۳۰,۵۲۸	۵۴	
برنامه بررسی، کنترل و پایش بیماری‌های واگیر و قرنطینه‌های دام، طیور و آبزیان	۸۷۲,۵۹۱	۱,۱۳۲,۳۰۷	۳۰	
برنامه تکثیر و بازسازی ذخایر آبزیان	۹۳,۶۶۹	۱۴۱,۲۲۲	۵۱	
برنامه تنظیم بازار داخلی محصولات کشاورزی	۱۳,۶۰۹	۲۲,۸۶۰	۶۸	
برنامه به‌روزرسانی نقشه‌ها، داده‌ها و معیارهای فنی منابع طبیعی	۱۸,۳۰۰	۲۲,۰۰۰	۲۰	
برنامه بهداشت و تضمین کیفیت دارو و فرآورده‌های بیولوژیک و خدمات دامپزشکی	۳۱۹,۲۵۷	۴۵۲,۵۳۷	۴۲	
برنامه حمایت از شبکه پیام‌رسانی ترویجی و شبکه ملی تلویزیونی کشاورزی	۷۲,۴۸۹	۱۰۴,۸۷۰	۴۵	
برنامه تهیه اطلاعات و آمار بخش کشاورزی	۸۷,۹۲۲	۱۲۴,۸۶۰	۴۲	
برنامه حفظ و حمایت از ذخایر ژنتیکی دام و طیور	۳۷,۰۷۸	۵۰,۷۵۹	۳۷	
برنامه حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها	۴۹۳,۰۳۱	۷۲۱,۶۴۶	۴۶	
برنامه ساماندهی عملیات صید و صیادی آبزیان	۱۷۲,۹۲۲	۲۵۲,۲۲۸	۴۶	
برنامه ساماندهی شرکت‌ها و انجام عملیات صید، فرآوری و فروش ماهیان خاویاری	۲۷۹,۰۸۸	۴۰۵,۷۸۶	۴۵	
برنامه ساماندهی مالکیت اراضی ملی	۳۲۲,۹۱۲	۵۳۵,۳۰۰	۶۶	

عنوان فصل / برنامه / طرح	اعتبار مندرج در قانون بودجه سال ۱۳۹۹	اعتبار مندرج در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰	در صد رشد اعتبار لایحه بودجه ۱۴۰۰ به اعتبار مصوب قانون بودجه ۱۳۹۹	درصد از فصل سال ۱۴۰۰
برنامه واگذاری و ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی کشاورزی	۱۹۶,۸۵۶	۲۸۲,۲۳۱	۴۳	
برنامه شناسایی و ثبت ارقام گیاهی	۸,۹۶۵	۱۶,۱۳۰	۸۰	
برنامه کنترل و مبارزه با آفات و بیماری‌های گیاهی و علف‌های هرز	۱۳۹,۷۹۶	۲۰۸,۷۳۸	۴۹	
برنامه تثبیت شن‌های روان و مقابله با بیابان‌زایی	۳۸,۴۴۶	۲۰۲,۱۰۰	۴۲۶	
برنامه کنترل و گواهی نهال	۱۷,۹۳۰	۳۲,۲۶۰	۸۰	
برنامه کنترل و گواهی بذر	۱۳۴,۴۷۱	۱۹۳,۵۵۷	۴۴	
برنامه هزینه‌های مربوط به بازنشتگان دولت	۹۰۰,۰۰۰	۱,۳۰۰,۰۰۰	۴۴	
برنامه توسعه و تقویت قرنطینه و بهداشت گیاهی	۱۲۹,۲۴۲	۱۶۶,۹۸۹	۲۹	
برنامه بهداشت و تضمین کیفیت فرآورده‌های خام دامی و خوراک دام	۱۴۸,۰۴۳	۱۸۹,۷۸۷	۲۸	
برنامه حمایت از جامعه عشایری کشور	۵۴,۶۲۸	۵۴,۶۲۸	۰	
برنامه پوشش بیمه کشاورزی	۳۴۴,۷۰۸	۳۴۴,۷۰۸	۰	
برنامه تکمیل، حفظ و نگهداری باغ‌های گیاه‌شناسی	۱۲۶,۸۵۳	۱۸۹,۰۰۰	۴۹	
برنامه حمایت از فعالیت‌های تولیدی بخش کشاورزی	۶۵۴,۰۰۰	۹۴۴,۰۰۰	۴۴	
برنامه تنظیم و توسعه روابط در بخش کشاورزی با کشورها و نهادهای بین‌المللی	۷۲,۲۳۹	۲۱۴,۵۴۵	۱۹۷	
برنامه توانمندسازی بهره‌برداران و ترویج یافته‌ها و دانش کشاورزی	۱,۰۵۱,۸۸۶	۱,۴۶۷,۹۹۱	۴۰	
برنامه ارائه مهارت‌های شغلی	۷,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۴۳	
برنامه توسعه کارآفرینی	۱۱,۰۰۰	۱۵,۵۸۰	۴۲	
برنامه ساماندهی عشایر	۱۱۴,۱۶۷	۱۷۵,۶۹۸	۵۴	
برنامه پیش زیست‌بوم در بخش کشاورزی	۹,۷۶۸	۱۶,۲۰۰	۶۶	
برنامه بررسی، کنترل و پایش بیماری‌های مشترک انسان و دام	۲۵۸,۲۸۸	۲۸۳,۶۴۶	۱۰	
برنامه بررسی، کنترل و پایش بیماری‌های واگیر و قرنطینه‌ای دام، طیور و آبزیان	۲,۱۹۲,۵۴۸	۳,۰۰۰,۰۰۰	۳۷	
برنامه حمایت از مرجع ملی ایمنی زیستی	۱۰,۸۸۱	۱۶,۰۵۵	۴۸	
برنامه کاهش آلاینده‌ها و ارتقاء سلامت در محصولات کشاورزی	۸۹,۷۵۰	۱۳۶,۴۲۳	۵۲	
برنامه مقابله و کنترل حوادث غیرمترقبه در بخش کشاورزی و منابع طبیعی (از طریق شرکت سهامی هواپیمایی خدمات ویژه)	۰	۶۰,۰۰۰	۱۰۰	
فصل تحقیق و توسعه در امور اقتصادی	۹,۹۳۶,۱۶۴	۱۳,۷۸۴,۵۰۰	۳۸,۷۳	۵۷

عنوان فصل / برنامه / طرح	اعتبار مندرج در قانون بودجه سال ۱۳۹۹	اعتبار مندرج در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰	در صد رشد اعتبار لایحه بودجه ۱۴۰۰ به اعتبار مصوب قانون بودجه ۱۳۹۹	درصد از فصل سال ۱۴۰۰
برنامه مدیریت منابع ژنتیکی	۴۱,۹۹۴	۶۹,۳۱۴	۶۵	
برنامه تولید فرآورده‌های بیولوژیک دامی	۴۶۷,۰۹۱	۶۴۹,۵۸۴	۳۹	
برنامه تولید محصولات فناورانه نهاده‌ها	۵۷۳,۱۶۶	۹۱۱,۱۴۴	۵۹	
برنامه پژوهش‌های کاربردی در بخش کشاورزی و منابع طبیعی	۸,۸۵۳,۹۱۳	۱۲,۱۵۴,۴۵۸	۳۷	
فصل بهداشت	۸۷۵,۰۰۰	۱,۱۱۰,۰۰۰	۲۷	۰,۱
برنامه تولید فرآورده‌های بیولوژیک انسانی	۱۲۹,۱۴۵	۱۷۹,۶۱۳	۳۹	
فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی	۲۳۰,۲۵۲	۳۳۱,۱۰۵	۴۴	۰,۳
برنامه آموزش زنان روستایی	۶۵,۰۰۰	۷۷,۸۵۰	۲۰	
برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای	۲۲,۰۰۰	۳۳,۰۰۰	۵۰	
برنامه آموزش دوره دوم متوسطه کار دانش	۳۵,۰۰۰	۴۸,۰۰۰	۳۷	
برنامه ساماندهی و ارتقای فعالیت‌های فرهنگی-دینی	۱۰,۰۳۷	۱۱,۰۴۱	۱۰	
برنامه آموزش‌های مهارتی در حوزه بازرگانی	۹۸,۲۱۶	۱۶۱,۲۱۴	۶۴	
فصل حمایتی	۵۸,۶۴۰	۵۸,۶۵۰	۰,۰۱	۰,۰۰۴
برنامه ارائه خدمات اجتماعی، فرهنگی، ورزشی به ایثارگران جهاد کشاورزی	۵۸,۶۴۰	۵۸,۶۵۰	۰,۰۱	
فصل بازرگانی	۱,۷۳۶,۱۸۲	۲,۸۳۷,۵۴۶	۶۳,۴	۹
برنامه ساماندهی و بهبود تولید و فرآوری برگ سبز چای	۷۸,۰۰۰	۱۳۵,۳۳۵	۷۴	
برنامه بازاریابی چای داخلی	۳۹,۰۰۰	۶۷,۶۶۷	۷۴	
برنامه مدیریت خرید محصولات اساسی کشاورزی	۹۳۷,۴۲۰	۱,۵۲۵,۲۶۰	۶۳	
برنامه توسعه و توانمندسازی تعاونی‌ها و تشکل	۴۰۹,۰۵۷	۶۶۵,۵۷۰	۶۳	
برنامه توسعه زیرساخت و نظام‌های بهره‌برداری	۲۷۲,۷۰۵	۴۴۳,۷۱۴	۶۳	

منبع: سازمان برنامه و بودجه کشور، ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور بررسی و تحلیل اصلاحات ساختاری در بودجه دستگاه‌های بخش

در اجرای تصویب نامه شورای عالی اداری (شماره ۳۰۸۲۲ مورخ ۱۳۹۹/۲/۱) به منظور اصلاح ساختار سازمانی، حذف واحدهای موازی و سازماندهی مؤسسات و مراکز تحقیقات وابسته به وزارت جهاد کشاورزی، اقدامات زیر در لایحه ۱۴۰۰ صورت پذیرفت.

- ۱- ادغام مؤسسه تحقیقات بین‌المللی تاسماهیان دریای خزر در مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور.
- ۲- ادغام مرکز تحقیقات برنج آسیای غربی و مرکزی در مؤسسه تحقیقات برنج کشور.
- ۳- ادغام مرکز تحقیقات ابریشم کشور در مؤسسه تحقیقات علوم دامی کشور.

۱۰-۱- مهم‌ترین ویژگی‌های بودجه بخش در سال ۱۴۰۰

- افزایش ۲۷ درصدی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش کشاورزی و منابع طبیعی در قالب:
- احداث شبکه‌های آبیاری و زهکشی فرعی برای حدود ۲۸ هزار هکتار و اجرای شیوه‌های نوین آبیاری در حدود ۱۸ هزار هکتار با پیش‌بینی اعتباری حدود ۱۰۰۰۰ میلیارد ریال.
- اجرای عملیات آبخیزداری در سطحی حدود ۱۲۰ هزار هکتار با پیش‌بینی اعتباری معادل ۲۱۰۰ میلیارد ریال.
- اجرای عملیات مقابله با بیابان‌زایی در سطح حدود ۲۰ هزار هکتار با پیش‌بینی اعتباری معادل ۱۱۸۰ میلیارد ریال.
- بازسازی و احیای حدود ۸۵۰ کیلومتر از قنوات کشور با پیش‌بینی اعتباری معادل ۲۱۰۰ میلیارد ریال.
- کاداستر اراضی کشاورزی برای حدود ۱۲۰ هزار هکتار با پیش‌بینی اعتباری حدود ۵۲۵ میلیارد ریال.
- کاداستر اراضی ملی به میزان حدود ۱۰ میلیون هکتار با پیش‌بینی اعتباری معادل ۸۵۰ میلیارد ریال.
- تأمین اعتبار مورد نیاز به منظور بازسازی تأسیسات و تجهیزات و سالن‌های مرکز مرغ لاین با پیش‌بینی اعتباری معادل ۱۵۰۰ میلیارد ریال (رشد ۹۱۷ درصدی اعتبارات تملکی نسبت به مصوب سال ۱۳۹۹) و تأمین اعتبار هزینه‌ای برای سیاستگذاری، تحقیق و پژوهش در زمینه اصلاح نژاد مرغ آرین به مبلغ ۲۳۰ میلیارد ریال (با رشد ۷۵ درصدی نسبت به مصوب سال ۱۳۹۹) و همچنین تأمین یارانه بخشی از سود تسهیلات سرمایه در گردش واحدهای پرورش نژاد آرین به مبلغ ۱۶۸۰ میلیارد ریال.
- پیش‌بینی سامانه‌ای به‌منظور هوشمندسازی کشاورزی برای اجرای برنامه الگوی کشت در کشور.
- رشد ۱۰۰ درصدی اعتبار حمایت از تولیدات محصولات راهبردی کشاورزی و ضریب خوداتکایی.
- رشد حدود ۳۰۰ درصدی اعتبار خرید واکسن و واکسیناسیون دام نسبت به مصوب سال ۱۳۹۹ با توجه به افزایش قیمت مواد اولیه و قیمت واکسن (اعتبار این موضوع به ۶۵۰۰ میلیارد ریال افزایش یافت).
- رشد حدود ۱۲۰ درصدی اعتبار جلوگیری از حریق در جنگل‌ها از ۱۱۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۹ به ۲۵۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه ۱۴۰۰.
- تأمین اعتبار مورد نیاز اجرای طرح حفاظت از جنگل‌های شمال کشور برای سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور به میزان ۲۵۰۰ میلیارد ریال (با رشدی معادل ۵۰ درصد نسبت به مصوب سال ۱۳۹۹).

۱۱-۱- سیاست‌های اتخاذ شده و آثار و پیامدهای اجرایی آن

- مهم‌ترین سیاست‌های اتخاذ شده در برنامه ششم توسعه در بخش کشاورزی و به‌تبع آن در قوانین بودجه سنواتی، مدیریت بهینه منابع آب‌های مصرفی در بخش کشاورزی و جلوگیری از اضافه برداشت از منابع آب‌های زیرزمینی، همراه با افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی و افزایش عملکرد در واحد سطح است.

بدین منظور با هدف کاهش مصرف آب به میزان حدود ۴۴۰۰ مترمکعب در هکتار، توسعه روش‌های نوین آبیاری از سیاست‌های اصلی اتخاذ شده در قوانین بودجه برنامه ششم و سال ۱۴۰۰ است، به طوری که در قانون بودجه سال جاری و لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ علاوه بر تأمین اعتبار توسعه روش‌های نوین آبیاری، معادل ۱۰۰ میلیون یورو از محل تسهیلات صندوق توسعه ملی پیش‌بینی شده است. بر این اساس، برآورد می‌شود اجرای روش‌های نوین آبیاری در سطحی معادل ۱۰۰ هزار هکتار در سال ۱۴۰۰ قابل حصول می‌باشد که علاوه بر افزایش بهره‌وری مصرف آب در بخش کشاورزی، در صورت جلوگیری از اضافه برداشت آب صرفه‌جویی شده، منجر به بهبود وضعیت منابع آب‌های زیرزمینی کشور خواهد شد.

از دیگر رویکردهای اساسی توجه ویژه به توسعه آبخیزداری در حوضه‌های آبریز کشور با هدف مدیریت نزولات جوی، جلوگیری از فرسایش‌های آبی و خاکی و تغذیه دشت‌ها و آبخوان‌های کشور است. در قانون بودجه سال جاری و لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ نیز علاوه بر تأمین اعتبار اجرای عملیات آبخیزداری از محل منابع عمومی، معادل ۱۰۰ میلیون یورو از محل تسهیلات صندوق توسعه ملی برای اجرای عملیات آبخیزداری در حوضه‌های آبریز کشور پیش‌بینی شده است.

۱-۱۲- ترسیم نقش بخش خصوصی در فعالیت‌های بخش

کلیه امور تولیدی در بخش کشاورزی در حوزه بخش خصوصی و توسط اشخاص حقیقی و حقوقی انجام می‌شود. در این راستا، صندوق مادر تخصصی حمایت از سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی با تشکیل و تقویت صندوق‌های محصولی جهت برآورده کردن نیازهای اعتباری کشاورزان اهداف بخش را دنبال می‌کند. دولت با سرمایه‌گذاری ۴۹ درصدی در این صندوق‌های محصولی و با آورده ۵۱ درصدی صاحبان سهام صندوق‌ها که همگی از کشاورزان و بهره‌برداران بخش هستند به کمک بخش آمده و سرمایه در گردش اعضای صندوق را در فصل کشت تأمین می‌کند.

۱-۱۳- وضعیت واگذاری تولید و خدمات بخش، به بخش غیر دولتی

وزارت جهاد کشاورزی در فعالیت‌های بخش نقش حمایتی داشته و با کمک‌های فنی و اعتباری و همین‌طور انجام پروژه‌های زیرساختی نقش خود را ایفا می‌نماید.

در این راستا، کمک به توسعه تشکل‌های مردم‌نهاد بخش کشاورزی در وظایف سازمان تعاون روستایی تعریف شده است؛ و همین‌طور این وزارت جهت مدیریت بهره‌برداری از پروژه‌های شبکه آبیاری و زهکشی و طرح‌های آبرسانی به نواحی کشاورزی اقدام به تشکیل تشکل‌های بهره‌برداران می‌نماید. این تشکل‌ها وظیفه مدیریت بهره‌برداری از طرح و هماهنگی بین وزارت جهاد کشاورزی، وزارت نیرو و کشاورزان را بر عهده دارند و اقدامات اجرایی جهت آبرسانی به مزارع، از طریق این تشکل‌ها انجام می‌شود.

۱-۱۴ - مهم‌ترین اقدامات و عملیات اولویت‌دار در فعالیت‌های بخش

مهم‌ترین اقدامات و عملیات پیش‌بینی شده در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ عبارتند از:

- توسعه روش‌های نوین آبیاری با تأمین اعتبار از محل منابع عمومی و تسهیلات صندوق توسعه ملی با مشارکت کشاورزان و بهره‌برداران (میزان ۸۵ درصد آورده منابع عمومی و ۸۵ درصد آورده بهره‌برداران).
- اجرای عملیات آبخیزداری با تأمین اعتبار از محل منابع عمومی و تسهیلات صندوق توسعه ملی.
- بازسازی و نوسازی قنوات با مشارکت کشاورزان و بهره‌برداران به میزان ۸۵ درصد آورده منابع عمومی و ۱۵ درصد آورده بهره‌برداران با اعتباری بالغ بر ۲۱۰۰ میلیارد ریال.
- احداث و تکمیل شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی در اراضی پایاب سدهای کشور با هدف افزایش راندمان آبیاری با اعتباری بالغ بر ۶۳۰۰ میلیارد ریال.
- حفاظت منابع طبیعی و تثبیت مالکیت دولت بر این عرصه‌ها.

۲- بررسی طرح‌ها و پروژه‌های ذیل فصول بخش

۲-۱- مهم‌ترین تنگناها و مشکلات اجرایی طرح‌ها و پروژه‌های بخش

از مهم‌ترین مشکلات و تنگناهای اجرای طرح‌های مرتبط موارد زیر را می‌توان برشمرد:

- بی‌ثباتی و افزایش بی‌رویه قیمت‌های اجرای عملیات و همچنین هزینه تمام شده تولید.
- محدودیت و یا کمبود منابع اعتباری، به‌ویژه برای طرح‌ها و پروژه‌هایی که به بودجه عمومی دولت متکی هستند.
- تغییرات اقلیمی و تأثیر آن بر کشاورزی.
- اتکای بیش از حد امور کشاورزی به منابع دولتی و عدم پیگیری و ظرفیت‌سازی به منظور استفاده از سایر شیوه‌های تأمین مالی برای اجرای طرح‌ها و پروژه‌ها.
- ناهماهنگی برنامه‌های آب و کشاورزی.
- پایین بودن سرانه زمین و خرد و پراکنده بودن آن و عدم استقرار نظام بهره‌برداری مناسب.
- ناپایداری در استمرار کاربری اراضی کشاورزی و تغییر کاربری‌های مداوم این اراضی.

۲-۲- اولویت‌ها در طرح‌ها و پروژه‌های بخش

با توجه به ماهیت بخش کشاورزی و منابع طبیعی و تنوع فعالیت‌ها در این بخش (تولید محصولات مختلف کشاورزی و ضرورت حفظ سلامت و ایمنی آنها، ضرورت حفظ کاربری اراضی از جمله از طریق رفع تداخلات و تثبیت مالکیت، حفاظت از گستره وسیع منابع طبیعی و ...)، مهم‌ترین اولویت‌های اجرایی پیش‌بینی شده در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ عبارتند از:

- اجرای طرح‌های حفاظت خاک و صیانت جنگل‌ها و مراتع کشور.
- حفاظت و بازسازی ذخایر ژنتیکی گیاهی، دامی و آبزیان.
- اجرای طرح‌های احداث شبکه‌های آبیاری و زهکشی، تجهیز و نوسازی اراضی کشاورزی و توسعه روش‌های آبیاری نوین.
- بازسازی و نوسازی قنوات با مشارکت کشاورزان.
- کنترل و مراقبت بهداشتی تولیدات دامی و آبزیان از بیماری‌های واگیر و مشترک و قرنطینه دامی.
- مبارزه با آفات و بیماری‌های گیاهی و تأمین تجهیزات مبارزه با آفات عمومی و همگانی و قرنطینه‌ای.
- ساماندهی عشایر و تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز.
- مطالعه و اجرای زیرساخت‌های شهرک‌های کشاورزی.

۲-۳- تعداد طرح‌ها و پروژه‌های بخش کشاورزی (تعداد طرح‌ها برحسب برنامه در

دستگاه‌های اجرایی بخش)

بر اساس قانون بودجه سال ۱۴۰۰ طرح‌های تملکی بخش کشاورزی و منابع طبیعی در قالب ۵ فصل، ۲۹ برنامه و ۹۴ طرح به شرح زیر پادار هستند:

- از فصل کشاورزی و منابع طبیعی در قالب ۲۲ برنامه شامل ۶۸ فقره طرح که ۴ فقره آنها استانی شده‌اند.
  - از فصل تحقیق و توسعه در امور اقتصادی ذیل یک برنامه و ۱۷ طرح.
  - در فصل صنعت و معدن تحت یک برنامه و یک طرح.
  - از فصل بازرگانی در قالب ۴ برنامه شامل ۵ طرح.
  - از فصل حمل و نقل در قالب یک برنامه و ۳ طرح.
- تعداد طرح‌های بخش مزبور در مقایسه با سال ۱۳۹۹ به تعداد ۲ فقره طرح با توجه به خاتمه آنها (از فهرست طرح‌های فصل کشاورزی و منابع طبیعی) کمتر است.
- عناوین طرح‌ها و پروژه‌های بخش در هریک از برنامه‌ها و تفاوت آنها با سال ۱۳۹۹ در جدول ۱۵ در قسمت ۶-۲ ارائه شده است.

۲-۴- نحوه تأمین مالی و طرح‌ها و پروژه‌های بخش

تأمین منابع مالی طرح‌های اجرایی، مطالعاتی و پژوهشی بخش کشاورزی و منابع طبیعی در وهله نخست با استفاده از منابع عمومی دولت انجام می‌پذیرند؛ با این حال، در چهارچوب قوانین و مقررات جاری کشور و ظرفیت‌های موجود از سایر روش‌های تأمین مالی نیز استفاده می‌شود. مهم‌ترین آنها شامل استفاده از منابع صندوق توسعه ملی (در قالب تسهیلات)، فاینانس داخلی (به‌منظور استفاده از ظرفیت و منابع بانکی کشور در قالب عقود اسلامی برای اجرای کامل و یا تکمیل طرح‌ها و یا استفاده از این منابع به‌صورت تلفیقی و مشارکتی) و فاینانس خارجی را می‌توان نام برد. بر اساس قانون بودجه سال ۱۳۹۹، منابع اعتباری طرح‌های تملکی فصل کشاورزی و منابع طبیعی شامل ۲۳۳۷۰ میلیارد ریال از محل منابع عمومی دولت (حدود ۳۵ درصد) و ۴۳۶۰۰ میلیارد ریال (معادل ۶۵ درصد) از محل منابع صندوق توسعه ملی (تسهیلات صندوق به دولت بوده که بر اساس قانون بودجه باید از محل منابع عمومی دولت در موعد تعیین شده بازپرداخت گردد)، بوده و اعتباری از محل فاینانس‌ها اعم از داخلی و یا خارجی اخذ نشده است. شایان ذکر است مبلغی معادل ۵۹۹۱ میلیارد ریال (حدود ۸ درصد) نیز تحت عنوان درآمد اختصاصی برای مؤسسه‌های آموزشی و پژوهشی این بخش در سال ۱۳۹۹ پیش‌بینی شده است. منابع اختصاصی دستگاه‌های موصوف در صورت تحقق به‌صورت ۱۰۰ درصد به عنوان اعتبارات دستگاه اجرایی تخصیص داده می‌شود و سهمی از آنها (حدود ۳۰ درصد)، برای اجرای طرح‌های به عنوان اعتبارات تملکی در نظر گرفته می‌شود.

این شیوه‌های تأمین مالی و سهم‌ها در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ نیز به‌روشنی قابل ملاحظه است. بر این اساس، در بخش کشاورزی و منابع طبیعی علاوه بر ۳۰۵۴۱ میلیارد ریال منابع عمومی دولت، معادل ۲۲۶ میلیون یورو نیز از محل صندوق توسعه ملی به‌منظور اجرای طرح‌های مختلف (۱۰۰ میلیون یورو اجرای آبیاری نوین و تحت فشار، ۱۰۰ میلیون یورو اجرای آبخیزداری و آبخوان‌داری، حدود ۱۲ میلیون یورو به‌منظور

آبرسانی و تأمین آب شرب عشایر و همچنین معادل ۱۴ میلیون یورو به‌منظور مقابله با پدیده گرد و غبار در قالب حکم بند هـ تبصره ۴ قانون بودجه همانند سال ۱۳۹۹) پیش‌بینی شده است که در صورت تصویب قانونگذار به کمک بخش خواهد آمد.

شایان ذکر است سازمان‌ها و مؤسسه‌های تحقیقاتی مرتبط با بخش نیز علاوه بر استفاده از منابع اعتباری مذکور، با توجه به درآمدهای اختصاصی پیش‌بینی شده، امکان استفاده از آن ظرفیت را نیز دارا هستند.

۲-۵- تحلیل و تبیین اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای طرح‌ها و پروژه‌ها بخش برحسب

برنامه و دستگاه

- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای کل کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ برابر ۱۰۴۰۳۱/۱ میلیارد تومان (بدون احتساب درآمد اختصاصی) است که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۹ برابر ۸۷۹۸۲/۱ میلیارد تومان، معادل ۱۸/۲ درصد رشد را نشان می‌دهد.

- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی وزارت جهاد کشاورزی و دستگاه‌های تابعه پیوست شماره یک لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ در قالب ۵ فصل، ۲۹ برنامه و ۹۴ طرح با اعتبار ۳۱۹۷/۱ میلیارد تومان است که نسبت به اعتبار مشابه قانون بودجه سال ۱۳۹۹ (۵ فصل، ۲۹ برنامه و ۹۴ طرح) برابر ۲۴۵۳/۵ میلیارد تومان معادل ۳۰/۳ درصد رشد را نشان می‌دهد.

- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی وزارت جهاد کشاورزی و دستگاه‌های تابعه مندرج در پیوست شماره یک لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ (۳۱۹۷/۱ میلیارد تومان)، ردیف‌های متفرقه (جداول ۷ و ۹) برابر ۷۹۶۷/۹ میلیارد تومان) و درآمد اختصاصی لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ (۱۹۴/۱ میلیارد تومان) و در مجموع برابر ۱۱۳۵۹/۱ میلیارد تومان است که نسبت به اعتبار مشابه قانون بودجه سال ۹۹۱۳ برابر ۶۷۳۰/۲ میلیارد تومان (۲۴۵۳/۵ میلیارد تومان پیوست شماره یک)، (۴۱۸۴/۳ میلیارد تومان ردیف‌های متفرقه جداول ۷ و ۹) و ۹۲/۴ میلیارد تومان (درآمدهای اختصاصی) معادل ۶۸/۸ درصد افزایش را نشان می‌دهد. از عمده‌ترین دلایل افزایش اعتبار ردیف متفرقه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ وزارت متبوع می‌توان به افزایش نرخ تسعیر یورو در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ (نرخ تسعیر یورو در سامانه نیما در تاریخ ۹۹/۹/۱۲ معادل ۳۰۰۰۰ تومان در نظر گرفته شده است) قانون بودجه سال ۱۳۹۹ (۱۵۰۰۰ تومان) اشاره کرد.

- در بند (هـ) تبصره (۴) لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ از منابع صندوق توسعه ملی برای اجرای طرح‌های آبیاری تحت فشار و نوین به مبلغ ۱۰۰ میلیون یورو، اجرای عملیات آبخیزداری و آبخوان‌داری به مبلغ ۱۰۰ میلیون یورو، مقابله با اثرات مخرب ریزگردها و تأثیر آن بر شبکه‌های برق به مبلغ ۲۰ میلیون یورو (سه‌م وزارت جهاد کشاورزی از این رقم توسط ستاد مقابله با گردوغبار تعیین می‌شود. از مبلغ ۲۰ میلیون یورو در سال ۱۳۹۹ سه‌م وزارت جهاد کشاورزی برابر ۴۵/۳ درصد می‌باشد) و طرح‌های آبرسانی روستایی و عشایری و توسعه شبکه‌های آن به مبلغ ۱۰۰ میلیون یورو پیش‌بینی شده است (سه‌م سازمان امور عشایر ایران از این رقم توسط سازمان برنامه و بودجه کشور تعیین می‌شود. از مبلغ ۱۰۰ میلیون یورو در سال ۱۳۹۹ از این محل برابر ۱۲ درصد است). در صورت احتساب نرخ یورو بر اساس قیمت نرخ تسعیر ارز در تاریخ ۹۹/۹/۱۲ در سامانه نیما

(۳۰۰۰۰ تومان) اعتبار طرح آبیاری تحت فشار و نوین معادل ۳۰۰۰ میلیارد تومان، آبخیزداری و آبخوانداری معادل ۳۰۰۰ میلیارد تومان، مقابله با اثرات مخرب ریزگردها معادل ۲۷۲ میلیارد تومان و طرح‌های آبرسانی روستایی و عشایری معادل ۳۶۰ میلیارد تومان خواهد بود.

- اعتبار ردیف ۴۱-۷۵۰۰۰۰ تحت عنوان «حمایت از ارتقاء ضریب خوداتکایی در تولید محصولات راهبردی کشاورزی» در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ مبلغ ۱۳۰ میلیارد تومان اعتبار تملکی، پیش‌بینی شده است که نسبت به اعتبار سال ۱۳۹۹ به میزان ۱۰۰ میلیارد تومان، رشد ۳۳۲ درصدی را نشان می‌دهد.

- اعتبار تملکی ردیف ۳۸-۷۵۰۰۰۰ (موضوع وزارت جهاد کشاورزی- سیاستگذاری، تحقیق، پژوهش و فعالیت‌های اصلاح نژادی مرغ لاین) از مبلغ ۱۴,۷ میلیارد تومان در سال ۱۳۹۹ با رشدی معادل ۹۲۰ درصد به مبلغ ۱۵۰ میلیارد تومان در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ افزایش یافته است.

- اعتبار طرح ساختمان شبکه‌های آبیاری و زهکشی اراضی کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ با انتقال سهم اعتبار وزارت جهاد کشاورزی از محل ردیف متفرقه ۶۹-۵۵۰۰۰۰۰ قانون بودجه سال ۱۳۹۹ (به میزان ۲۲۰ میلیارد تومان) به طرح مذکور در پیوست شماره یک لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ از ۲۴۴/۳ میلیارد تومان با رشد ۱۵۸ درصدی به ۶۳۰ میلیارد تومان افزایش یافته است.

- با توجه به ابقاء بند (الف) تبصره (۸) قانون بودجه سال ۱۳۹۹ در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، دولت مکلف به پرداخت ۸۵ درصد هزینه‌های اجرایی طرح‌های ذیل برنامه «بهبود بهره‌وری آب در عرصه کشاورزی» تا درصد مذکور است. همچنین در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ علاوه بر موارد ذکر شده در ماده قانونی یادشده سال ۱۳۹۹، تهاثر زمین نیز به عنوان سهم بهره‌برداران اضافه شده است.

- اعتبار طرح کمک‌های فنی و اعتباری بازسازی و نوسازی قنوات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، برابر ۲۱۰ میلیارد تومان لحاظ شده است که نسبت به اعتبار ۱۵۴ میلیارد تومان سال ۱۳۹۹ معادل ۳۶/۴ درصد رشد دارد.

- به استناد بند (ه) تبصره (۸) لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ معادل ۳۰ درصد درآمد ردیف ۵۲-۵۲۰۰۰۰۰ به میزان ۴۵ میلیارد تومان با عنوان «تعادل بخشی و بهبود بهره‌برداری آب با توزیع استانی» برای اجرای طرح‌های افزایش بهره‌وری آب در اختیار وزارت جهاد کشاورزی قرار می‌گیرد.

- اعتبار ردیف ۴۳-۷۵۰۰۰۰ تحت عنوان حمایت از توسعه کشت گیاهان دارویی و باغات دیم در اراضی شیب‌دار در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ مبلغ ۱۶۶/۵ میلیارد تومان پیش‌بینی گردیده است که نسبت به اعتبار سال ۱۳۹۹ به میزان ۶۶/۵ میلیارد تومان از رشد ۱۵۰ درصدی برخوردار شده است.

- با توجه به اهمیت جلوگیری و اطفاء حریق در جنگل‌های کشور، اعتبار طرح تأمین تجهیزات یگان حفاظت و اطفاء حریق در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ با ۸۶ درصد رشد از ۴۶/۵ میلیارد تومان در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ به ۸۶/۵ میلیارد تومان در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ افزایش داشته است.

- اعتبار طرح احداث بنادر صیادی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ با ۱۲۲/۲ درصد رشد نسبت به قانون بودجه سال ۹۹ (۱۸ میلیارد تومان) به ۴۰ میلیارد تومان افزایش یافته است.

- در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ عنوان طرح «استقرار سامانه اطلاعات مدیریت زنجیره ترویج، تأمین، تولید، فرآوری و فروش محصول نهایی و ایجاد و بهره‌برداری شبکه ملی تلویزیونی کشاورزی» به «استقرار سامانه اطلاعات تولید، عرضه و فرآوری و هوشمندسازی و ترویج کشاورزی» اصلاح شده و اعتبار آن با ۳۷/۲ در صد رشد در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ از ۳۷/۹ میلیارد تومان به ۵۲ میلیارد تومان افزایش یافته است.

- در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ ردیف متفرقه (۷۴-۵۵۰۰۰۰) تحت عنوان «اجرای فاز دوم طرح ۵۵۰ هزار هکتاری خوزستان» با اعتبار ۱۵۰ میلیارد تومان تملکی لحاظ شده است.

- اعتبار ردیف ۳۶-۵۵۰۰۰۰ بهسازی آب‌بندان‌ها و سردهنه‌های کشاورزی در استان‌های گیلان، مازندران و گلستان با اختصاص به واحدهای تابعه وزارت نیرو و جهاد کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ مبلغ ۱۴۰ میلیارد تومان پیش‌بینی شده که نسبت به اعتبار سال ۱۳۹۹ تغییری نداشته است.

بر اساس جمع‌بندی‌های به عمل آمده منابع اعتبارات تملکی وزارت جهاد کشاورزی حدود ۳۰ درصد است، اما دستگاه‌هایی مانند سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور با حدود ۳۱ درصد و سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی و مؤسسات تابعه با ۴۱ درصد بیشترین رشد را در این بخش نشان می‌دهند.

جدول ۱-۲: خلاصه اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه اجرایی بخش کشاورزی و منابع طبیعی

درصد تغییر	اعتبار مصوب سال ۱۴۰۰	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۹	دستگاه اجرایی
۳۰,۱	۱۸,۰۳۳,۰۰۰	۱۳,۸۵۷,۰۰۰	وزارت جهاد کشاورزی
۳۱,۱	۷,۳۷۲,۰۰۰	۵,۶۲۵,۰۰۰	سازمان جنگل‌ها
۲۷,۷	۵۸۱,۰۰۰	۴۵۵,۰۰۰	سازمان شیلات ایران
۲۵	۵۰۰,۰۰۰	۳۷۰,۰۰۰	سازمان دامپزشکی
۴۱	۱,۷۷۵,۰۰۰	۱,۲۶۳,۰۰۰	سازمان تات و مؤسسات تابعه
۱۷,۲	۵۸۰,۰۰۰	۴۹۵,۰۰۰	سازمان امور اراضی
۳۱,۳	۴۴۰,۰۰۰	۳۳۵,۰۰۰	سازمان حفظ نباتات
۳۰	۶۶۰,۰۰۰	۵۰۷,۶۰۰	سازمان امور عشایر
۱۲	۵۲۰,۰۰۰	۴۶۴,۰۰۰	شرکت شهرک‌های کشاورزی
۳۰,۳	۳۰,۴۶۱,۰۰۰	۲۳,۳۷۱,۶۰۰	جمع

منبع: سازمان برنامه و بودجه کشور، ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور (ارقام به میلیون ریال)

۲-۶- تحلیل و تبیین نماگرهای مالی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (سهم برنامه‌ها از فصل- از امور-بودجه عمومی دولت- توزیع اعتبارات بین دستگاه‌های اجرایی و بین برنامه‌های آن و ...)

طرح‌ها بر حسب برنامه و دستگاه اجرایی

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش کشاورزی و منابع طبیعی (اعم از اجرایی و پژوهشی) که در قالب حدود ۸۵ فقره طرح/ ردیف (شامل ۶۸ فقره طرح اجرایی و ۱۷ فقره طرح مربوط با دستگاه‌های پژوهشی) مندرج در پیوست شماره یک پادار است، از حدود ۲۳۳۷ میلیارد تومان در سال ۱۳۹۹ به بالغ بر ۳۰۵۴ میلیارد تومان (با حدود ۳۱ درصد رشد) افزایش یافته است.

در این بخش تعداد ۴ فقره طرح تملکی با اعتباری معادل ۲۷ میلیارد تومان نیز با ماهیت استانی ویژه در سال ۱۴۰۰ پادار است.

طرح‌های تملکی بخش کشاورزی را می‌توان به ۳ گروه زیر دسته‌بندی کرد:

۱- طرح‌های زیربنایی (شامل ۱۳ فقره طرح‌های آب و خاک به منظور تسطیح و یکپارچه‌سازی اراضی، تأمین و انتقال آب از طریق احداث شبکه‌های آبیاری و زهکشی، اجرای زیرساخت شهرک‌های کشاورزی و ارائه خدمات زیربنایی به جامعه عشایری کشور).

۲- طرح‌های حفاظتی و حمایتی (شامل ۳۷ طرح که برای امور حفاظت عرصه‌های ملی، کشاورزی، ذخایر ژنتیکی، مبارزه با آفات و بیماری‌ها هستند).

۳- طرح‌های کمک‌های فنی و اعتباری (شامل ۱۰ فقره طرح مختلف در بخش که به منظور افزایش تولید و در قالب ارائه تسهیلات به صورت وجوه اداره شده است).

۴- طرح‌های تأمین تجهیزات و تعمیرات (شامل ۸ فقره طرح به منظور تعمیرات اساسی ساختمان‌ها و تأمین تجهیزات اداری دستگاه‌های اجرایی).

از مهم‌ترین طرح‌های بخش در حوزه زیربنایی، اجرای شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی اراضی کشاورزی با اختصاص بالغ بر ۶۳۰۰ میلیارد ریال از محل منابع عمومی است که بخش قابل توجهی از آن (حدود ۳۳۰۰ میلیارد ریال) برای تکمیل و بهره‌برداری از شبکه‌های حوزه آب‌های مرزی است که غالباً در استان‌های آذربایجان غربی و شرقی واقع شده‌اند و برآورد می‌شود این شبکه‌ها سطحی حدود ۳۱ هزار هکتار از اراضی کشاورزی را تحت پوشش قرار دهند.

بر اساس جمع‌بندی‌های به عمل آمده منابع اعتبارات تملکی وزارت جهاد کشاورزی حدود ۳۰ درصد است، اما دستگاه‌هایی مانند سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور با حدود ۳۱ درصد و سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی و مؤسسات تابعه با ۴۱ درصد بیشترین رشد را در این بخش نشان می‌دهند.

جدول ۲-۲: خلاصه اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه اجرایی بخش کشاورزی و منابع طبیعی (میلیون ریال)

دستگاه اجرایی	اعتبار مصوب سال ۱۳۹۹	اعتبار مصوب سال ۱۴۰۰	درصد تغییر
وزارت جهاد کشاورزی	۱۳,۸۵۷,۰۰۰	۱۸,۰۳۳,۰۰۰	۳۰,۱
سازمان جنگل‌ها	۵,۶۲۵,۰۰۰	۷,۳۷۲,۰۰۰	۳۱,۱
سازمان شیلات ایران	۴۵۵,۰۰۰	۵۸۱,۰۰۰	۲۷,۷
سازمان دامپزشکی	۳۷۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	۳۵
سازمان تات و مؤسسات تابعه	۱,۲۶۳,۰۰۰	۱,۷۷۵,۰۰۰	۴۱
سازمان امور اراضی	۴۹۵,۰۰۰	۵۸۰,۰۰۰	۱۷,۲
سازمان حفظ نباتات	۳۳۵,۰۰۰	۴۴۰,۰۰۰	۳۱,۳
سازمان امور عشایر	۵۰۷,۶۰۰	۶۶۰,۰۰۰	۳۰
شرکت شهرک‌های کشاورزی	۴۶۴,۰۰۰	۵۲۰,۰۰۰	۱۲
جمع	۲۳۳۷۱۶۰۰	۳۰۴۶۱۰۰۰	۳۰,۳

منبع: سازمان برنامه و بودجه کشور، ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

جدول ۲-۳: فهرست طرح‌های مرتبط با بخش کشاورزی و منابع طبیعی بر اساس لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ و تغییرات در منابع اعتباری آنها

ردیف	عنوان برنامه	عنوان دستگاه	شماره طبقه‌بندی طرح	عنوان طرح	مصوب سال ۱۳۹۹	لایحه سال ۱۴۰۰	درصد تغییر ۱۳۹۹ به ۱۴۰۰
فصل کشاورزی و منابع طبیعی							
۱	آبخیزداری و حفاظت خاک	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	۱۳۰۶۰۰۱۰۰۱	آبخیزداری در حوزه آبخیز اترک	۳۰۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۰.۰
۲			۱۳۰۶۰۰۱۰۰۳	آبخیزداری در حوزه حاشیه کویر مرکزی	۸۵۰۰۰	۸۵,۰۰۰	۰.۰
۳			۱۳۰۶۰۰۱۰۰۲	آبخیزداری در حوزه آبخیز دریاچه ارومیه	۱۱۰۰۰	۱۱۰,۰۰۰	۰.۰
۴			۱۳۰۶۰۰۱۰۰۵	کنترل سیل، آبخیزداری و حفاظت از حوزه آبخیز گلستان	۱۰۰۰۰	۱۳۰,۰۰۰	۳۰.۰
۵			۱۳۰۶۰۰۱۰۰۷	مطالعه و اجرای عملیات آبخیزداری در حوزه آبخیز سد کرخه	۸۰۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۲۵.۰
۶			۱۳۰۶۰۰۱۰۰۶	مطالعه و اجرای عملیات آبخیزداری حوزه سیاه کوه خراسان جنوبی و رضوی	۵۰۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۰.۰
۷			۱۳۰۶۰۰۱۰۱۰	اجرای عملیات آبخیزداری در حوزه آبخیز سدهای کشور	۶۲۰۰۰	۸۵۰,۰۰۰	۳۷.۱
۸			۱۳۰۶۰۰۱۰۰۹	مطالعه و اجرای عملیات آبخیزداری در حوزه‌های آبخیز سد سفیدرود	۱۰۰۰۰	۱۴۰,۰۰۰	۴۰.۰
۹			۱۳۰۶۰۰۱۰۰۸	مطالعه و اجرای عملیات آبخیزداری در حوزه آبخیز کارون بزرگ	۱۰۰۰۰	۱۳۰,۰۰۰	۳۰.۰
۱۰			۱۳۰۶۰۰۱۰۱۲	مطالعه و اجرای عملیات آبخیزداری و آبخوان‌داری در حوزه‌های آبخیز فاقد سد و مرزی کشور	۵۴۰۰۰	۷۲۰,۰۰۰	۳۳.۳
جمع برنامه					۱۸۱۵۰۰۰	۲,۳۴۵,۰۰۰	۲۹.۲
۱۱	احیاء، توسعه و بهره‌برداری اصولی از جنگل‌های کشور	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	۱۳۰۶۰۰۲۰۰۴	صیانت از جنگل‌های ارسباران	۱۵۰۰۰	۶۵,۰۰۰	۳۳۳.۳
۱۲			۱۳۰۶۰۰۲۰۰۵	صیانت از جنگل‌های زاگرس، جنوب و مناطق مرکزی کشور	۱۰۰۰۰۰	۹۰۰,۰۰۰	-۱۰.۰
۱۳			۱۳۰۶۰۰۲۰۰۶	صیانت از جنگل‌های شمال کشور	۴۰۰۰۰	۵۵۰,۰۰۰	۳۷.۵
۱۴			۱۳۰۶۰۰۲۰۱۰	کمک‌های فنی و اعتباری برای اجرای طرح‌های منابع طبیعی و آبخیزداری	۲۰۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۰.۰
۱۵			۱۳۰۶۰۰۲۰۰۸	کمک‌های فنی و اعتباری برای توسعه زراعت چوب	۵۰۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰.۰
۱۶			۱۳۰۶۰۰۲۰۰۹	صیانت از جنگل‌های ساحلی- مانگرو	۱۵۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۳۳.۳
جمع برنامه					۱۵۰۰۰۰۰	۱,۶۵۵,۰۰۰	۱۰.۳
۱۷	احیاء، توسعه و بهره‌برداری اصولی از مراتع کشور	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	۱۳۰۶۰۰۳۰۰۱	حفاظت، پایش و کمک به احیای مراتع کشور	۹۰۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰	۳۳.۳

وضعیت بخش کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

ردیف	عنوان برنامه	عنوان دستگاه	شماره طبقه‌بندی طرح	عنوان طرح	مصوب سال ۱۳۹۹	لایحه سال ۱۴۰۰	درصد تغییر ۱۳۹۹ به ۱۴۰۰
جمع برنامه							
۱۸	ساماندهی مالکیت اراضی ملی	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	۱۳۰۶۰۲۸۰۰۲	ممیزی اراضی و تفکیک مستثنیات	۴۹۰۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰	۳۳.۳
۱۹			۱۳۰۶۰۲۸۰۰۱	حفظ، احیاء و توسعه منابع طبیعی در شمال تهران و البرز	۱۵۶۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	-۳.۸
جمع برنامه							
۲۰	تثبیت شن‌های روان و مقابله با بیابان‌زایی	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	۱۳۰۶۰۳۳۰۰۲	تهیه و اجرای طرح‌های جامع مقابله با بیابان‌زایی	۹۶۴۰۰۰	۱,۱۸۰,۰۰۰	۲۲.۴
۲۱			۱۳۰۶۰۳۳۰۰۳	حفاظت، احیاء و کمک به بهره‌برداری پایدار منابع آب و خاک در حوزه آبریز حبله رود	۳۶۶۵	۵,۰۰۰	۳۶.۴
جمع برنامه							
۲۲	حفظ و حمایت از منابع طبیعی	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	۱۳۰۶۰۰۶۰۰۴	تأمین تجهیزات یگان حفاظت و اطفاء حریق	۴۶۵۰۰۰	۸۶۵,۰۰۰	۸۶.۰
۲۳			۱۳۰۶۰۰۶۰۰۶	تعمیرات اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات	۳۵۰۰۰	۷۰,۰۰۰	۱۰۰.۰
۲۴			۱۳۰۶۰۰۶۰۰۵	احداث ساختمان اداری ستاد سازمان	۱۰۰۰	۲,۰۰۰	۱۰۰.۰
جمع برنامه							
۲۵	ترویج و توانمندسازی جوامع محلی و بهره‌برداران	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	۱۳۰۶۰۰۴۰۰۲	ترویج و توانمندسازی تشکل‌ها و جوامع محلی در حفظ و احیاء منابع طبیعی	۳۰۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۳۳.۳
جمع برنامه							
۲۶	ترویج و توانمندسازی جوامع محلی و بهره‌برداران	وزارت جهاد کشاورزی	۱۳۰۶۰۰۴۰۰۱	استقرار سامانه اطلاعات تولید، عرضه و فرآوری و هوشمندسازی و ترویج کشاورزی	۳۷۹۰۰۰	۵۲۰,۰۰۰	۳۷.۲

ردیف	عنوان برنامه	عنوان دستگاه	شماره طبقه‌بندی طرح	عنوان طرح	مصوب سال ۱۳۹۹	لایحه سال ۱۴۰۰	درصد تغییر ۱۳۹۹ به ۱۴۰۰
جمع برنامه							
۲۷	افزایش تولید محصولات باغی	وزارت جهاد کشاورزی	۱۳۰۶۰۰۹۰۰۳	کمک‌های فنی و اعتباری برای اصلاح و توسعه باغات به روش‌های نوین و باغات انگور به روش داربستی و اصلاح و سرشاخه کاری باغات گردو	۴۵۰۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	۱۱.۱
۲۸				تأمین و انتقال آب برای توسعه باغات در اراضی شیبدار	۳۲۲۰۰۰	۳۵۳,۰۰۰	۹.۶
۲۹				توسعه و اصلاح باغات زیتون کشور	۲۵۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۲۰.۰
جمع برنامه							
۳۰	مطالعه، طراحی و اجرای زیرساخت مجتمع‌های کشاورزی، دامی و شیلاتی	شرکت شهرک‌های کشاورزی	۱۳۰۶۰۳۲۰۰۱	مطالعه و طراحی و اجرای زیرساخت شهرک‌های کشاورزی	۴۶۴۰۰۰	۵۲۰,۰۰۰	۱۲.۱
جمع برنامه							
۳۱	افزایش تولید محصولات زراعی	وزارت جهاد کشاورزی	۱۳۰۶۰۱۱۰۰۷	کمک‌های فنی و اعتباری برای افزایش تولید محصولات زراعی، گلخانه‌ای، کودهای زیستی و اجرای کشاورزی حفاظتی	۷۰۰۰۰۰	۷۶۰,۰۰۰	۸.۶
۳۲				تدوین برنامه اصلاح الگوی کشت و معیارهای فنی تولید محصولات ارگانیک و سالم	۳۰۰۰۰	۲۰,۰۰۰	-۳۳.۳
جمع برنامه							
۳۳	توسعه شبکه‌های آبیاری و بهبود بهره‌وری آب کشاورزی	وزارت جهاد کشاورزی	۱۳۰۶۰۱۲۰۰۲	اجرای عملیات آب و خاک کشاورزی در حوزه موند	۷۹۹۹۹۸	۹۰,۰۰۰	۱۲.۵
۳۴				اجرای عملیات انتقال آب با لوله به اراضی کشاورزی دشت سیستان	۱	۴۰,۰۰۰	۳,۹۹۹,۹۰۰.۰
۳۵				اجرای عملیات آب و خاک در عرصه تشکل‌های کشاورزی	۱۹۰۰۰۰	۲۱۰,۰۰۰	۱۰.۵
۳۶				تجهیز و نوسازی اراضی زیر سدهای مخزنی، بندهای انحرافی مستقل و شالیزاری	۹۹۰۰۰۰	۱,۳۲۰,۰۰۰	۳۳.۳
۳۷				کمک‌های فنی و اعتباری بازسازی و نوسازی قنوات	۱۵۴۰۰۰۰	۲,۱۰۰,۰۰۰	۳۶.۴
۳۸				احیاء و توسعه کشاورزی	۱۶۴۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۹.۸
۳۹				کمک‌های فنی و اعتباری برای توسعه روش‌های نوین آبیاری و کم‌فشار	۵۷۶۰۰۰۰	۴,۷۰۰,۰۰۰	-۱۸.۴

وضعیت بخش کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

ردیف	عنوان برنامه	عنوان دستگاه	شماره طبقه‌بندی طرح	عنوان طرح	مصوب سال ۱۳۹۹	لایحه سال ۱۴۰۰	درصد تغییر ۱۳۹۹ به ۱۴۰۰
۴۰			۱۳۰۶۰۱۲۰۳۱	ساختمان شبکه‌های آبیاری و زهکشی اراضی کشاورزی	۲۴۴۲۹۹۹	۶,۳۰۰,۰۰۰	۱۵۷.۹
۴۱			۱۳۰۶۰۱۲۰۰۵	تجهیز و نوسازی اراضی کشاورزی خوزستان و ایلام	۱	۵	۴۰۰.۰
۴۲			۱۳۰۶۰۱۲۰۲۴	ساختمان شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی اراضی کشاورزی خوزستان و ایلام	۱	۵	۴۰۰.۰
۴۳			۱۳۰۶۰۱۲۰۳۰	کمک‌های فنی و اعتباری شبکه فرعی آبیاری و زهکشی حوضه‌های آبریز کشور (تأمین سهم بهره‌برداران)	۵۰۰	۴,۹۹۰	-۰.۲
جمع برنامه							
۳۳.۸					۱۱۱۷۲۰۰۰	۱۴,۹۴۵,۰۰۰	۳۳.۸
۴۴	ارتقاء ضریب مکانیزاسیون کشاورزی	وزارت جهاد کشاورزی	۱۳۰۶۰۰۷۰۰۱	کمک‌های فنی و اعتباری برای توسعه مکانیزاسیون کشاورزی	۱۵۰۰۰۰	۱۷۰,۰۰۰	۱۳.۳
۴۵			۱۳۰۶۰۰۷۰۰۲	تعمیرات اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات	۶۵۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۵۳.۸
جمع برنامه							
۲۵.۶					۲۱۵۰۰۰	۲۷۰,۰۰۰	۲۵.۶
۴۶	افزایش تولید محصولات دام و طیور	وزارت جهاد کشاورزی	۱۳۰۶۰۱۰۰۰۵	حفظ و حراست منابع ژنی، هویتی و اصلاح نژاد دام و طیور	۱۳۵۰۰۰	۲۱۰,۰۰۰	۵۵.۶
۴۷			۱۳۰۶۰۱۰۰۰۱	افزایش تولید شیر و گوشت قرمز	۴۰۰۰۰	۴۵,۰۰۰	۱۲.۵
۴۸			۱۳۰۶۰۱۰۰۰۲	کمک‌های فنی و اعتباری برای افزایش تولیدات دام و طیور	۱۷۰۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۱۷.۶
جمع برنامه							
۳۱.۹					۳۴۵۰۰۰	۴۵۵,۰۰۰	۳۱.۹
۵۱	کنترل و مبارزه با آفات و بیماری‌های گیاهی و علف‌های هرز	سازمان حفظ نباتات	۱۳۰۶۰۳۱۰۰۲	مبارزه تلفیقی علیه آفات نباتی و تجهیز امکانات مبارزه با آفات عمومی و همگانی	۱۹۲۰۰۰	۲۵۰,۰۰۰	۳۰.۲
۵۲			۱۳۰۶۰۳۱۰۰۱	توسعه و تجهیز قرنطینه نباتی کشور	۱۳۰۰۰۰	۱۷۰,۰۰۰	۳۰.۸
۵۳			۱۳۰۶۰۳۱۰۰۳	تعمیرات اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات	۱۳۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۵۳.۸
جمع برنامه							
۳۱.۳					۳۳۵۰۰۰	۴۴۰,۰۰۰	۳۱.۳
۵۴		سازمان امور اراضی	۱۳۰۶۰۲۹۰۰۱	حدنگاری (کاداستر) و پایش اراضی کشاورزی	۴۴۵۰۰۰	۵۲۵,۰۰۰	۱۸.۰

ردیف	عنوان برنامه	عنوان دستگاه	شماره طبقه‌بندی طرح	عنوان طرح	مصوب سال ۱۳۹۹	لایحه سال ۱۴۰۰	درصد تغییر ۱۳۹۹ به ۱۴۰۰
۵۵	واگذاری و ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی کشاورزی		۱۳۰۶۰۲۹۰۰۴	تأمین تجهیزات، ماشین‌آلات و تعمیرات اساسی ساختمان‌ها	۵۰۰۰۰	۵۵,۰۰۰	۱۰۰
جمع برنامه							
۵۶	حفاظت و صیانت از ذخایر و منابع آبی	سازمان شیلات ایران	۱۳۰۶۰۰۵۰۰۲	حفاظت از ذخایر آبزیان و تجهیز یگان حفاظت	۲۷۵۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۹۰۱
۵۷			۱۳۰۶۰۰۵۰۰۱	اصلاح روش‌های پرورش آبزیان، ماهیگیری و تعدیل ناوگان صیادی	۵۰۰۰۰	۳۰,۰۰۰	-۴۰
۵۸			۱۳۰۶۰۰۵۰۰۳	تعمیرات اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات	۲۰۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۱۰۰
جمع برنامه							
۵۹	تکثیر و بازسازی ذخایر آبزیان	سازمان شیلات ایران	۱۳۰۶۰۱۶۰۰۱	بازسازی و حفاظت از ذخایر ژنتیکی آبزیان	۱۰۰۰۰۰	۱۶۱,۰۰۰	۶۱
جمع برنامه							
۶۰	افزایش تولید آبزیان پرورشی	سازمان شیلات ایران	۱۳۰۶۰۰۸۰۰۱	کمک‌های فنی و اعتباری برای افزایش تولید آبزیان	۱۰۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۴۰۰
جمع برنامه							
۶۱	بررسی، کنترل و پایش بیماری‌های واگیر و قرنطینه‌های دام و مشترک با انسان	سازمان دامپزشکی کشور	۱۳۰۶۰۱۵۰۰۱	کنترل، مراقبت و بررسی بیماری‌های واگیر و قرنطینه‌های دام و مشترک با انسان	۱۳۰۰۰۰	۱۷۰,۰۰۰	۳۰۸
۶۲			۱۳۰۶۰۱۵۰۰۳	گسترش شبکه قرنطینه‌های دامی	۷۰۰۰۰	۸۰,۰۰۰	۱۴۳
۶۳			۱۳۰۶۰۱۵۰۰۵	تعمیرات اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات	۲۵۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۲۰
جمع برنامه							
۶۴	بهداشت و تضمین کیفیت دارو و فرآورده‌های بیولوژیک و خدمات دامپزشکی	سازمان دامپزشکی کشور	۱۳۰۶۰۷۸۰۰۱	احداث و تجهیز آزمایشگاه‌های منطقه‌ای و مراکز مرجع دامپزشکی	۱۴۵۰۰۰	۲۲۰,۰۰۰	۵۱۷

وضعیت بخش کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

ردیف	عنوان برنامه	عنوان دستگاه	شماره طبقه‌بندی طرح	عنوان طرح	مصوب سال ۱۳۹۹	لایحه سال ۱۴۰۰	درصد تغییر ۱۳۹۹ به ۱۴۰۰
جمع برنامه							
۶۵	ساماندهی عشایر	سازمان امور عشایر	۱۳۰۶۰۶۸۰۰۲	مطالعات جامع و عملیات اجرایی ساماندهی عشایر	۴۸۹۶۰۰	۶۲۵,۰۰۰	۲۷.۷
۶۶			۱۳۰۶۰۶۸۰۰۱	تعمیرات اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات	۱۸۰۰۰	۳۵,۰۰۰	۹۴.۴
جمع برنامه							
جمع کل فصل							
فصل تحقیق و توسعه در امور اقتصادی							
۶۷	پژوهش‌های کاربردی	سازمان تات کشاورزی	۱۳۱۰۰۲۱۰۱۱	تکمیل، تجهیز و تأمین ماشین‌آلات ایستگاه‌ها، مراکز و مؤسسات تحقیقاتی وابسته	۳۴۰۰۰۰	۷۵۰,۰۰۰	۱۲۰.۶
۶۸			۱۳۱۰۰۲۱۰۰۴	تعمیرات اساسی و تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات	۵۵۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۹.۱
۶۹			۱۳۱۰۰۲۱۰۰۲	اجرای طرح توسعه و تولید گاو نژاد سیستمی	۱۰۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۰.۰
۷۰			۱۳۱۰۰۲۱۰۰۹	تکمیل و تجهیز موسسه تحقیقات علوم دامی	۲۰۰۰۰	۳۵,۰۰۰	۷۵.۰
۷۱			۱۳۱۰۰۲۱۰۰۳	تأمین تجهیزات، ماشین‌آلات و تکمیل باغ‌های گیاه‌شناسی	۱۵۰۰۰۰	۱۷۰,۰۰۰	۱۳.۳
۷۲			۱۳۱۰۰۲۱۰۰۵	تکمیل و تجهیز موسسه تحقیقات خاک و آب	۲۵۰۰۰	۱۳۰,۰۰۰	۴۲۰.۰
۷۳			۱۳۱۰۰۲۱۰۱۲	توسعه، تکمیل، تجهیز و تأمین ماشین‌آلات و حفظ ذخایر ژنتیکی آبزیان	۲۹۵۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	-۴۹.۲
۷۴			۱۳۱۰۰۲۱۰۰۶	تکمیل و تجهیز موسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی	۳۵۰۰۰	۱۱۰,۰۰۰	۲۱۴.۳

ردیف	عنوان برنامه	عنوان دستگاه	شماره طبقه‌بندی طرح	عنوان طرح	مصوب سال ۱۳۹۹	لایحه سال ۱۴۰۰	درصد تغییر ۱۳۹۹ به ۱۴۰۰
۷۵			۱۳۱۰۰۲۱۰۰۷	تکمیل و تجهیز تحقیقات تکنولوژی تولید بذر و نهال و ثبت ارقام گیاهی	۱۰۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۱۰۰.۰
۷۶			۱۳۱۰۰۲۱۰۰۸	تکمیل و تجهیز موسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر	۴۵۷۰۰	۵۰,۰۰۰	۹.۴
۷۷			۱۳۱۰۰۲۱۰۱۰	تکمیل و تجهیز موسسه تحقیقات فنی و مهندسی کشاورزی	۱۳۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۵۳.۸
۷۸			۱۳۱۰۰۲۱۰۱۳	تأمین تجهیزات و تعمیرات اساسی ساختمان‌ها	۱۵۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۶۶.۷
۷۹			۱۳۱۰۰۲۱۰۱۴	تأمین تجهیزات و تعمیرات اساسی ساختمان‌ها و پایش ایستگاه‌های آبخوان‌داری	۵۰۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۲۰.۰
۸۰			۱۳۱۰۰۲۱۰۱۷	تعمیرات اساسی و خرید تجهیزات و ماشین‌آلات	۸,۶۳۲	۱۳,۰۰۰	۵۰.۶
۸۱			۱۳۱۰۰۲۱۰۱۶	تعمیرات اساسی و خرید تجهیزات و ماشین‌آلات	۵۵۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۹.۱
۸۲			۱۳۱۰۰۲۱۰۱۸	توسعه، تکمیل و تجهیز تحقیقات بیوتکنولوژی کشاورزی	۱۳۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	-۲۳.۱
۸۳			۱۳۱۰۰۲۱۰۰۱	وزارت جهاد کشاورزی - موسسه	۳۰۰۰	۱۲,۰۰۰	۳۰۰.۰

وضعیت بخش کشاورزی و منابع طبیعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

درصد تغییر ۱۳۹۹ به ۱۴۰۰	لایحه سال ۱۴۰۰	مصوب سال ۱۳۹۹	عنوان طرح	شماره طبقه‌بندی طرح	عنوان دستگاه	عنوان برنامه	ردیف
					پژوهش‌های کشاورزی		
۴۰.۸	۱,۷۷۵,۰۰۰	۱۲۶۰,۳۳۲	جمع				

منبع: سازمان برنامه و بودجه کشور، ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

۲-۷- واگذاری طرح‌ها و پروژه‌های ذیل فصل در سال ۱۴۰۰ و سال‌های قبل

بر اساس لایحه بودجه و با توجه به ماهیت طرح‌ها و عملیات اجرایی در بخش، صرفاً شرکت شهرک‌های کشاورزی متقاضی بهره‌مندی از این ظرفیت قانون بودجه (موضوع تبصره ۱۹ قانون بودجه سنواتی) بوده است. بر این اساس، با توجه به اعلام دستگاه اجرایی مزبور و تأیید سازمان، پروژه‌هایی از طرح مربوط (مطالعه و طراحی و اجرای زیرساخت شهرک‌های کشاورزی به شماره طبقه‌بندی ۱۳۶۰۳۲۰۰۱) و پروژه اجرایی آن (با عنوان مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی) که در سقف منابع پیش‌بینی شده مرتبط امکان تأمین اعتبار وجود داشته را به عنوان پروژه‌های قابل واگذاری در چارچوب تبصره مزبور قانون بودجه تعیین و در لایحه گنجانده شده است.

جدول ۲-۴: فهرست طرح و پروژه‌های ملی برنامه مشارکت عمومی - خصوصی بخش کشاورزی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

ردیف	عنوان پروژه / زیرپروژه	وضعیت پروژه (جدید) / نیمه تمام / آماده بهره‌برداری / در حال بهره‌برداری	عنوان هدف کمی	واحد	مقدار	استان	شهر	درصد پیشرفت فیزیکی - در نیمه اول سال ۱۳۹۹	کاربری پروژه	برآورد اولیه سرمایه‌گذاری مورد نیاز	اعتبار تبصره ۱۹ سال ۱۴۰۰
۱	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه مهران)	نیمه تمام	خط انتقال و شبکه توزیع برق و گاز - تسطیح قطعات - استخر ذخیره	هکتار	۱۰۰	ایلام	مهران	۳۵	گلخانه‌ای	۱۶۰,۰۰۰	۴۸,۰۰۰
۲	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه سریشه)	نیمه تمام	خط انتقال و شبکه توزیع آب برق گاز شبکه معابر و هدایت آب‌های سطحی	هکتار	۶۰	خراسان جنوبی	سریشه	۴۰	گلخانه‌ای	۲۰۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰
۳	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه قصر شیرین)	نیمه تمام	خط انتقال و شبکه توزیع برق و گاز	هکتار	۴۸۷	کرمانشاه	قصر شیرین	۲۰	گلخانه‌ای	۳۰۰,۰۰۰	۹۰,۰۰۰
۴	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه کهگیلویه)	نیمه تمام	خط انتقال گاز - تسطیح قطعات	هکتار	۳۲	کهگیلویه و بویراحمد	کهگیلویه	۵۰	گلخانه‌ای	۳۰,۰۰۰	۹,۰۰۰
۵	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه گچساران)	نیمه تمام	خط انتقال و شبکه توزیع آب و گاز -	هکتار	۲۸	کهگیلویه و بویراحمد	گچساران	۵۰	گلخانه‌ای	۳۰,۰۰۰	۹,۰۰۰
۶	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه گچساران)	نیمه تمام	بخشی از شبکه گاز و معابر	هکتار	۲۴	کهگیلویه و بویراحمد	گچساران	۸۰	گلخانه‌ای	۱۵,۰۰۰	۴,۵۰۰

ردیف	عنوان پروژه / زیرپروژه	وضعیت پروژه (جدید / نیمه تمام / آماده بهره‌برداری / در حال بهره‌برداری)	عنوان هدف کمی	واحد	مقدار	استان	شهر	درصد پیشرفت فیزیکی - در نیمه اول سال ۱۳۹۹	کاربری پروژه	برآورد اولیه سرمایه‌گذاری مورد نیاز	اعتبار تبصره ۱۹ سال ۱۴۰۰
۷	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه مه‌ولات)	نیمه تمام	خط انتقال و شبکه توزیع آب برق گاز شبکه معابر و هدایت آب‌های سطحی	هکتار	۳۰	خراسان رضوی	مه‌ولات	۵	گلخانه‌ای	۱۲۰,۰۰۰	۳۶,۰۰۰
۸	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه مهران)	جدید	احداث زیرساخت‌ها	هکتار	۱۶	ایلام	مهران	۰	گلخانه‌ای	۷۰,۰۰۰	۲۱,۰۰۰
۹	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه بشرویه)	جدید	خط انتقال و شبکه توزیع آب برق گاز شبکه معابر و هدایت آب‌های سطحی	هکتار	۲۱	خراسان جنوبی	بشرویه	۰	دامپروری (سبک)	۸۰,۰۰۰	۲۴,۰۰۰
۱۰	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه بشرویه)	جدید	خط انتقال و شبکه توزیع آب برق گاز شبکه معابر و هدایت آب‌های سطحی	هکتار	۲۰	خراسان جنوبی	بشرویه	۰	گلخانه‌ای	۸۰,۰۰۰	۲۴,۰۰۰
۱۱	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه بیرجند)	جدید	خط انتقال و شبکه توزیع آب برق گاز شبکه معابر و هدایت آب‌های سطحی	هکتار	۱۰۲	خراسان جنوبی	بیرجند	۰	گلخانه‌ای	۴۵۰,۰۰۰	۱۳۵,۰۰۰
۱۲	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه اهر)	نیمه تمام	شبکه توزیع برق و گاز - تسطیح قطعات و معابر خیابان کشی	هکتار	۲۴	آذربایجان شرقی	اهر	۷۰	گلخانه‌ای	۴۵,۰۰۰	۱۳,۵۰۰

ردیف	عنوان پروژه / زیر پروژه	وضعیت پروژه (جدید / نیمه تمام / آماده بهره برداری / در حال بهره برداری)	عنوان هدف کمی	واحد	مقدار	استان	شهر	درصد پیشرفت فیزیکی - در نیمه اول سال ۱۳۹۹	کاربری پروژه	بر آورد اولیه سرمایه گذاری مورد نیاز	اعتبار تبصره ۱۹ سال ۱۴۰۰
۱۳	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک های کشاورزی (زیر پروژه بناب)	نیمه تمام	شبکه توزیع آب، برق، گاز - تسطیح معابر و هدایت آب های سطحی	هکتار	۳۰	آذربایجان شرقی	بناب	۳۰	گلخانه ای	۵۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰
۱۴	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک های کشاورزی (زیر پروژه اسدآباد)	جدید	احداث زیرساخت ها	هکتار	۶۰	همدان	اسدآباد	۰	گلخانه ای	۲۴۰,۰۰۰	۷۲,۰۰۰
۱۵	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک های کشاورزی (زیر پروژه ماهیدشت)	جدید	احداث زیرساخت ها	هکتار	۱۵	کرمانشاه	ماهیدشت	۰	گلخانه ای	۶۰,۰۰۰	۱۸,۰۰۰
۱۶	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک های کشاورزی (زیر پروژه ماهیدشت)	جدید	احداث زیرساخت ها	هکتار	۲۵	کرمانشاه	ماهیدشت	۰	گلخانه ای	۱۰۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰
۱۷	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک های کشاورزی (زیر پروژه کرمانشاه)	جدید	احداث زیرساخت ها	هکتار	۱۳	کرمانشاه	کرمانشاه	۰	گلخانه ای	۵۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰
۱۸	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک های کشاورزی (زیر پروژه بوکان)	نیمه تمام	اجرای نهایی شبکه آب، برق و گاز - خط انتقال گاز	هکتار	۳۲	آذربایجان غربی	بوکان	۷۵	گلخانه ای	۴۰۰,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰

ردیف	عنوان پروژه / زیرپروژه	وضعیت پروژه (جدید) / نیمه تمام / آماده بهره‌برداری / در حال بهره‌برداری	عنوان هدف کمی	واحد	مقدار	استان	شهر	درصد پیشرفت فیزیکی - در نیمه اول سال ۱۳۹۹	کاربری پروژه	برآورد اولیه سرمایه‌گذاری مورد نیاز	اعتبار تبصره ۱۹ سال ۱۴۰۰
۱۹	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه میاندوآب)	نیمه تمام	خط انتقال و شبکه توزیع برق و گاز	هکتار	۱۶۱	آذربایجان غربی	میاندوآب	۳۰	گلخانه‌ای	۳۵۰,۰۰۰	۱۰۵,۰۰۰
۲۰	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه بیرجند)	جدید	خط انتقال و شبکه توزیع آب برق گاز شبکه معابر و هدایت آب‌های سطحی	هکتار	۲۸	خراسان جنوبی	بیرجند	۰	دامپروری (سبک)	۹۰,۰۰۰	۲۷,۰۰۰
۲۱	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه خوسف)	جدید	خط انتقال و شبکه توزیع آب برق گاز شبکه معابر و هدایت آب‌های سطحی	هکتار	۳۹	خراسان جنوبی	خوسف	۰	گلخانه‌ای	۱۵۰,۰۰۰	۴۵,۰۰۰
۲۲	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه زیرکوه)	جدید	خط انتقال و شبکه توزیع آب برق گاز شبکه معابر و هدایت آب‌های سطحی	هکتار	۹۰	خراسان جنوبی	زیرکوه	۰	گلخانه‌ای	۳۵۰,۰۰۰	۱۰۵,۰۰۰
۲۳	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه زیرکوه)	جدید	خط انتقال و شبکه توزیع آب برق گاز شبکه معابر و هدایت آب‌های سطحی	هکتار	۲۰	خراسان جنوبی	زیرکوه	۰	دامپروری	۸۰,۰۰۰	۲۴,۰۰۰
۲۴	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه زیرکوه)	جدید	خط انتقال و شبکه توزیع آب برق گاز شبکه معابر و هدایت آب‌های سطحی	هکتار	۲۳	خراسان جنوبی	زیرکوه	۰	گلخانه‌ای	۹۰,۰۰۰	۲۷,۰۰۰

ردیف	عنوان پروژه / زیر پروژه	وضعیت پروژه (جدید / نیمه تمام / آماده بهره برداری / در حال بهره برداری)	عنوان هدف کمی	واحد	مقدار	استان	شهر	درصد پیشرفت فیزیکی - در نیمه اول سال ۱۳۹۹	کاربری پروژه	بر آورد اولیه سرمایه گذاری مورد نیاز	اعتبار تبصره ۱۹ سال ۱۴۰۰
۲۵	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک های کشاورزی (زیر پروژه سربیشه)	جدید	خط انتقال و شبکه توزیع آب برق گاز شبکه معابر و هدایت آب های سطحی	هکتار	۱۹۵	خراسان جنوبی	سربیشه	۰	گلخانه ای	۷۰۰,۰۰۰	۲۱۰,۰۰۰
۲۶	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک های کشاورزی (زیر پروژه سربیشه)	جدید	خط انتقال و شبکه توزیع آب برق گاز شبکه معابر و هدایت آب های سطحی	هکتار	۱۸	خراسان جنوبی	سربیشه	۰	دامپروری	۷۰,۰۰۰	۲۱,۰۰۰
۲۷	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک های کشاورزی (زیر پروژه سربیشه)	جدید	خط انتقال و شبکه توزیع آب برق گاز شبکه معابر و هدایت آب های سطحی	هکتار	۶۰	خراسان جنوبی	سربیشه	۰	دامپروری	۲۲۰,۰۰۰	۶۶,۰۰۰
۲۸	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک های کشاورزی (زیر پروژه سربیشه)	جدید	خط انتقال و شبکه توزیع آب برق گاز شبکه معابر و هدایت آب های سطحی	هکتار	۵۵	خراسان جنوبی	سربیشه	۰	شیلات	۲۵۰,۰۰۰	۷۵,۰۰۰
۲۹	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک های کشاورزی (زیر پروژه سربیشه)	جدید	خط انتقال و شبکه توزیع آب برق گاز شبکه معابر و هدایت آب های سطحی	هکتار	۳۱	خراسان جنوبی	سربیشه	۰	گلخانه ای	۱۲۵,۰۰۰	۳۷,۵۰۰

ردیف	عنوان پروژه / زیرپروژه	وضعیت پروژه (جدید / نیمه تمام / آماده بهره‌برداری / در حال بهره‌برداری)	عنوان هدف کمی	واحد	مقدار	استان	شهر	درصد پیشرفت فیزیکی - در نیمه اول سال ۱۳۹۹	کاربری پروژه	برآورد اولیه سرمایه‌گذاری مورد نیاز	اعتبار تبصره ۱۹ سال ۱۴۰۰
۳۰	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه نهبندان)	جدید	خط انتقال و شبکه توزیع آب برق گاز شبکه معابر و هدایت آب‌های سطحی	هکتار	۳۰	خراسان جنوبی	نهبندان	۰	گلخانه‌ای	۱۲۰,۰۰۰	۳۶,۰۰۰
۳۱	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه قره)	جدید	احداث زیرساخت‌ها	هکتار	۵۰	کردستان	قره	۰	گلخانه‌ای	۲۰۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰
۳۲	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه قره)	جدید	احداث زیرساخت‌ها	هکتار	۵۰	کردستان	قره	۰	گلخانه‌ای	۲۰۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰
۳۳	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه خلخال)	جدید	احداث زیرساخت‌ها	هکتار	۲۳	اردبیل	خلخال	۰	دامپروری	۸۰,۰۰۰	۲۴,۰۰۰
۳۴	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه استهبان)	نیمه تمام	خط انتقال و شبکه توزیع آب برق گاز شبکه معابر و هدایت آب‌های سطحی	هکتار	۱۳	فارس	استهبان	۴۰	گلخانه‌ای	۴۵,۰۰۰	۱۳,۵۰۰
۳۵	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه خنداب)	نیمه تمام	خط انتقال و شبکه توزیع برق و گاز	هکتار	۱۲	مرکزی	خنداب	۶۰	گلخانه‌ای	۲۵,۰۰۰	۷,۵۰۰

ردیف	عنوان پروژه / زیر پروژه	وضعیت پروژه (جدید / نیمه تمام / آماده بهره برداری / در حال بهره برداری)	عنوان هدف کمی	واحد	مقدار	استان	شهر	درصد پیشرفت فیزیکی - در نیمه اول سال ۱۳۹۹	کاربری پروژه	بر آورد اولیه سرمایه گذاری مورد نیاز	اعتبار تبصره ۱۹ سال ۱۴۰۰
۳۶	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک های کشاورزی (زیر پروژه خاتم)	نیمه تمام	خط انتقال و شبکه برق و گاز- استخر	هکتار	۵۰	یزد	خاتم	۶۵	گلخانه ای	۱۵,۰۰۰	۴,۵۰۰
۳۷	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک های کشاورزی (زیر پروژه هرات)	نیمه تمام	خط انتقال و شبکه توزیع گاز	هکتار	۵۰	یزد	هرات	۶۰	گلخانه ای	۱۲,۰۰۰	۳,۶۰۰
۳۸	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک های کشاورزی (زیر پروژه ماهدشت)	جدید	احداث زیرساخت ها	هکتار	۵۰	البرز	ماهدشت	۰	گلخانه ای	۲۰۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰
۳۹	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک های کشاورزی (زیر پروژه چابهار)	جدید	احداث زیرساخت ها	هکتار	۶۴	سیستان و بلوچستان	چابهار	۰	گلخانه ای	۲۲۰,۰۰۰	۶۶,۰۰۰
۴۰	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک های کشاورزی (زیر پروژه رودان)	جدید	احداث زیرساخت ها	هکتار	۵۳	هرمزگان	رودان	۰	گلخانه ای	۲۵۰,۰۰۰	۷۵,۰۰۰
۴۱	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک های کشاورزی (زیر پروژه ری)	جدید	احداث زیرساخت ها	هکتار	۱۰۰	تهران	ری	۰	گلخانه ای	۴۰۰,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰

ردیف	عنوان پروژه / زیرپروژه	وضعیت پروژه (جدید / نیمه تمام / آماده بهره‌برداری / در حال بهره‌برداری)	عنوان هدف کمی	واحد	مقدار	استان	شهر	درصد پیشرفت فیزیکی - در نیمه اول سال ۱۳۹۹	کاربری پروژه	برآورد اولیه سرمایه‌گذاری مورد نیاز	اعتبار تبصره ۱۹ سال ۱۴۰۰
۴۲	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه ری)	جدید	احداث زیرساخت‌ها	هکتار	۱۰۰	تهران	ری	۰	گلخانه‌ای	۴۰۰,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰
۴۳	مطالعه و تکمیل زیرساخت شهرک‌های کشاورزی (زیرپروژه چابهار)	جدید	احداث زیرساخت‌ها	هکتار	۴۸۵	سیستان و بلوچستان	چابهار	۰	گلخانه‌ای	۱,۷۰۰,۰۰۰	۵۱۰,۰۰۰
جمع											
				هکتار	۲۹۶۹					۸,۸۲۲,۰۰۰	۲,۶۴۶,۶۰۰

منبع: سازمان برنامه و بودجه کشور، ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

۲-۸- طرح‌ها و پروژه‌هایی که در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ به بهره‌برداری رسیده است

طرح‌ها، پروژه‌ها و زیرپروژه‌های بخش کشاورزی در سال ۱۳۹۸ از نظر خاتمه یافتن، هیچ یک از طرح‌های دارای ردیف بودجه‌ای در پیوست شماره یک قانون بودجه، به واسطه اتمام عملیات و بهره‌برداری از آن حذف نشده‌اند، اما در سال ۱۳۹۹ بر اساس پیش‌بینی به عمل آمده، طرح احداث سیلوی ۱۰۰ هزار تنی گرمسار (شامل ۲ ردیف اعتباری به شماره طبقه‌بندی ۱۳۰۶۰۱۷۰۰۱ و همچنین شماره ۱۳۰۶۰۱۷۰۰۲-وامی، ذیل برنامه تنظیم بازار داخلی محصولات کشاورزی)، به اتمام رسیده و بهره‌برداری از آنها آغاز خواهد شد. از طرف دیگر با توجه به اجرای طرح‌های زیربنایی و حفاظتی، می‌توان سطح پوشش عملیات اجرا شده، برای هریک از آنها در سال ۱۳۹۸ و همچنین پیش‌بینی سال ۱۳۹۹ را به شرح جدول زیر ارائه کرد:

جدول ۲-۵: عملکرد مهم‌ترین طرح‌ها/ شاخص‌های بخش کشاورزی و منابع طبیعی در برنامه ششم توسعه

ردیف	طرح / پروژه (عنوان هدف کمی)	واحد اندازه‌گیری	عملکرد			سال ۱۳۹۸			پیش‌بینی عملکرد سال ۹۹
			سال ۱۳۹۵	سال ۱۳۹۶	سال ۱۳۹۷	هدف	عملکرد تحقق	درصد	
۱	توسعه زراعت چوب	هزار هکتار	۰,۸	۳,۴	۳,۲	۱۵	۳,۴	۲۲,۶۷	۱۲
۲	احیاء رویشگاه‌های مرتعی و توسعه گیاهان دارویی	هزار هکتار	۶	۵۲۰	۱,۲۳۲	۲,۰۰۰	۶۵۳,۸	۳۲,۶۹	۸۵۰
۳	حمایت از بازسازی و نوسازی واحدهای تبدیلی و تکمیلی	واحد	۶۵	۴۱۶	۲۳۸	۱۹۴	۲۳۸	۱۲۲,۶۸	۳۲۰
۴	تثبیت شن‌های روان و مهار کانون‌های بحرانی فرسایش بادی	هزار هکتار	۲۷	۱۱۸,۵	۹۲,۱	۲۲۰	۱۲۷	۵۷,۷۳	۱۳۵
۵	احداث و توسعه گلخانه‌ها	هکتار	۱۰,۸۹	۱,۶۱۰	۲,۶۵۴	۳,۲۶۰	۲,۸۹۷	۸۸,۸۷	۳,۵۰۰
۶	جنگل‌کاری و احیاء جنگل‌ها	هزار هکتار	۶	۱۲	۲۱,۷	۱۶۵	۵۰,۶	۳۰,۶۷	۱۰۳,۵۵
۷	توسعه سامانه‌های نوین آبیاری و احداث شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی	هزار هکتار	۳۲۸	۳۴۳,۶	۲۲۱	۵۰۰	۱۸۹,۷	۳۷,۹۴	۱۵۲
۸	آبزی‌پروری (با تأکید بر پرورش ماهی در قفس در آب‌های آزاد)	تن	۴۵۹,۵۲۱	۴۷۷,۲۱۷	۵۱۶,۶۹۲	۶۱۸,۸۳۰	۵۲۵,۰۰۰	۸۴,۸۴	۷۲۵
۹	حفاظت از جنگل‌های کشور	درصد	۴۲	۵۲	۵۳	۸۰	۶۰	۷۵	۱۲,۶۲
۱۰	حدنگاری (کاداستر) منابع طبیعی	هزار هکتار	۸,۳۴۲	۶,۶۷۵	۴,۰۱۹	۲۷,۰۰۰	۱۰,۲۴۰	۳۷,۹۳	۱۵,۰۰۰
۱۱	اجرای عملیات آبخیزداری	هزار هکتار	۴۱۱	۵۳۲	۸۵۷	۲,۰۸۰	۱,۷۵۰	۸۴,۱۳	۱,۶۵۰

منبع: سازمان برنامه و بودجه کشور، گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۸

۲-۹- طرح‌ها و پروژه‌هایی که در سال ۱۴۰۰ به بهره‌برداری می‌رسد

همان طوری که در بندهای پیشین نیز ذکر شد در این بخش نیز می‌توان میزان سطوحی از مناطق اجرایی طرح‌ها و پروژه‌های مرتبط را با توجه به اهداف آنها که به بهره‌برداری می‌رسند، ذکر کرد. با توجه به تنوع وظایف و عملیات اجرایی در بخش، برخی از طرح‌ها اساساً ماهیت حفاظتی و یا تأمین تجهیزاتی داشته که به‌واقع مستمر تلقی می‌شوند، اما برخی دیگر از طرح‌ها نیز اجرای عملیات زیربنایی و یا افزایش بهره‌وری منابع آب و یا کمک برای افزایش تولید را دنبال می‌کنند. بر این اساس، با توجه به منابع اعتباری پیش‌بینی شده، اهداف به شرح زیر قابل بهره‌برداری و تحقق هستند:

- ۱- تکمیل و بهره‌برداری از شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی در سطح ۳۱ هزار هکتار.
- ۲- اجرای روش‌های آبیاری نوین و تحت فشار در سطح ۲۳ هزار هکتار.
- ۳- اجرای طرح‌های آبخیزداری در سطح حدود ۱۵۰ هزار هکتار.
- ۴- اجرای طرح‌های مهار بیابان‌زایی و مهار کانون‌های بحرانی گرد و غبار به میزان ۲۰ هزار هکتار.
- ۵- کاداستر اراضی کشاورزی برای حدود ۱۲۰ هزار هکتار.
- ۶- کاداستر اراضی ملی به میزان حدود ۱۰ میلیون هکتار.
- ۷- بازسازی و احیای حدود ۸۵۰ کیلومتر از قنوات کشور.

منابع

- ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور (۱۳۹۹)، تهران: سازمان برنامه و بودجه کشور.
- ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور (۱۳۹۹)، تهران: سازمان برنامه و بودجه کشور.
- گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۸ (۱۳۹۹). تهران: سازمان برنامه و بودجه کشور.
- قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی کشور قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ مجلس شورای اسلامی) (۱۳۹۶). تهران: سازمان برنامه و بودجه کشور.
- آمارنامه کشاورزی (۱۳۹۴). وزارت جهاد کشاورزی.
- مبانی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی برنامه سالانه دستگاه‌های اجرایی بودجه سال ۱۳۹۹ (۱۳۹۸). تهران: سازمان برنامه و بودجه کشور.
- مبانی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی برنامه سالانه دستگاه‌های اجرایی بودجه سال ۱۴۰۰ (۱۳۹۹). تهران: سازمان برنامه و بودجه کشور.